

АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМА

МӘТІН ТАЛДАУ

УДК 373
ББК 74.243.5

Рецензенты:

Мұқатаев О.О. педагог мастер, Қазақстан Республикасы «Өркениет» ғылыми-әдістемелік орталығының аға ғылыми қызметкері;

Мәтін талдау /құрастырған **Калмуратова Гульнара Осеровна** / Түркістан облысы, 2024. – 178б.

ISBN 978-601-5574-89-2

«Мәтін талдау» атты авторлық бағдарлама оқушылардың әдеби мәтіндерді терең талдап, өз ойларын дәлелдеп жеткізу қабілетін арттыруға бағытталған. Бағдарламада мәтін құрылымы, авторлық идея, кейіпкер бейнесі, пікірталас және рефлексия сияқты аспектілер интеграцияланып, сыни ойлау мен шығармашылықты дамыту әдістері қолданылған. Оқу үдерісі интерактивті тапсырмалар, топтық жобалар және мультимедиялық құралдарды пайдалану арқылы жүзеге асады, бұл оқушылардың ақпаратты жан-жақты талдап, өз көзқарастарын объективті дәлелдермен ұсынуына ықпал етеді.

УДК 373
ББК 74.243.5

«Өркениет» ғылыми-әдістемелік орталығының 2024 жылғы «20» наурыздағы №1 хаттамасына сәйкес сараптау комиссиясының шешімімен баспаға ұсынылды

ISBN

978-601-5574-89-2

© ҚР «Өркениет» ҒӨО, 2024ж.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
«ÓRKENIET» ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІКТІҢ БАСПАСЫНА ҰСЫНЫЛДЫ

Рецензент:

Рецензенттер: «Órkeniet» ғылыми-әдістемелік орталығының аға ғылыми қызметкері О.О. Мұқатаев

Құрастырған:

Түркістан облысы, Шардара ауданы, Шардара қаласы, «Қ Аманжолов атындағы жалпы білім беретін мектеп» қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі **Калмуратова Гульнара Осеровна**

© Қазақстан Республикасы «Órkeniet» ҚР ҒӘО, 2024ж.

Түсінік хат

Білім беру жүйесінің басты мақсаты – тұлғаны жан-жақты дамытып, өмірде кездесетін түрлі мәселелерді сыни көзқараспен талдап, тиімді шешім қабылдай алатын, еркін ойлайтын және өз ойын дәлелді жеткізе білетін азамат ретінде қалыптастыру. Бұл ретте сыни ойлау – ХХІ ғасырда табысты болудың, жеке тұлғаның өмірлік дағдылары мен функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың негізгі шарты. Осы бағытта қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің әлеуеті зор, себебі оқушылар көркем мәтін арқылы адам болмысын, өмір шындығын, авторлық позицияны, тарихи және мәдени контексті танып, өзіндік пікірін білдіруге дағдыланады. Осыған орай ұсынылып отырған "Мәтін талдау" атты авторлық бағдарлама оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін дамытуға бағытталған жаңа әдіснамалық тәсілді ұсынады.

Бағдарламаның **өзектілігі** қазіргі білім беру парадигмасының өзгеруінен туындайды. Заманауи оқушы – ақпарат ағымында бағдар таба алатын, түрлі көзқарастарды саралай отырып, өзіндік шешім қабылдай білетін тұлға. Алайда мектеп тәжірибесінде оқушылардың мәтінді механикалық түрде қабылдап, дайын жауапты жаттап алу деңгейінде қалып қойып жататындығы – сыни ойлаудың жеткіліксіз дамығандығын көрсетеді. Бұл мәселенің шешімі – оқушылардың мәтінмен жұмыс барысында сұрақ қоя білу, болжам жасау, автор ойын өз көзқарасымен салыстыру, мәтін мазмұнын өз тәжірибесімен байланыстыру сияқты әрекеттерге бағытталған оқу тапсырмаларын ұйымдастыру. Мұндай жұмыс форматы оқушының ойлау қызметін белсенді етіп, өз пікірін дәлелдеп үйренуіне, түрлі интерпретацияларды салыстыруына, баламалы шешімдерді ұсынуына мүмкіндік береді. Сонымен қатар, оқушылардың шығармашылық әлеуетін, тілдік құзыреттілігін арттыруда да сыни ойлау ерекше рөл атқарады.

Жұмыстың ғылыми-әдістемелік деңгейі білім беру саласындағы қазіргі ғылыми тұжырымдар мен әдістемелік ұстанымдарға сүйене отырып құрылды. Бағдарламаны әзірлеу барысында Блум таксономиясы, С. Куртис, Дж. Макгуайр, Р. Эннис, Л. Пол және Р. Носич сияқты сыни ойлау теориясының өкілдерінің еңбектері негізге алынды. Сонымен қатар, бағдарламаның құрылымдық-логикалық моделі, мақсат-міндеттері мен күтілетін нәтижелері Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына, орта білім мазмұнын жаңарту аясындағы пәндік бағдарламаға сәйкестендіріліп жасалды. Оқу тапсырмалары мен әдістемелік тәсілдер білім беру мазмұны мен жас ерекшеліктеріне бейімделген. Әрбір бөлімде оқушылардың шығармашылық, аналитикалық, рефлексиялық, интерпретациялық ойлау әрекетін жандандыратын тапсырмалар ұсынылған. Мысалы, көркем шығарманы түрлі қырынан талдау, кейіпкер мотивін анықтау, балама финал құрастыру, нақты мысалдар арқылы авторлық ұстанымды дәйектеу, өз пікірін эссе түрінде жеткізу сияқты әрекеттер сыни ойлауды жүйелі дамытудың кепілі болып табылады.

Бағдарламаның жаңашылдығы – қазақ тілі мен әдебиеті пәніндегі мәтінмен жұмысты тек мазмұнды меңгеру деңгейінде емес, оны оқушының сыни пайымдауына негіздеу. Бағдарламада көркем, публицистикалық, ғылыми және функционалдық мәтіндерге түрлі сұрақтар қою, көпқырлы интерпретация жасау,

шынайы өмірмен байланыстыру, авторлық позицияны тану мен оған қатысты өз көзқарасын білдіру сияқты дағдыларды дамытуға ерекше мән берілген. Бұл – дәстүрлі әдістемелерден өзгеше, оқушыны мәтіннің мазмұнынан тыс ойланып, ой қорытындысын жасауға жетелейтін, дербес шешім қабылдауға, өз пікірін құрастыруға мүмкіндік беретін тәсіл. Сондай-ақ, бағдарламада заманауи оқыту технологиялары – дебат, жобалық жұмыс, когнитивті карталар, визуалды және цифрлық ресурстарды пайдалану, рефлексия әдістері енгізілген. Осылайша бағдарлама тек пәндік біліммен шектелмей, оқушылардың тұлғалық дамуына, эмоционалдық интеллектіне және әлеуметтік дағдыларына оң әсер етеді.

Педагогикалық орындылығы – бағдарлама мазмұнының оқушылардың жас ерекшелігіне, тілдік деңгейіне, когнитивтік қабілетіне сәйкес құрылуы. Әрбір тақырыпта ұсынылатын мәтіндер оқушының ойлауына түрткі болатындай, өмірмен байланыстыра алатындай мазмұнмен таңдалады. Сонымен қатар, тапсырмалардың күрделілігі Блум таксономиясының деңгейлеріне сай кезең-кезеңмен күрделене түседі. Мәселен, алғашқы деңгейде оқушылар мәтіннің негізгі идеясын анықтайды, кейін автор көзқарасын таниды, өз пікірін білдіреді, балама шешім ұсынады, соңында өмірмен байланыстырып, қорытынды жасайды. Осының барлығы оқушылардың біртіндеп күрделі ойлау әрекетіне көшуіне ықпал етеді. Мұғалімге арналған әдістемелік нұсқаулықтар мен оқыту стратегиялары да сабақтың тиімді өтуіне жағдай жасайды. Бағдарламаның педагогикалық әлеуеті жоғары, себебі ол оқушының оқу әрекетін белсенді етеді, мұғалім мен оқушы арасындағы диалогты дамытуға бағытталған.

Теориялық маңыздылығы – сыни ойлау ұғымының педагогикалық, психологиялық, лингвистикалық қырларын біріктіру арқылы орта білім жүйесіне тиімді интеграция жасау. Бағдарламада сыни ойлау – когнитивтік қабілет қана емес, сонымен бірге оқушының рефлексия, өзіндік ой, дәйектеу, дәлелдеу, тұжырымдау әрекеттерін біріктіретін тұтас процесс ретінде қарастырылады. Бұл тұрғыда сыни ойлау – оқушыны интеллектуалдық еркіндікке жетелейтін, оның тілдік, әлеуметтік және тұлғалық қабілеттерін тұтас дамытатын маңызды құзыреттілік. Бағдарлама оқушыны мәтін мазмұны арқылы жеке ойлауға, саралауға, өз позициясын дәлелдеуге, әртүрлі көзқарасты тыңдап, сыпайы қарсы пікір айтуға, пікірталасқа қатысуға баулиды. Мұның барлығы болашақ азаматтың демократиялық қоғамда өмір сүруге дайын болуын қамтамасыз етеді. Теориялық жағынан алғанда, бұл бағдарлама сыни ойлауды дамытудың нақты мәтіндік контексте жүзеге асуын қамтамасыз ететін жаңа тәсілді ұсынады.

Практикалық маңыздылығы – бағдарламаның мектеп тәжірибесіне оңай енгізілуі, сабақ барысында нақты қолдануға ыңғайлы оқу тапсырмалары мен әдістемелік құралдармен қамтамасыз етілуінде. Бағдарламада сабақ құрылымы, оқу тапсырмалары, мұғалім мен оқушы әрекеті, бағалау критерийлері нақты берілген. Сонымен қатар, оқушылардың оқу жетістігін диагностикалау құралдары, өзіндік жұмысқа арналған материалдар, топтық жұмыс формалары мен саралау әдістері де кеңінен қамтылған. Мұғалім бағдарлама бойынша сабақты дайын материалдар арқылы өткізе алады, сонымен қатар оны икемдеп, оқу мақсатына сай бейімдей алады. Бұл бағдарлама жаңа әдістемені қажет ететін педагогтар үшін тиімді көмекші құрал болып табылады. Сонымен қатар, оқу

процесінде оқушы тек қана теориялық біліммен шектелмей, оны өмірде қолдану жолдарын меңгереді, яғни білімнің практикалық қолданылу аясын ұғынуға үйренеді.

Бағдарламаны апробациялау 2023-2024 оқу жылында бірнеше орта білім беру ұйымдарында (қалалық және ауылдық мектептерде) жүзеге асырылды. Апробация 5-9 сыныптар арасында қазақ тілі мен әдебиеті пәні бойынша өткізілді. Сабақ барысында оқушылардың сыни ойлау дағдыларының біртіндеп дамуы байқалды. Мәселен, бастапқы кезеңде оқушылар мәтінді түсіну деңгейінде жауап берсе, кейінгі сабақтарда өз пікірін негіздеуге, кейіпкер әрекетін бағалауға, мәтінге қатысты балама ой айтуға, көркемдік тәсілдерді талдауға дағдылана бастады. Мұғалімдер тарапынан да оң пікірлер айтылды. Олар бағдарламаның құрылымы, тапсырмалардың көпқырлылығы, бағалау түрлерінің нақты әрі икемді болуы, оқушылардың белсенділігін арттыруы сияқты тұстарын ерекше атап өтті. Сонымен қатар, оқу процесінде оқушылар рефлексия, кері байланыс беруге бейімделіп, сабақтағы жауапкершілігі артты. Бағдарлама бойынша алынған сауалнама нәтижелері де оның тиімділігін дәлелдеді. 80%-дан астам оқушы "осы сабақтар қызықты өтті", "өз ойымды ашық айтуға мүмкіндік болды", "автордың ойын түсінуге тырыстым", "кейіпкердің орнында өзімді елестеттім", "мәтінге қатысты көзқарасым өзгерді" деген пікірлер білдірген. Бұл көрсеткіштер бағдарламаның апробация сатысында жоғары нәтижелер бергенін дәлелдейді.

Қорыта айтқанда, "Мәтін талдау" атты авторлық бағдарлама – қазіргі білім беру талаптарына жауап беретін, оқушылардың танымдық, тілдік, шығармашылық қабілеттерін дамытатын, олардың өмірлік тәжірибесімен байланыстыра отырып, терең ойлануға, талдауға, шешім қабылдауға, пікір айтуға үйрететін тиімді әдістемелік кешен. Бағдарлама тек қана білім беруді мақсат етпей, тұлғаны дамыту, оның бойында ұлттық, азаматтық құндылықтарды қалыптастыру мақсатын да көздейді. Сондықтан аталған авторлық бағдарлама жалпы білім беру жүйесінде кеңінен қолдануға лайық және оны республикалық деңгейде енгізу өзекті.

Бағдарламаның мақсаты:

Оқушылардың мәтінмен жұмыс жасау дағдыларын жетілдіре отырып, олардың сыни ойлауын, шығармашылық қабілеттерін, дәлелді пікір айту, саралау және өз көзқарасын қорғау біліктерін дамыту.

Бағдарламаның міндеттері:

1. Түрлі жанрдағы мәтіндер арқылы оқушылардың ойлау белсенділігін арттыру.
2. Мәтіндегі авторлық идеяны, көзқарасты, мақсатты саралай білу дағдысын қалыптастыру.
3. Оқушыны өз пікірін дәлелмен айтуға, фактілерді логикалық түрде байланыстыруға үйрету.
4. Көркем мәтіндерді өмірлік тәжірибемен байланыстыра отырып, балама көзқарастарды салыстыруға баулу.

5. Шығармашылық тапсырмалар арқылы оқушылардың ой қорыту, жаңаша ойлау, тұжырым жасау қабілеттерін дамыту.
6. Топпен, жұппен жұмыс арқылы оқушының коммуникативтік дағдыларын дамыту.
7. Сыни ойлауға негізделген тапсырмаларды қолдану арқылы оқушылардың рефлексия дағдысын жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

№	Күтілетін нәтижелер	Тексеру тәсілдері
1	Мәтінді сыни тұрғыдан талдап, негізгі идеяны анықтай алады	Ашық/жабық сұрақтар, тест тапсырмалары
2	Мәтін мазмұнына байланысты автор көзқарасын, кейіпкердің әрекетін бағалай алады	Жазбаша жауаптар, пікірталас, эссе
3	Оқыған мәтін бойынша өз ойын жүйелі түрде жеткізе алады	Эссе, пікір жазу, постер қорғау
4	Көркемдік құралдарды танып, олардың мәтіндегі рөлін сипаттай алады	Мәтінге әдеби талдау, диаграмма құру
5	Мәтін мазмұнын өмірмен байланыстырып, балама шешімдер ұсына алады	Кейс-талдау, ситуацияны шешу тапсырмалары
6	Мәтінге қатысты сұрақтар құрастырып, оған түрлі интерпретация жасай алады	«Қою сұрақтар» стратегиясы, пікірталас
7	Өз көзқарасын логикалық дәлелдермен нақтылай алады	Дебат, пікір қорғау
8	Шығармашылық тапсырмаларды (өлең, әңгіме, жаңаша финал) орындау арқылы өзіндік көзқарасын білдіре алады	Жеке шығармашылық жұмыс, сахналық көрініс
9	Топпен жұмыс барысында бірлесіп ой түйіп, ұжымдық шешім қабылдай алады	Топтық жоба, бірлескен презентация
10	Сабақ барысында алған білімін рефлексия арқылы бағалай алады	Рефлексиялық күнделік, «БББ кестесі», «Менің түсінігім» стратегиясы

Тұрақтылау (мазмұндық) бөлімі

1. Сыни ойлау деген не? Мәтінмен жұмыс істеудің негіздері – 1 сағат.

Оқушылар сыни ойлау ұғымын, оның мәні мен маңыздылығын түсініп, мәтінмен жұмыс істеудің негізгі кезеңдерін меңгереді. Бұл тақырыпта мәтіннің құрылымы мен мазмұнын талдау әдістері қарастырылады.

2. Авторлық идеяны анықтау – 1 сағат. Оқушылар автордың шығармашылық идеясын анықтап, оны мәтіннен қалай ажыратуға болатынын үйренеді. Автордың басты ойы мен көзқарасын дәлелдеп көрсетуге назар аударады.

3. Мәтін құрылымы: кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды – 1 сағат. Мәтіннің негізгі құрылымдық бөліктерін анықтап, олардың қызметін түсінуге үйретіледі. Оқушылар кіріспе, негізгі бөлім мен қорытынды арасындағы логикалық байланысты талдайды.

4. Негізгі және қосымша ақпарат – 1 сағат. Оқушылар мәтіндегі негізгі ақпарат пен қосымша деректерді ажыратып, олардың маңыздығын салыстырады. Бұл тақырып оқырманның ақпаратты қалай қабылдайтынын түсінуге көмектеседі.

5. Сұрақ қою арқылы мәтінді терең түсіну – 1 сағат. Мәтін мазмұнын тереңірек түсіну үшін сұрақ қою әдістерін қолдануды үйренеді. Оқушылар өз ойларын дәлелдеу үшін сауалдарды құрастыруды меңгереді.

6. Болжам жасау және оны дәлелдеу – 1 сағат. Мәтіннен алынған деректерге сүйене отырып, оқушылар өз болжамдарын жасап, оларды дәлелдермен қолдайды. Бұл тақырып сыни ойлауды және логикалық ойлауды дамытады.

7. Кейіпкер бейнесін бағалау – 1 сағат. Оқушылар мәтіндегі кейіпкерлердің мінез-құлқын, іс-әрекеттерін және тұлғалық ерекшеліктерін бағалайды. Кейіпкерлердің бейнесін талдау арқылы оқырман өз пікірін қалыптастырады.

8. Автор позициясын тану – 1 сағат. Автордың мәтін арқылы оқырманға жеткізгісі келген негізгі көзқарасын анықтауға үйретіледі. Бұл тақырыпта автордың ниеті мен пікірін сыни тұрғыдан бағалайды.

9. Балама шешім ұсыну – 1 сағат. Оқушылар мәтіндегі мәселе бойынша өздерінің балама шешімдерін ұсынып, оларды дәлелдермен қолдайды. Бұл тапсырма шығармашылық және сыни ойлауды біріктіреді.

10. Көркемдік тәсілдерге сыни көзқарас – 1 сағат. Мәтіндегі көркемдік құралдарды талдап, олардың авторлық идеяны жеткізудегі рөлін бағалайды. Оқушылар эстетикалық және әдеби тәсілдердің әсерін салыстырады.

11. Әдеби тақырыптарға пікір айту – 1 сағат. Оқушылар әдеби шығармалардағы тақырыптарды анықтап, олар туралы өз көзқарастарын дәлелдеп, пікір білдіруге үйренеді. Бұл тақырыпта оқырман өз эмоциясын және логикасын біріктіреді.

12. Кейіпкердің ішкі жан дүниесіне үңілу – 1 сағат. Оқушылар кейіпкердің ішкі сезімдері мен ойларын терең талдап, оның психологиялық портретін құрастырады. Бұл тақырып оқырманның өзін-өзі тану процесіне ықпал етеді.

13. Диалог пен монологты талдау – 1 сағат. Мәтіндегі диалог пен монологтың ерекшеліктерін анықтап, олардың өзара байланысын және кейіпкерлер

арасындағы қарым-қатынасты бағалайды. Оқушылар диалогтың және монологтың эмоционалдық әсерін салыстырады.

14. Мәтін мазмұны мен шынайы өмірді байланыстыру – 1 сағат. Оқушылар әдеби мәтіндегі идеялар мен тақырыптарды өз өмірлік тәжірибелерімен салыстырып, байланысын анықтайды. Бұл тақырыпта мәтін оқырманның жеке өміріндегі мән-мағынаға қалай әсер ететінін талдайды.

15. Уақыт және кеңістік ұғымдары – 1 сағат. Мәтіндегі уақыт пен кеңістік ұғымдарының символикалық мағынасын және олардың оқиға өрбісіне әсерін анықтайды. Оқушылар осы ұғымдардың өз өміріндегі орнын талдайды.

16. Мәтіннің жасырын мағынасы – 1 сағат. Мәтіннің астарында жатқан жасырын идеялар мен символиканы анықтауға үйретіледі. Оқушылар мәтіннің әрбір сөзі мен бейнесінің терең мағынасына сыни тұрғыдан үңіледі.

17. Қарама-қайшылықтарды талдау – 1 сағат. Мәтіндегі қарама-қайшылықтарды, олар арқылы автордың ойын қалай жеткізетінін анықтайды. Бұл тақырыпта оқушылар мәтіннің динамикасын және кейіпкерлердің айырмашылықтарын бағалайды.

18. Мәтінді визуализациялау – 1 сағат. Оқушылар мәтіндегі негізгі идеялар мен образдарды визуалды түрде бейнелеу дағдыларын меңгереді. Бұл тақырып шығармашылық интерпретация мен көрнекілікке бағытталған.

19. Мәтінге жаңа финал құрастыру – 1 сағат. Оқушылар мәтіннің аяқталуын қайта өңдеп, өздерінің балама финал нұсқаларын ұсынады. Бұл тапсырма шығармашылық ойлау мен логикалық құрылымды қайта қарастыруға мүмкіндік береді.

20. Автор стиліне баға беру – 1 сағат. Мәтіндегі автордың тілдік және стилистикалық ерекшеліктерін талдап, оның шығармашылық стилін бағалайды. Оқушылар автордың көзқарасын және әдіс-тәсілдерін салыстырады.

21. Эссе жазу: пікір білдіру – 1 сағат. Оқушылар әдеби мәтін негізінде өз пікірлерін эссе түрінде жеткізуді үйренеді. Бұл тақырыпта логикалық құрылым мен дәлелдерге негізделген жазбаша пікір қалыптастырылады.

22. Дебат: мәтін бойынша пікірталас – 1 сағат. Оқушылар әдеби мәтіндегі әртүрлі көзқарастарды талқылап, дебат жүргізуді үйренеді. Пікірталас барысында әр кейіпкердің ойын дәлелдеп, ортақ тұжырымға келуге тырысады.

23. Мәтін мазмұнына негізделіп постер жасау – 1 сағат. Оқушылар мәтіннің негізгі идеяларын визуалды түрде көрсету үшін постер жобасын құрастырады. Бұл тапсырмада креативті ойлау мен графикалық бейнелеу әдістері қолданылады.

24. Мәтінге кейіпкер атынан хат жазу – 1 сағат. Оқушылар оқылған мәтін негізінде кейіпкердің жеке эмоциялары мен ойларын хат жанрында жеткізуді үйренеді. Бұл тапсырма кейіпкердің ішкі әлемін терең түсінуге бағытталған.

25. Мәтіннен алынған дәйексөзді талдау – 1 сағат. Оқушылар әдеби мәтіннен алынған дәйексөздің мағынасын, оның контекстін және авторлық стилін талдайды. Талдау барысында дәйексөздің символикалық мәні мен әсері анықталады.

26. Автор мен оқырман арасындағы байланыс – 1 сағат. Оқушылар автор мен оқырман арасындағы өзара қарым-қатынасты, мәтін арқылы берілетін эмоциялық

және интеллектуалдық байланысты талдайды. Бұл тақырыпта әртүрлі интерпретациялар мен пікірлер салыстырылады.

27. Мәтінмен жұмыс барысында рефлексия жасау – 1 сағат. Оқушылар мәтін оқу барысында алған әсерлерін, ойларын және сезімдерін жүйелі түрде қорытындылайды. Рефлексия арқылы олар өздерінің ішкі әлемін түсініп, сыни ойлау дағдыларын дамытады.

28. Функционалдық мәтіндерге сыни көзқарас – 1 сағат. Оқушылар функционалдық мәтіндердің құрылымы мен мақсаттарын сыни тұрғыдан талдайды. Бұл тақырып ақпаратты жеткізу тәсілдері мен авторлық ниетті салыстырады.

29. Мәтін құрылымын өзгерту – 1 сағат. Оқушылар әдеби мәтіннің құрылымын қайта қарастырып, жаңа логикалық байланыс орнату жолдарын іздейді. Бұл тапсырма шығармашылық қайта өңдеу мен құрылымды талдауға бағытталған.

30. Бір мәтінді түрлі көзқараспен түсіну – 1 сағат. Оқушылар бір мәтінді әртүрлі интерпретациялау әдістерін қолданып, оның көпқырлылығын анықтайды. Әр оқырман өз тәжірибесі мен көзқарасына сүйене отырып, мәтінді қайта бағалайды.

31. Көркем және ғылыми мәтінді салыстыру – 1 сағат. Оқушылар көркем және ғылыми мәтіндердің ерекшеліктерін, мақсаттары мен стильдерін салыстырады. Бұл тақырып екі түрлі жанрдың оқырманға әсерін және ақпарат жеткізу тәсілдерін талдайды.

32. Мәтінге видео/аудио контент арқылы қосымша көзқарас – 1 сағат. Оқушылар әдеби мәтінді мультимедиялық контент арқылы толықтырып, оның интерпретациясын кеңейтеді. Видео немесе аудио материалдар мәтіннің эмоционалдық және ақпараттық әсерін арттыруға бағытталған.

33. Қорытынды жоба: таңдалған мәтінге негізделген талдау – 1 сағат. Оқушылар таңдалған әдеби мәтінді жан-жақты талдап, оның негізгі идеясы, құрылымы мен символикасын анықтайды. Қорытынды жобада өз талдаулары мен шығармашылық көзқарастарын көрнекі түрде ұсынады.

34. Қорытынды рефлексия мен бағалау – 1 сағат. Сабақ барысында алынған білім мен дағдыларды қорытындылап, жеке рефлексия жүргізеді. Оқушылар өз жұмыстарын бағалап, болашақта жетілдіруге арналған ұсыныстарын қалыптастырады.

Күнтізбелік-тақырыптық жоспары

№	Сабақ тақырыбы	Оқу мақсаты	Сағат саны	Күтілетін нәтижелер
1	Сыни ойлау деген не? Мәтінмен жұмыс істеудің негіздері	Сыни ойлаудың маңызын түсіну, мәтінмен жұмыс кезеңдерін меңгеру	1 сағат	Сыни ойлау ұғымын түсінеді, мәтінді талдау кезеңдерін атайды
2	Авторлық идеяны анықтау	Автор ойын, мәтіндегі негізгі идеяны табу	1 сағат	Мәтіндегі автор идеясын таба алады
3	Мәтін құрылымы: кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды	Мәтін құрылымын талдай білу	1 сағат	Мәтіннің құрылымын анықтайды, әр бөліктің қызметін сипаттайды
4	Негізгі және қосымша ақпарат	Ақпаратты іріктеу, негізгі ойды ажырату	1 сағат	Негізгі және қосымша ақпаратты ажыратады
5	Сұрақ қою арқылы мәтінді терең түсіну	Мәтінге терең сұрақтар құрастыру	1 сағат	Мәтін бойынша күрделі, логикалық сұрақтар қоя алады
6	Болжам жасау және оны дәлелдеу	Мәтіндегі ақпаратқа сүйеніп, болжам жасау	1 сағат	Оқиғаның дамуын болжай алады, өз болжамын дәлелдейді
7	Кейіпкер бейнесін бағалау	Кейіпкердің іс-әрекетін бағалап, дәлел келтіру	1 сағат	Кейіпкер әрекетіне баға береді, дәйектермен дәлелдейді
8	Автор позициясын тану	Автор көзқарасын түсіну, өзімен салыстыру	1 сағат	Автор ұстанымын анықтайды, өз пікірімен салыстырады
9	Балама шешім ұсыну	Мәтіндегі мәселе бойынша өз шешімін ұсыну	1 сағат	Мәселе бойынша балама шешім ұсынады, дәлел келтіреді
10	Көркемдік тәсілдерге сыни көзқарас	Көркемдік құралдарды тану және олардың рөлін түсіну	1 сағат	Көркемдік құралдарды табады, олардың мәтіндегі қызметін түсіндіреді
11	Әдеби тақырыптарға пікір айту	Әдеби шығармалар бойынша жеке пікір білдіру	1 сағат	Жеке көзқарасын білдіреді, мәтінмен дәлелдейді
12	Кейіпкердің ішкі жан дүниесіне үңілу	Психологиялық талдау жасау	1 сағат	Кейіпкердің сезімін сипаттайды, жан дүниесін талдайды

№	Сабақ тақырыбы	Оқу мақсаты	Сағат саны	Күтілетін нәтижелер
13	Диалог пен монологты талдау	Кейіпкерлер арасындағы қарым-қатынасты анықтау	1 сағат	Диалогты талдап, кейіпкерлер арасындағы байланысқа баға береді
14	Мәтін мазмұны мен шынайы өмірді байланыстыру	Оқиғаны өмірмен салыстыру, сабақ алу	1 сағат	Мәтіндегі жағдайды өмірмен байланыстырады
15	Уақыт және кеңістік ұғымдары	Мәтіндегі уақыт пен кеңістік ұғымдарын түсіну	1 сағат	Оқиғаның орны мен уақытын сипаттайды
16	Мәтіннің жасырын мағынасы	Астарлы мағынаны тану	1 сағат	Мәтіндегі астарлы, тұспалды мағыналарды түсінеді
17	Қарама-қайшылықтарды талдау	Қайшылықтарды анықтап, себептерін талдау	1 сағат	Мәтіндегі қарама-қайшылықтарды көрсетіп, себепін түсіндіреді
18	Мәтінді визуализациялау	Мәтін мазмұнын схема, диаграмма, сурет арқылы беру	1 сағат	Мәтін мазмұнын визуалды түрде көрсете алады
19	Мәтінге жаңа финал құрастыру	Оқиғаға балама аяқталу жасау	1 сағат	Шығармашылықпен балама финал ойлап табады
20	Автор стиліне баға беру	Автор тілінің ерекшеліктерін анықтау	1 сағат	Автор стилін сипаттайды, ерекшеліктерін мысалмен дәлелдейді
21	Эссе жазу: пікір білдіру	Өз ойын нақты, логикалық құрылымда жазу	1 сағат	Мәтінге байланысты құрылымды эссе жаза алады
22	Дебат: мәтін бойынша пікірталас	Пікірін қорғау, қарсы пікір айту	1 сағат	Пікірталасқа қатысып, өз көзқарасын дәлелдейді
23	Мәтін мазмұнына негізделіп постер жасау	Мәтін мазмұнын креативті көрсету	1 сағат	Мәтіннің маңызын постер арқылы түсіндіреді
24	Мәтінге кейіпкер атынан хат жазу	Кейіпкер көзқарасымен ой айту	1 сағат	Кейіпкер атынан эмоциялық хат жаза алады
25	Мәтіннен алынған дәйексөзді талдау	Нақыл сөздер мен үзінділерге баға беру	1 сағат	Дәйексөздің мәнін ашады, оны өмірмен байланыстырады

№	Сабақ тақырыбы	Оқу мақсаты	Сағат саны	Күтілетін нәтижелер
26	Автор мен оқырман арасындағы байланыс	Автор мен оқырман диалогын түсіну	1 сағат	Мәтін арқылы автор мен оқырман қатынасын түсіндіреді
27	Мәтінмен жұмыс барысында рефлексия жасау	Өз жұмысын бағалау, не үйренгенін тұжырымдау	1 сағат	Сабақ нәтижесі бойынша өзін-өзі бағалай алады
28	Функционалдық мәтіндерге сыни көзқарас	Хабарландыру, жарнама, ереже мәтіндерін талдау	1 сағат	Функционалдық мәтіндерді талдайды, мақсат-міндетін анықтайды
29	Мәтін құрылымын өзгерту	Мәтіннің бір бөлігін басқа стильде жазу	1 сағат	Мәтінді түрлендіріп қайта жаза алады
30	Бір мәтінді түрлі көзқараспен түсіну	Мәтінді бірнеше интерпретациялау	1 сағат	Бір мәтінге бірнеше көзқарас ұсынады
31	Көркем және ғылыми мәтінді салыстыру	Екі түрлі стильдің ерекшеліктерін табу	1 сағат	Көркем және ғылыми мәтіндерді салыстырады
32	Мәтінге видео/аудио контент арқылы қосымша көзқарас	Көпмедиялық ресурстарды мәтінмен байланыстыру	1 сағат	Мәтінді мультимедиа арқылы толықтырады, бағалайды
33	Қорытынды жоба: таңдалған мәтінге негізделген талдау	Жоба қорғау, презентация жасау	1 сағат	Мәтін бойынша жеке немесе топтық жоба ұсынады
34	Қорытынды рефлексия мен бағалау	Бағдарлама бойынша қорытынды талдау жасау	1 сағат	Өзінің даму жолын талдайды, жетістіктері мен қиындықтарын сипаттайды

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2021 жылғы 16 қыркүйектегі № 472 бұйрығына сәйкес қысқа мерзімді сабақ жоспарлары

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Сыни ойлау деген не? Мәтінмен жұмыс істеудің негіздері»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларға сыни ойлаудың мәнін түсіндіре отырып, мәтінді мұқият талдау, түсіну және сұрақ қою арқылы сыни ойлау дағдыларын дамытуға бағытталған алғашқы дағдыларды қалыптастыру.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Түстер әлемі» жаттығуы Мақсаты: оқушылардың есту арқылы есте сақтауын дамыту		Түрлі – түсті доптар

		Қағаз бетінде екі кішкентай қызыл және жасыл допты орналастырып, олардың ортасына үлкен көк допты қойыңыз. Ал жасыл доптың қасына кішкентай сары допты қосыңыз.		
Сабактың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Құстар мен қария»

Көктемнің жайма шуақ күні. Айнала жасыл желекке бөленіп, табиғаттың өзі оянғандай. Қала ортасындағы шағын саябақта ақ сақалды қария орындыққа жайғасып, қолындағы ескі кітапқа үңіліп отыр. Саябақтағы құстардың үні ерекше: бұлбұлдар сайрап, торғайлар шиқылдап, көгершіндер ары-бері қанаттарын қағып, биікке самғайды.

Бір кезде балапан торғай жерге түсіп, қайта ұша алмай қалды. Өлсіз қанаттарын қағып, шырылдап жатыр. Мұны байқаған қария кітапты шетке қойып, торғайға жақындады. «Қорықпа, балапаным», – деп ақырын ғана алақанына алды. Жылы алақанның қуатын сезген торғай бір сәт тынышталып, көздерін жұмып, дем алды. Қария күлімсіреп, жоғарыдағы ағашқа қарап: «Қам жемендер, құстарым, ол қазір қайта ұшады!» – деді де, алақанын ақырын жоғары көтерді. Балапан торғай қанаттарын сермеп, биікке самғады. Қария оның артынан қарап, терең күрсініп: «Құстар да адамдар секілді, кейде демеу күтеді...» – деді өзіне ғана естілердей үнмен.

Күн нұры алақанын жылытып, жан-жағындағы құстар тағы да шаттана сайрай бастады. Қария орындыққа қайта жайғасып, өз кітабына терең ойлана көз тікті. Саябақтағы өмір қайтадан жайбарақат ағысына түскендей еді.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

Сұрақ №	Тапсырма мазмұны	Жауап формасы
1.	Мәтіннің негізгі кейіпкері кім? Оның әрекетін	Ашық жауап

	сипаттап беріңіз.	
2.	Мәтіндегі оқиға қай жерде болып жатыр?	Қысқа нақты жауап
3.	Қария балапан торғайға не себепті көмектесті деп ойлайсыз?	Өз пікіріңіз (негіздеу қажет)

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі мына сөйлемнің мағынасын түсіндіріңіз:

«Құстар да адамдар секілді, кейде демеу күтеді...»

Автор осы сөйлеммен не айтқысы келгенін өз сөзіңізбен баяндаңыз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Қарияның балапанға деген қарым-қатынасы қандай адами қасиетті көрсетеді?

- А) Батылдық
- В) Мейірімділік
- С) Ашықтық
- D) Сақтық

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестені мәтіндегі оқиғаларға сүйеніп толтырыңыз:

Кейіпкер	Қандай әрекет жасады?	Бұл әрекетінің себебі қандай деп ойлайсыз?
Қария		
Балапан		

5-тапсырма (сыни ойлау – пікір жазу):

Сіздің ойыңызша, автор не үшін оқиғаны көктем мезгілінде баяндап отыр?

Өз пікіріңізді қысқаша (4-5 сөйлем) негіздеп жазыңыз.

6-тапсырма (кестеде, мәтіннен тыс сыни ойлау):

Төмендегі кестені өзіңіздің өмірлік тәжірибеңізге сүйеніп толтырыңыз:

Сіз куә болған немесе басыңыздан өткен осыған ұқсас жағдай	Сол жағдайда сіздің әрекетіңіз қандай болды немесе қандай болар еді?

7-тапсырма (мәтінді қорытындылау):

Мәтіннің мазмұнын қорытындылайтын ең лайықты тақырыпты таңдаңыз:

- А) Құстардың өмірі
- В) Табиғаттың оянуы
- С) Қарияның мейірімі
- D) Саябақтағы бір күн

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары

	ұйымдастыру Кері байланыс орнату	«Сұрақты қайта құру» әдісі Мақсаты: нақты жауапты талап ететін сұрақты дәлелді сұраққа өзгерту. Мысалы, «Тарихты неге оқимыз?» деген сұрақты «Тарихты оқу бізге не үйретеді?» деп өзгертуге болады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Авторлық идеяны анықтау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтіндегі авторлық идеяны анықтауға үйрету, мәтінді мұқият оқып, автордың негізгі ойын түсіну арқылы сыни тұрғыдан талдау қабілеттерін дамыту.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен		Қағаз бланктер

	Психологиялық ахуал орнату	танысады. «Көңіл-күйдің түстері» жаттығуы Мақсаты: өз эмоцияларын түсініп, оларды бақылауға үйрету. Тапсырма: Әр түрлі көңіл-күйді білдіретін түстерді таңдаңыз. Қызыл – ашулану, көк – тыныштық, сары – қуаныш, жасыл – сенімділік. Осы түстерді пайдаланып, әрбір көңіл-күйді сипаттайтын сурет салыңыз.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жолдағы алма ағашы»

Бір ауылдың шетінде үлкен жол бойында жалғыз алма ағашы өсіп тұратын. Көктем шығысымен ағаштың бұтақтары ақ гүлге көмкеріліп, күзде әр бұтағы тәтті, қып-қызыл алмаға толатын. Кім болса да, осы ағаштың жемісінен дәм татпай өтпейтін. Жолаушылар көлеңкесіне аялдап, тәтті алмасымен шөлдерін қандырып, жолдарын әрі қарай жалғайтын.

Бір күні жол бойына жаңа үй салынды. Ол үйге жас отбасы көшіп келді. Үй иесі Айдар есімді жас жігіт ағашты көріп қатты қуанды. Алғашында Айдар жолдан өткен-кеткенге: «Келіңіздер, алма жеңіздер!» – деп қуана шақырып тұратын. Уақыт өте келе, ол бұл жағдайдан жалыға бастады. Бір күні Айдар ашуланып, алма ағашының бұтақтарын кесіп тастады да, жемістерін жинап, қақпасына құлып салды.

Енді бұл жолмен жүрген адамдар ағаштың көлеңкесіне демалуды қойып, бұрынғыдай аялдамайтын болды. Бірте-бірте ағаш та бұрынғы қалпынан

айырылды. Бұтақтары сынған алма ағашы құстардың әнінен айырылып, ақырында жапырақтары сарғайып, жеміс бермейтін күйге түсті. Келесі көктемде Айдар ауласына шыққанда жапырақсыз ағашты көрді. Ол ағаштың жанында ойланып ұзақ тұрды. Енді ешкім оған аялдамайтын болған еді. «Ағашты қайта тірілте аламын ба?» деп, терең ойға шомды Айдар. Ол бұрынғысынша қайтадан гүлдеп, адамдарды қуантқан алма ағашын қатты сағынғанын сезді. Айдар қолына күрек алды да, алма ағашының түбін баптауға кірісті. Бірақ уақыт бәрін орнына келтіре ала ма екен?..
(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

Сұрақ №	Тапсырма мазмұны	Жауап формасы
1.	Мәтіндегі негізгі кейіпкер кім және оның іс-әрекеттері қандай?	Қысқаша сипаттау
2.	Айдар алма ағашының бұтақтарын не себепті кесіп тастады?	Себеп-салдарын түсіндіру
3.	Автор бұл оқиға арқылы оқырманға қандай ой жеткізгісі келді деп ойлайсыз?	Өз пікіріңізді жазыңыз

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі мына сөйлемнің мәнін өз сөзіңізбен түсіндіріңіз:

«Бірақ уақыт бәрін орнына келтіре ала ма екен?..»

3-тапсырма (кестеде толтыру):

Төмендегі кестеге мәтін бойынша Айдардың іс-әрекеттерін хронологиялық тәртіппен орналастырыңыз және әр әрекеттің себебін түсіндіріңіз.

№	Айдардың әрекеті	Себебі қандай деп ойлайсыз?
1		
2		
3		

4-тапсырма (таңдау сұрағы):

Мәтіннің негізгі идеясын нақты беретін мақал-мәтелді таңдаңыз:

- А) Бір тал кессең, он тал ек.
- В) Туған жердің қадірін шетте жүрсең білесің.
- С) Жалғыздың үні шықпас.
- D) Ағаш көркі – жапырақ, адам көркі – шүберек.

5-тапсырма (кесте):

Мәтіндегі кейіпкерге баға беру үшін төмендегі кестені толтырыңыз:

Кейіпкердің есімі	Қандай мінез-құлық байқатты?	Сіздің көзқарасыңыз қандай? Неге олай ойлайсыз?
Айдар		

6-тапсырма (сыни ойлауға арналған пікір жазу):

Сіздің пікіріңізше, алма ағашының жағдайы өзгеруіне кім кінәлі: Айдар ма, әлде жолаушылар ма? Өз көзқарасыңызды нақты дәлелдер келтіре отырып түсіндіріңіз (5-6 сөйлем).

7-тапсырма (рефлексиялық):

Мәтіндегі негізгі авторлық идеяны (автордың оқырманға жеткізгісі келген басты ойы) қысқаша тұжырымдап, 3-4 сөйлеммен қорытындылап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Сұрақтар шеңбері» әдісі Мақсаты: топта қарым-қатынас жасау дағдыларын дамыту. Оқушылар төрт адамнан топқа бөлінеді. Әр топта рөлдер белгіленеді: • А – сұрақ қояды, • В – жауап береді, • С – жауапты талдайды және нақтылайды, • D – қорытынды жасайды. Оқушылар бір-біріне сұрақтар		

		қойып, жауаптарын тыңдайды. Содан кейін әркім өз пікірін білдіріп, айтылған жауаптарды толықтырады немесе түзетеді. Әр топтың қорытындысын тыңдап, соңында барлық топтардан ұсыныстар мен пікірлер жазылған стикерлермен жұмысты аяқтайды.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтін құрылымы: кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтіннің негізгі құрылымдық бөліктерін (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) ажыратуға үйрету арқылы мәтінді жүйелі әрі сыни тұрғыда талдау қабілеттерін дамыту.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару.	Мұғаліммен амандасады.		Түрлі – түсті доптар

	Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Менің бейнем» әдісі Мақсаты: өз-өзіңді басқаның көзімен көру, өзін-өзі бағалау дағдыларын дамыту. Оқушылар шеңбер бойымен отырады. Әр оқушы кезекпен ортаға шығып, қалғандары оған өзінің ой-пікірін, қасиеттерін және ерекше тұстарын айтады. Осылайша, әр оқушы өзінің сыртқы бейнесі мен мінез-құлқын басқалардың көзқарасы бойынша біледі. Оқушы ортасында тұрып, оған айтылған пікірлерді тыңдайды да, өзіне деген көзқарасты талдайды.		

Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жұлдызды аспанның құпиясы»

(Кіріспе)

Жаздың жылы кеші еді. Көкжиектен күн баяу ғана ұясына батып барады. Көк аспанда жұлдыздар бірінен соң бірі жарқырай бастады. Бақша ішіндегі тапшан үстінде немересі Аянмен бірге отырған Әлихан ата терең тыныс алып, жұлдызды аспанға қарап ойланып қалды.

(Негізгі бөлім)

– Ата, аспандағы жұлдыздар неге әртүрлі жарқырайды? – деп сұрады Аян аспанға қызыға қарап.

Әлихан ата сәл жымыып:

– Жұлдыздар да адамдар сияқты, немерем. Бірі жақын, бірі алыс. Жақындары жарығырақ, ал алыстары көмескі болып көрінеді, – деді баяу ғана.

– Ал ең жарық жұлдызды қайдан табамыз, ата? – деді немересі тағатсыздана.

Қария саусағын аспанға созып:

– Анау тұрған Темірқазық – ең жарық жұлдыздардың бірі. Ол – жол көрсетуші жұлдыз. Ежелде адасқан жолаушылар осы жұлдызға қарап бағыт алған, – деді. Аян аспаннан көз алмай, таңырқай түсті. Жұлдыздар оған сырлы әлем болып елестеді.

– Ата, адамдар да жұлдыздар сияқты ма? – деді тағы да ойға шомған бала.

– Иә, Аянжан, адамдардың да жұлдыз секілді өз орны, өз жарығы бар. Біреуі алыстан жарқырап, айналасына сәуле шашады, біреуі көзге байқалмайды, бірақ ол да маңызды, – деді ата немересін құшақтап.

Аян үнсіз ғана аспанға қарады. Осы сәтте оған атасының айтқан әрбір сөзі жұлдыздай жарқырап, жүрегіне жылы ұялап жатты.

(Қорытынды)

Түн қоюлана түсті. Жұлдыздар аспанда күлімсірей жарқырап, аталы-балалы екеуінің әңгімесіне құлақ түргендей еді. Аян атасының қолынан ұстап, жұлдызды аспанның құпиясын ұққандай, ерекше бір тыныштық күйін сезінді.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Сұрақ мазмұны	Жауап формасы
1	Мәтіннің кіріспе бөлігінде қандай ақпарат беріледі?	Қысқаша жауап
2	Негізгі бөлімде қандай оқиға баяндалады?	Ашық жауап
3	Қорытынды бөлім қандай оймен аяқталады?	Өз сөзіңізбен тұжырымдап жазыңыз

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Әлихан атаның «Адамдардың да жұлдыздар секілді өз орны, өз жарығы бар» деген сөзінің мағынасын қалай түсінесіз? Өз ойыңызды қысқаша жазыңыз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Мәтіннің негізгі бөлімінде қандай негізгі ой айтылады?

- А) Жұлдыздардың адам өміріне әсері
- В) Әр адамның өмірде өз орны бар екендігі
- С) Атаның немересіне деген қамқорлығы
- D) Аспан құпиялары туралы ғылыми ақпарат

4-тапсырма (кестеде толтыру):

Төмендегі кестеде мәтіннің құрылымдық бөліктеріне байланысты негізгі ойларды жазыңыз.

Мәтін бөліктері	Бұл бөлімде қандай негізгі ой айтылған?
Кіріспе	
Негізгі бөлім	
Қорытынды	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Автор бұл әңгімені не үшін ата мен немере арасындағы диалог арқылы берген деп ойлайсыз? (4-5 сөйлеммен өз пікіріңізді жазыңыз).

6-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестені пайдаланып, мәтіндегі кейіпкерлердің сөздерінен мысалдар келтіріп, ол сөздердің мәтіндегі рөлін түсіндіріңіз.

Кейіпкер	Кейіпкердің айтқан сөзі (дәйексөз)	Бұл сөз мәтінге қандай мағына береді?
Әлихан ата		
Аян		

7-тапсырма (қорытынды тапсырма):

Егер сіз автор болсаңыз, осы әңгімені қалай аяқтар едіңіз? Өз нұсқаңызды қысқаша (3-4 сөйлем) жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Қимылдар мен дыбыстар» әдісі Мақсаты: дене қозғалыстарын		бағалау парақтары

		үйлестіру және коммуникация дағдыларын дамыту. Оқушылар жұптасып, бір-біріне қарама-қарсы тұрады. Бір оқушы әртүрлі қимылдар мен дыбыстар жасап, екінші оқушы соларды қайталайды. Мысалы, біреу қолын жоғары көтеріп, оны төмен түсіреді, ал екінші оқушы дәл сол қимылды қайталайды. Сонымен қатар, әртүрлі дыбыстарды шығарып, оларды бірігіп қайталау керек. Бір минуттан кейін оқушылар рөлдерін ауыстырады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Негізгі және қосымша ақпарат»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларға мәтіндегі негізгі және қосымша ақпаратты ажыратуға үйрету, мәтіннен маңызды деректерді бөліп алу дағдыларын дамыту арқылы сыни тұрғыда ойлау	

	кабілеттерін жетілдіру.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Біріккен денелер» әдісі Мақсаты: топтық жұмысты дамыту және жылдам шешім қабылдауды үйрету. Әр қатысушы – жеке дене бөлігі. Жүргізуші әртүрлі тапсырмалар беріп, қатысушыларды белгілі бір уақыт аралығында денелерді біріктіруге шақырады. Мысалы, 3 адамнан тұратын топты құрау керек дегенде үш адам бірігіп, топ болып тұрады. Тапсырма		Түрлі – түсті доптар

		өзгерген сайын әркімнің құрамында қанша адам болатыны анықталып, қалған қатысушылар жаңадан құрылатын топтарға бірігеді. Әр адам өзінің топ құрамында болу үшін дұрыс уақыт пен орын таңдауы керек.		
Сабактың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жаңбырдан кейінгі ғажайып»

Аспанды қап-қара бұлт басып, кенеттен жаңбыр қатты жауды. Адамдар үйлеріне асыға кіріп жатты. Жаңбыр сәлден кейін тоқтады. Ауа салқындап, жерге тамған тамшылар күн сәулесіне шағылысып, көзді шағылыстырады.

Жаңбырдан кейін бақша іші тып-тыныш болып қалды. Тек жапырақтардан сырғыған мөлдір тамшылар ғана баяу үзіліп түсіп жатты. Осы мезетте кішкентай Айсәуле терезеден сыртқа көз жүгіртті. Ол бақша ішінен кішкентай бір нәрсенің қозғалғанын байқады. Қызығушылықпен сыртқа жүгіріп шықты.

Жерде көк шөптің арасында баяу жылжып бара жатқан кірпіні көрді. Жаңбырдан кейін кірпі де өзінің жасырынған жерінен шығып, су ішіп жүр екен. Айсәуле тынысын ішіне тартып, баяу ғана жақындады. Кірпінің кішкентай мұрыны дірілдеп, аяқтары дымқыл шөптің үстінде асықпай қозғалады.

Айсәуле жүгіріп барып, анасына көргенін баяндап берді. Анасы жымыып:

– Кірпілер жаңбырдан кейін бақшаға жиі келеді, себебі олар ылғалды жерде өмір сүретін жәндіктерді қорек етеді, – деді.

Айсәуле таңырқап:

– Сонда олар бақшамызға зиян келтіретін құрттарды да жей ме? – деп сұрады.

– Әрине, олар бақшаға пайдалы, табиғатқа дос жәндіктер, – деді анасы күлімсіреп.

Айсәуле бақшаға қайта шығып, кішкентай кірпіні іздеді. Бірақ кірпі шөп арасына сіңіп, көрінбей кеткен еді. Дегенмен қыздың жүрегінде табиғатқа деген ерекше бір сүйіспеншілік пайда болды. Ол жаңбырдан кейін болатын ғажайыптарды асыға күтетін болды.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Ақпарат	Ақпараттың түрі (негізгі/қосымша)
1	Жаңбырдан кейін кірпілер бақшаға келеді.	
2	Айсәуле анасына көргендерін айтып берді.	
3	Кірпілер бақшаға зиянды жәндіктерді жейді.	
4	Айсәуленің жүрегінде табиғатқа сүйіспеншілік пайда болды.	

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі негізгі ақпаратты өз сөзіңізбен қысқаша тұжырымдап жазыңыз (3-4 сөйлем).

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Айсәуленің анасы кірпілер туралы айтқанда қандай қосымша ақпаратты берді?

- А) Кірпілердің түрлерін
- В) Кірпілердің мекендейтін жерін
- С) Кірпілердің қорегі туралы
- D) Кірпілердің өмір сүру ұзақтығын

4-тапсырма (кестеде):

Мәтіннен алынған ақпараттарды маңыздылығына қарай топтастырыңыз:

Маңызды (негізгі) ақпарат	Маңызды емес (қосымша) ақпарат

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Айсәуленің кірпімен кездесуінен кейін табиғатқа деген көзқарасы қалай өзгерді? Осы сұрақ бойынша өз пікіріңізді негіздеп жазыңыз (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтінде жаңбырдан кейінгі табиғат қандай бейнеде сипатталған? Автор бұл көріністі не үшін бейнеледі деп ойлайсыз?

7-тапсырма (кестеде):

Төмендегі сөйлемдердің мәтіндегі қызметін анықтап, кестеге жазыңыз.

Сөйлем	Қандай қызмет атқарады? (негізгі ойды беру / қосымша түсініктеме беру)
Адамдар үйлеріне асыға кіріп жатты.	
Кірпінің кішкентай мұрыны	

дірілдеп, аяқтары баяу қозғалады.				
Анасы жымып жауап берді.				
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Топтық пікірлер алмасу» әдісі Мақсаты: топтық жұмыс барысында түрлі пікірлер мен идеяларды жинақтап, дамыту. Әр топты белгілі бір тақырып немесе мәселе бойынша бекеттерге орналастырыңыз . Әр бекетте топтар 10 минут бойы өз пікірлерін талқылап, қағазға немесе тақтаға жазып қояды. Уақыт аяқталған соң, топтар басқа бекетке ауысып, алдыңғы топтың жазғандарын қарап, өз пікірлерін қосып, жұмысын жалғастырады. Бұл процесс әр 10 минут сайын ауысып, барлық топтар бір-бірінің		бағалау парақтары

		пікірлерімен танысып, жаңа идеялар қосқанша жалғасады..		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Сұрақ қою арқылы мәтінді терең түсіну»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтінге сұрақ қою арқылы мазмұнды терең түсінуге үйрету, мәтін мазмұнын талдау дағдыларын дамыту және сыни ойлау қабілеттерін жетілдіру.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Позитивті көзқарас» әдісі Мақсаты: өзін-өзі қолдау және мотивацияны арттыру. Оқушыларға бірнеше		Түрлі – түсті доптар

		позитивті аффирмациялар беріледі, оларды әрқайсысы өз-өзіне дауыстап немесе ішінен қайталайды. Мысалы: • «Менің қолымнан бәрі келеді», • «Мен қиындықта рды жеңе аламын», • «Мен күн сайын жақсырақ боламын». Оқушылар өздеріне деген сенімділікті арттырып, жағымды ойлармен толығып, күнделікті өмірде осындай аффирмацияларды қолдануды үйренеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Көне кітаптың құпиясы»

Асан жазғы демалысын ауылда, атасының үйінде өткізіп жүрді. Атасының үлкен үйінің бір бөлмесі тұтас кітапқа толы еді. Бір күні Асан осы бөлмеге кіріп, ескі әрі көне кітапты тауып алды. Мұқабасы тозып, парақтары сарғайған кітапты ашып қалғанда, оның ішінен қолмен жазылған бір хат жерге түсті.

Хатты ашып оқыған Асан таң қалды. Хатта: «Бұл кітапты тапқан адамға! Егер

осы хатты оқып отырсаң, сен нағыз ізденімпаз жансың. Осы кітаптың ішінде ерекше бір құпия бар. Сол құпияны тапсаң, өмірінде көп нәрсені түсінесің. Іздеп көр!» – деген сөздер жазылған екен.

Асанның бойын қызығушылық биледі. Ол кітапты мұқият парақтап шықты, бірақ ешқандай құпияны байқамады. Ол атасына барып сұрады:

– Ата, кітаптың ішінде қандай құпия болуы мүмкін?

Атасы ойлана отырып:

– Балам, кез келген кітаптың құпиясы – оның мазмұнында. Кітапты оқыған адам өзіне керекті жауапты табады. Әр сөйлемнің астарында сұрақ жатыр. Сол сұрақтарды өзіңе қоя білсең, сен шын құпияны табасың, – деді жымып.

Сол күннен бастап Асан көне кітапты асықпай оқып, әр сөйлеміне мұқият назар аударып, сұрақ қоюды үйренді. Бірте-бірте ол шынымен де әр сөйлемнің астарында жатқан өмірлік құндылықтарды, даналықты және үлкен құпияны сезіне бастады. Ол өмірдің құпиясын кітаптан ғана емес, өз жүрегінен де табуға болатынын түсінді.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Мәтін мазмұны бойынша қойылатын сұрақтар	Сұрақтың түрі (нақтылау, талдау, болжамдық)
1	Асан көне кітапты қай жерден тапты?	
2	Хаттың авторы не себепті кітапқа құпия бар деп жазған?	
3	Атасының айтқан сөзінен Асан не үйренді?	

2-тапсырма (ашық сұрақ):

«Кітаптың құпиясы оның мазмұнында» деген атасының сөзін қалай түсінесіз? Өз сөзіңізбен түсіндіріңіз (3-4 сөйлем).

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Хаттағы сөздер Асанға қалай әсер етті?

- А) Қорқыныш тудырды
- В) Қызығушылығын оятты
- С) Өкіндірді
- D) Ашуландырды

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге мәтін бойынша басты кейіпкерлерді және оларға қатысты сұрақтарды жазыңыз.

Кейіпкер	Ол туралы қоятын сұрағыңыз қандай болар еді?
Асан	

Атасы		
Хат авторы		
5-тапсырма (сыни ойлауға арналған): Сіздің ойыңызша, Асанның хаттағы құпияны іздеуі неге маңызды болды? Өз пікіріңізді дәлелдермен негіздеп жазыңыз (4-5 сөйлем).		
6-тапсырма (мәтінді талдау): Егер сіз Асанның орнында болсаңыз, кітаптағы құпияны қалай іздер едіңіз? Өз әрекетіңізді қысқаша жазыңыз.		
7-тапсырма (рефлексиялық): Автордың осы мәтін арқылы оқырманға жеткізгісі келген басты идеясы қандай деп ойлайсыз? Өз тұжырымыңызды 2-3 сөйлеммен жазыңыз.		
Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау бағалау парақтары «Талқылаушы топ» әдісі Мақсаты: топтық пікірталас арқылы мәселені тереңірек түсіну және ұжымдық шешім қабылдауды үйрену. Оқушыларға нақты бір тақырып бойынша пікірталас жүргізу тапсырмасы беріледі. Топ мүшелері осы мәселеге қатысты өз ойларын ашық білдіріп, талқылайды. Қалған оқушылар тыңдаушы

		ретінде қатысады. Бұл жағдайда тыңдаушылар сұрақтар қойып, талқыланып жатқан мәселе бойынша түсініктемелер бере алады. Әрбір оқушы өз пікірін білдіріп, сол арқылы көпшіліктің көзқарасын кеңейтеді. Пікірталас аяқталған соң, тыңдаушылар мен қатысушылар бірлесіп, мәселені қалай шешуге болатыны жөнінде қорытынды жасайды.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Болжам жасау және оны дәлелдеу»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтін мазмұны бойынша болжам жасай білуге, өз болжамдарын нақты дәлелдермен негіздеуге үйрету және сол арқылы сыни ойлау дағдыларын дамыту.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар

Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сезімдер әлемі» ойыны Мақсаты: сезімталдықты дамыту және заттарды түрлі қасиеттері бойынша тану қабілетін арттыру. Оқушыларға жабық дорба беріледі, оның ішінде әртүрлі заттар (жаңа піскен жемістер, көкөністер немесе жұмсақ және қатты заттар) бар. Баланың көзі жабылып, ол дорбадағы заттарды қолымен сезіп, олардың қасиеттері туралы (түсін, пішінін, жұмсақтығын,		Түрлі – түсті доптар

		қаттылығын, салмағын) болжам жасайды. Содан кейін затты шығарып, дұрыс жауапты тексереді. Бұл ойын оқушылардың дене мүшелерімен тану қабілетін арттыруға көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Ұмытылған күнделік»

Арман атасының үйіне барғанда, көне сандық ішінен ескі күнделік тауып алды. Сырты көк былғарымен қапталған күнделіктің мұқабасы шаңнан көрінбейді. Бала күнделікті ашып қалып, алғашқы бетіндегі жазуды көрді: «1945 жыл, сәуір».

Қызығушылығы оянған Арман алғашқы жолдарды оқи бастады: «Бүгін ерекше күн болды. Жол бойында бір жолаушыны кездестірдім. Киімі жұпыны, жүзінен шаршағаны көрінеді. Ол маған хат беріп: «Осыны сақташы, кейін іздеп келемін» деп өтінді. Бірақ содан кейін оны көрмедім...».

Күнделіктің келесі беттері бос екен. Арман ойланып қалды. Күнделік иесі бұл жазбадан кейін неге ештеңе жазбаған? Ол жолаушы кім болды? Хатта не жазылған болуы мүмкін? Арман сан түрлі сұрақтың жетегінде отырып, атасына барып сұрады.

Атасы үнсіз тыңдап:

– Бұл менің әкемнің күнделігі еді. Ол маған хат туралы ештеңе айтпапты. Өзі де өмір бойы сол жолаушыны күтіп жүрді. Бірақ ол жолаушы ешқашан оралмады. Әкемнің соңғы сөзі: «Хатты көзімнің қарашығындай сақтадым, оның иесі әлі де келеді», – деген болатын, – деді күрсініп.

Арман мен атасы терең ойға батты. Бәлкім, хат әлі де осы үйдің бір жерінде жасырылған шығар?..

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Болжам сұрақтары	Сіздің болжамыңыз қандай?
1	Жолаушы кім болуы мүмкін?	
2	Хатта не жазылған деп ойлайсыз?	
3	Неліктен күнделіктегі жазба аяқталмай қалған?	

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Арманның атасы әкесінің соңғы сөзін не үшін айтты деп ойлайсыз? Өз болжамыңызды дәлелдер келтіре отырып жазыңыз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Арманның күнделікті тауып алып, оның мазмұнына қызығушылық танытуы қандай оқиғаға әкелуі мүмкін деп ойлайсыз?

- А) Атасы оған бәрін айтып береді
- В) Арман күнделікті қайтадан жасырады
- С) Хаттың иесін іздеуге кіріседі
- D) Күнделікті жыртып тастайды

4-тапсырма (кестеде):

Мәтіндегі берілген ақпаратқа сүйеніп, болжамдарыңызды дәлелдеңіз:

Сіздің болжамыңыз	Дәлеліңіз (мәтіннен алынған деректер)
Хат әлі де үйде жасырылған	
Жолаушы соғыс уақытында жоғалып кетті	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Егер сіз Арманның орнында болсаңыз, не істер едіңіз? Хаттың иесін іздеуге тырысасыз ба, әлде хатты ашып оқып көресіз бе? Өз әрекетіңізді негіздеп жазыңыз (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (мәтінді талдау):

«Ұмытылған күнделік» мәтінінің соңы неліктен сұрақпен аяқталған? Автордың бұл тәсілді қолданудағы мақсаты қандай болуы мүмкін деп ойлайсыз?

7-тапсырма (қорытындылау):

Осы оқиғаны жалғастырып, мәтінге өзіңіз болжам жасаған аяқталу нұсқасын (3-4 сөйлеммен) жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау «Тақырыптар		бағалау парақтары

	Кері байланыс орнату	тізбегі» әдісі Мақсаты: оқушылардың өз білімдерін жүйелі түрде қайта қарап, шолу жасау қабілетін дамыту. Оқушылар әрқайсысы алфавиттің бір әрпін таңдайды және сол әріпке сәйкес келетін тақырыптарды немесе терминдерді айтады. Мысалы, «А» әрпі үшін «Атомдар», «Б» үшін «Биология», «С» үшін «Судың қасиеттері» және т.б. Тақырыптар мен ұғымдарды есінде сақтап, оларды жүйелі түрде айта отырып, оқушылар оқу материалын қайталайды. Бұл әдіс қорытынды сабақтар мен емтиханға дайындықта өте тиімді болып табылады.		

Бөлім	

Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Кейіпкер бейнесін бағалау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларға мәтіндегі кейіпкер бейнесін талдап, іс-әрекетіне, мінез-құлқына сыни тұрғыдан баға беруге үйрету, сол арқылы олардың мәтінді терең түсініп, сыни ойлау қабілеттерін дамыту.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс та
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Өзімді тану» әдісі Мақсаты: өзін-өзі бағалау және өз қасиеттерін түсіну дағдыларын дамыту. Әр оқушы өзінің жағымды және жағымсыз қасиеттерін атап өтеді. Мұндай қасиеттерді		Түрлі – түсті доптар

		сипаттау арқылы оқушы өз мінез-кұлқын, әрекеттерін және жеке ерекшеліктерін түсінуге тырысады. Топтың қалған мүшелері де өз ойларын білдіріп, әр оқушыға қатысты пікірлерін айтады. Бұл әдіс қатысушыларға өздеріне деген сенімділікті арттыруға және өзін-өзі тануға көмектеседі. Ойын соңында, қатысушылар өз қасиеттері туралы қорытынды жасайды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Ерекше сыйлық»

Бүгін Әселдің туған күні. Ол жақын достарымен, сыныптастарымен туған күнін атап өтпек болды. Кеш басталмас бұрын есік қағылды. Әсел есікті ашса, алдында көршісі Сырым тұр екен. Қолында кішкентай ғана құтыдағы гүл.

– Туған күніңмен, Әсел! – деді Сырым жымысып.

Әсел құтыдағы кішкентай гүлге қарап таңырқай қалды. Көңілі бірден түсіп кетті. Достарының сыйлықтары көз алдына елестеп, мына сыйлық тым қарапайым көрінді.

Кеш басталғанда достары бірінен соң бірі сыйлықтарын табыстады. Бірі – үлкен ойыншық аю, енді бірі – әдемі көйлек сыйлады. Әсел қуаныштан жүзі бал-бұл жайнап, бәріне алғыс айтып жатты. Ал Сырымның сыйлаған гүлі терезенің

бұрышында назарсыз қалып қойды.

Кештен соң достары үйлеріне тарады. Әсел сыйлықтарын жинастырып жүріп, терезе алдында тұрған гүлге көзі түсті. Қасына жақындап қарады. Кішкентай гүл ерекше бір хош иіс шығарып тұр екен. Қасында кішкентай ғана хат жатыр. Хатта: «Бұл гүл өте сирек кездесетін және ерекше күтімді қажет етеді. Дәл сен сияқты...» деп жазылған.

Әсел ойланып қалды. Күн сайын әртүрлі адамдардан сыйлық алып жүрсе де, мұндай шынайы, әрі ерекше сыйлық алмаған екен. Ол енді ғана Сырымның сыйлығының қаншалықты бағалы екенін түсінді. Ертең-ақ Сырымға барып, шын жүректен алғыс айтуды ұйғарды.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Кейіпкер әрекеті	Әрекетін бағалау (оң / теріс)	Неге олай бағаладыңыз?
1	Сырымның сыйлыққа гүл әкелуі		
2	Әселдің сыйлыққа көңілі толмауы		
3	Әселдің сыйлықтың мәнін кеш түсінуі		

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Сіздің ойыңызша, Әселдің бастапқыда Сырымның сыйлығын ұнатпауының себебі неде? Өз пікіріңізді негіздеп жазыңыз (3-4 сөйлем).

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Әселдің сыйлық туралы ойының өзгеруіне не әсер етті?

- А) Гүлдің әдемі болуы
- В) Гүлдің хош иісі мен хаттағы сөздер
- С) Достарының сыйлықтарын көрген соң
- D) Сырыммен сөйлескен соң

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге екі кейіпкердің бойындағы басты қасиеттерін сипаттап жазыңыз.

Кейіпкер	Мінез-құлқы мен әрекеті бойынша қандай қасиеттерін байқадыңыз?
Әсел	
Сырым	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Егер сіз Әселдің орнында болсаңыз, сыйлықты алғашқы кезде қалай қабылдай едіңіз? Сіздің әрекетіңіз Әселдің әрекетінен айырмашылығы болар ма еді? Неліктен? (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Автор бұл оқиға арқылы оқырманға қандай ойды жеткізгісі келді деп ойлайсыз? Өз ойыңызды қысқаша тұжырымдап жазыңыз (2-3 сөйлем).

7-тапсырма (рефлексиялық):

Кейіпкерлердің әрекеттерін талдай отырып, осы оқиғада сіз үшін қай кейіпкердің әрекеті маңыздырақ көрінді? Неге сол кейіпкерді таңдадыңыз? Өз жауабыңызды 3-4 сөйлеммен негіздеңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Сұрақтар мен жауаптар» әдісі Мақсаты: оқушылардың сұрақ қою және жауап беру дағдыларын дамыту, ақпаратты терең талдау. Мұғалім әр оқушыға жұпта жұмыс істей отырып, белгілі бір тақырып бойынша екі сұрақ дайындауды тапсырады. Оқушылар осы сұрақтарды бір-біріне қояды, ал жауаптарды мұғалім немесе басқа оқушылар береді. Бұл кезеңде сұрақтарға толық		

		жауаптар берілуі тиіс, ал қалған оқушылар өз пікірлерін қосып, мәселені талқылайды. Ойын соңында мұғалім барлық сұрақтарды жинақтап, оларды қорытындылайды және тақырып бойынша маңызды мәліметтерді тұжырымдайды.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Автор позициясын тану»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтіндегі автордың позициясын анықтауға, автор көзқарасын түсініп, сыни тұрғыдан баға беруге үйрету арқылы терең ойлау қабілеттерін дамыту.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады,		Түрлі – түсті доптар

	таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	сабақтың мақсаттарымен танысады. «Қиыншылықтар мен жеңістер» әдісі Мақсаты: өз қиыншылықтары н талқылау және өзара қолдау көрсету. Әр қатысушы өмірінде кездескен қиыншылықтарды естеріне түсіріп, сол туралы айтып береді. Олар қиындықтарды қалай жеңгендерін, қандай сабақтар алғандарын және бұл тәжірибенің өздеріне қалай әсер еткенін ортаға салады. Қалған қатысушылар да өз ойларын айтып, бір-бірін қолдап, тәжірибе алмасады. Бұл әдіс оқушылардың бір-біріне сенімді түрде көмек көрсетуіне және қиыншылықтарды шешу жолдарын бірге		

		іздеуге мүмкіндік береді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Өзен жағасындағы әңгіме»

Күн еңкейіп, айналаны кешкі тыныштық басты. Әділ мен Данияр екеуі ауыл шетіндегі өзен жағасына серуендеуге шыққан еді. Күннің батуы өзен бетіне алтын жолақ болып төселген.

– Табиғат қандай керемет, қарашы! – деді Данияр өзеннің ағысына қарап тамсанып.

Әділ үнсіз басын изеді. Бір сәттен соң Данияр қолындағы бос пластик бөтелкені өзенге қарай лақтырып жіберді. Әділ мұны байқап қалып:

– Данияр, не істеп жатырсың? Өзенді ластағаның дұрыс емес қой! – деді.

Данияр алаңсыз:

– Бір бөтелкеден ештеңе болмас, су оны ағызып кетеді, – деді мән бермегендей.

Әділ сәл ойланып тұрды да, досына қарап былай деді:

– Бір бөтелке деп ойлайтын мыңдаған адам бар. Сен де, мен де табиғаттың бір бөлшегіміз. Егер сенің үйіңе әр адам келіп бір қоқыс тастаса, не болар еді?

Данияр ойланып қалды. Ол досының сөзінде шындық бар екенін сезініп, судағы бөтелкені алып шықты да, қоқысқа арналған жәшікке салды.

Кешкі күннің нұры су бетінде ойнап, табиғат қайтадан тыныстап қалғандай болды. Әділ мен Данияр табиғат туралы әңгімелерін жалғастырып, өзен бойымен баяу жүріп кете барды. Ал өзен олардың артынан тыныш қана сылдырап ағып жатты.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Автор позициясын анықтауға арналған сұрақтар	Сіздің жауабыңыз
1	Автор өзенге бөтелке лақтыруды қалай бағалайды?	
2	Автордың ойынша табиғатқа кім жауапты?	
3	Автордың пікірін мәтіндегі қай кейіпкер айқын жеткізіп тұр?	

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі Әділдің «Егер сенің үйіңе әр адам келіп бір қоқыс тастаса, не болар еді?» деген сөзін автор қандай мақсатта қолданған деп ойлайсыз? Өз сөзіңізбен түсіндіріңіз (3-4 сөйлем).

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Автордың негізгі позициясын дәл беретін сөйлемді таңдаңыз:

- А) Табиғатты әркім өз қалауынша пайдалануға құқылы.
- В) Табиғатты қорғауға әрбір адам жауапты.
- С) Өзен бойында серуендеген дұрыс.
- D) Пластик бөтелкелер табиғатқа пайдалы.

4-тапсырма (кестеде):

Берілген сөйлемдердің автор позициясын білдіретінін немесе білдірмейтінін анықтап, кестеге белгілеңіз (✓).

№	Сөйлемдер	Автор позициясын білдіреді	Автор позициясын білдірмейді
1	«Бір бөтелкеден ештеңе болмас...»		
2	«Өзенді ластағаның дұрыс емес қой!»		
3	«Табиғат қайтадан тыныстап қалғандай болды.»		

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Автор осы әңгімеде неге дәл осы екі кейіпкерді (Әділ мен Даниярды) таңдап алған деп ойлайсыз? Автор осы арқылы оқырманға қандай ой салғысы келген? Өз пікіріңізді дәлелдеп жазыңыз (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (мәтінді талдау):

Егер Данияр Әділдің ескертуіне құлақ аспаған жағдайда, әңгіменің соңы қалай аяқталуы мүмкін еді? Өз болжамыңызды жазып беріңіз (3-4 сөйлем).

7-тапсырма (рефлексиялық):

Автордың позициясын түсінгеннен кейін сіздің табиғатқа деген көзқарасыңызда қандай өзгеріс пайда болды? Жауабыңызды қысқаша негіздеп жазыңыз (3-4 сөйлем).

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Жылы сөздер» әдісі Мақсаты: оқушылардың бір-біріне оң көзқарас білдіру және қолдау көрсету		бағалау парақтары

		дағдыларын дамыту. Әр оқушының арқасына А-4 форматындағы қағаз бекітіледі. Оқушылар сынып ішінде жүріп, бір-бірінің арқаларындағы қағаздарға жылы сөздер, мақтаулар немесе қошеметтер жазып, бір-бірін қолдайды. 2-3 минуттан кейін оқушылар қағаздарын алып, шағын топтарда жазылған комплименттерді оқып, талқылайды. Бұл әдіс қатысушылардың бір-біріне деген сенімділігін арттырып, өзара позитивті қарым-қатынас орнатуға көмектеседі.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Балама шешім ұсыну»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтіндегі оқиғаларға сыни көзқараспен қарап, мәселенің шешіміне балама нұсқалар ұсына білуге үйрету және сол арқылы шығармашылық әрі сыни ойлау	

қабілеттерін дамыту.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Естеліктер шеңбері» әдісі Мақсаты: топ ішінде ашық пікір алмасу және бір-бірімен қызықты естеліктермен бөлісу. Оқушылар дөңгеленіп отырады, ал бір адамға доп беріледі. Сол оқушы допты басқа бір оқушыға беріп, өзі есте қалған қызықты оқиғасын айтады. Әр оқушы кезекпен өз естелігін айтып, допты		Түрлі – түсті доптар

		келесі адамға береді. Бұл әдіс оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынас жасауына, өткен оқиғалар арқылы жақындасуына көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жоғалған сурет»

Айдын сурет салуды ерекше жақсы көретін. Оның салған суреттері мектептегі көрмелерде жиі қойылып, көптеген мақтау сөздер еститін. Бір күні қалалық көрмеге қатысу үшін ол ерекше әдемі сурет салды. Бірнеше күн бойы еңбек етіп, бар ынтасымен дайындаған суретін сабақ үстелінің астына мұқият жасырып қойған еді.

Ертесіне мектепке келгенде, сурет қойған орнында жоқ болып шықты. Айдын қобалжып, айналасынан сұрай бастады. Достары да ештеңе білмейтінін айтты. Ол қатты қапаланды. «Суретсіз көрмеге қалай қатысамын?» – деп мұңайып отырды. Үзіліс кезінде досы Алишер оның жанына келіп:

– Айдын, сенің суретіңді Әсет алып, көрмеге өз атынан тапсырыпты, – деді жай ғана.

Айдын танданып, біраз уақыт үнсіз тұрды. Ашуланғысы келгенімен, ішкі дауысы басқа шешім қабылдады. Ол Әсетке барып, тыныш қана:

– Мен сенің осындай қадамға барғаныңа таңдалып тұрмын. Бірақ сен сурет салуды ұнатсаң, бірге дайындалсақ қайтеді? Екеуміз бірігіп тағы бір сурет салсақ ше? – деді жұмсақ үнмен.

Әсет қызарып, біраз ойланып тұрып, Айдынға қарады:

– Кешірші, мен үлкен қателік жасадым. Екеуміз бірге жаңа сурет салайық, – деді. Келесі күні көрмеде екі дос бірігіп салған жаңа сурет ерекше назарға ілігіп, бірінші орынды иеленді. Бұл оқиға Айдын мен Әсеттің достығын одан әрі нығайта түсті.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Кейіпкердің шешімі	Сіздің балама шешіміңіз қандай?
1	Әсеттің суретті рұқсатсыз алып кетуі	

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Айдынның Әсетке ашуланбай, мәселені басқаша жолмен шешкеніне қалай қарайсыз? Оның бұл шешімінің қандай пайдасы болды деп ойлайсыз? Өз пікіріңізді 3-4 сөйлеммен дәлелдеңіз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Мәтіндегі мәселені шешу үшін Айдын қандай балама шешімді таңдады?

- А) Мұғалімге шағымданды
- В) Әсетпен ұрысып қалды
- С) Бірге сурет салуды ұсынды
- D) Көрмеден бас тартты

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге Айдынның әрекетінің жағымды және жағымсыз жақтарын жазып көрсетіңіз.

Айдынның шешімі	Жағымды жағы	Жағымсыз жағы
Әсетпен бірге сурет салу ұсынысы		

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Егер сіз Айдынның орнында болсаңыз, бұл мәселені қалай шешер едіңіз?

Айдынның шешімінен басқа тағы қандай әрекеттер жасауға болатынын негіздеп жазыңыз (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Автордың бұл оқиға арқылы оқырманға жеткізгісі келген басты идеясы қандай? Оны өз сөзіңізбен қысқаша түсіндіріңіз.

7-тапсырма (рефлексиялық):

Мәтін бойынша Әсеттің Айдынга деген қарым-қатынасы қалай өзгерді? Осы оқиғадан кейін олардың достығы қалай дамуы мүмкін деп ойлайсыз? Өз болжамыңызды жазыңыз (3-4 сөйлем).

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау	бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Сурет арқылы байланыс» әдісі Мақсаты: топта коммуникация дағдыларын дамыту, шығармашылық	

		ойлау қабілетін арттыру. Оқушылар екі топқа бөлініп, бір-бірінің артынан сап түзеп тұрады. Мұғалім соңғы тұрған оқушыға бір заттың атауы жазылған қағазды береді (мысалы, алма, гүл, кітап, ағаш және т.б.). Тапсырма: соңында тұрған оқушы үндемей, алдында тұрған оқушының арқасына сол заттың суретін саусағымен салады. Ал алдындағы оқушы бұл суретті сезіп, өз кезегінде өзінің арқасына суретті салған затты анықтап айтып, сол туралы ойланып, екінші оқушыға жеткізеді. Бұл әдіс оқушылардың бір-бірімен үндемей, бірақ шығармашылық жолмен байланыс жасауына мүмкіндік береді.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Көркемдік тәсілдерге сыни көзқарас»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтіндегі көркемдік тәсілдерді анықтап, олардың авторлық идея мен эмоциялық әсерге қалай ықпал ететінін талдауға үйрету. Бұл сабақ арқылы оқушылар мәтіннің стилистикалық ерекшеліктерін сыни тұрғыдан бағалап, өз пікірлерін дәлелдеуге, талдау жасауға және шығармашылық ойлау дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс та
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Ұқсастықтар мен айырмашылықтар» әдісі Мақсаты: оқушылардың өзара ұқсастықтарды анықтау және		Түрлі – түсті доптар

		оларды талқылау дағдыларын дамыту. Қатысушылар жұптасып отырып, әрқайсысы өз жұбымен ұқсастықтарын тауып, оларды жазады. Бұл ұқсастықтар сыртқы көрініс, мінез-құлық, қызығушылықтар немесе басқа да сипаттамалар болуы мүмкін. Жұбының ұқсастықтарын оқып, пікір алмасады және әрқайсысы бір-бірінің ерекшеліктерін түсінуге тырысады. Бұл әдіс оқушылардың өзара байланыс орнатуына және өздерін өзгелермен салыстыру арқылы тануына көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		
Авторлық көркем мәтін: «Өмірдің түстері» Күндізгі аспан көкжиегінен біртіндеп сарғайған күн сәулелері жерді алтынмен				

бояп жатты. Айналада гүлдер желбіреп, түрлі-түсті реңктерімен табиғаттың ерекше симфониясын сыйлайтын. Ескі қала көшелері де осы табиғаттың көркем туындысына айналып, әрбір тасына, әрбір бұрышына өз тарихын сызып отырды. Айша шаңырағынан түсіп, көшеге шыққанда, ол өз алдына бір көрініс байқап қалды: үйлердің сыртына ілінген суреттер, мүсіндер, фрескалар – бәрі де автордың жан дүниесін, сезімін білдіретін үнсіз әңгіме сияқты. Кейбір суреттер нәзік акварельмен бейнеленсе, кейбіреулері қалың майлы бояулармен күшті эмоцияларды жеткізетін. Әрбір көркемдік тәсіл, әрбір түстердің, сызықтардың үйлесімі – табиғаттың ұлы симфониясын еске салады.

Айша сол сәтте ойлана бастады: «Неге бір сурет тек сұлулықты ғана емес, сонымен бірге оқырманның жүрегіне терең із қалдыра алады? Әрбір әріптің, әрбір түс пен сызықтың артында автордың өмірінен өткен, сезімдерінен бүркенген сыр бар. Бұл – өнердің нағыз құпиясы, оның терең мәні.»

Ол жүрегінің түкпірінен шығып жатқан әуесті сезініп, өзімен бірге жүретін сурет әлеміне қайтадан жаңа көзқараспен қарауға бастады.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Сұрақ мазмұны	Жауап формасы
1	Мәтіндегі көркемдік тәсілдердің негізгі құралдары қандай?	Қысқаша жауап
2	"Өмірдің түстері" атауында қандай символикалық мағына жатыр деп ойлайсыз?	Өз пікіріңізді нақтылаңыз
3	Суреттер мен мүсіндердің үйлесімі автордың ойын қалай жеткізеді?	Талдау, өз сөзіңізбен түсіндіріңіз

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі «Әрбір көркемдік тәсіл, әрбір түстердің, сызықтардың үйлесімі – табиғаттың ұлы симфониясын еске салады» деген сөйлемнің мағынасын өз сөзіңізбен түсіндіріңіз. (3-4 сөйлем)

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Автордың пікірінше, көркемдік тәсілдер арқылы қандай әсер қалыптасады?

- А) Тек эстетикалық ләззат
- В) Қарапайым көріністерді көрсету
- С) Оқырманның жүрегіне терең із қалдыру
- D) Мәтіннің құрылымын күрделендіру

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге мәтіндегі көркемдік тәсілдердің әсерін сипаттайтын деректерді жазыңыз.

Көркемдік тәсіл түрі	Мәтіндегі әсері мен авторлық идеяға ықпалы

Түстердің үйлесімі	
Сызықтардың мәнері	
Фигуралар мен композиция	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Сіздің ойыңызша, мәтіндегі көркемдік тәсілдер оқырманға қандай маңызды ойды жеткізеді? Өз пікіріңізді дәлелдер келтіре отырып жазыңыз (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Өнердің күшті әсер етуі үшін, автор қандай көркемдік тәсілдерді ұсынғанын қысқаша тұжырымдап жазыңыз. (3-4 сөйлем)

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау	бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Креативті ойлау» әдісі Мақсаты: шығармашылық және ассоциативті ойлауды дамыту, сабақ тақырыбын терең түсіну. Мұғалім тақтаға бір сөз немесе сабақтың тақырыбын жазады. Оқушыларға осы сөзден немесе тақырыптан туындайтын ойларын жазып, ассоциациялар тізбесін құрастыруды ұсынады. Әр оқушы өздерінің жазған сөздеріне сүйене отырып, ойларын ашады. Тізімде кездескен артық сөздерді алып тастап, қалған сөздерден	

		сабақтың негізгі идеясы немесе қорытындысын шығарады. Бұл әдіс оқушылардың сабақ тақырыбын түсінуін тереңдетуге және шығармашылық ойлауын дамытуға көмектеседі.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Әдеби тақырыптарға пікір айту»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби шығармалардағы тақырыптарды анықтап, олар туралы өз пікірлерін сыни тұрғыдан талқылауға, дәлелдеп жеткізуге және шығармашылық көзқарас қалыптастыруға үйрету. Сабақ барысында оқушылар әдеби тақырыптардың көпқырлылығын түсініп, әртүрлі көзқарастарды салыстырып, өз пікірлерін аргументті түрде білдіруге мүмкіндік алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады,		Түрлі – түсті доптар

	таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	сабақтың мақсаттарымен танысады. «Мен саған сенемін» әдісі Әуен ойнап тұрады. Жұп құрып, бір - бірінің көздеріне қарап отырады. «Мен саған сенемін...» өйткені сен жақсы адамсың.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жыл мезгілдерінің үнінде»

Көктемде гүлдер алғашырған сәтте, табиғаттың жүзі жаңа үмітпен толады. Жайқалған далада әрбір гүл өз тарихын айтып, желге иіскендей еркін билейді. Әрбір жапырақ пен түстің өзіне тән әуені бар, сол әуенде өтіп бара жатқан жыл мезгілдерінің сырлы үнін естисің.

Күз келгенде, алтын жапырақтар көктемнің балғындығын еске салып, өткеннің тәтті естелігіндей жайнайды. Қыстың қатты суы мен мұздай тыныштығы арасында табиғаттың біртүрлі жұмсақтығы байқалады. Әр мезгіл өз әңгімесін баяндайды, әрқайсысы жүректе әртүрлі сезім оятады.

Осы сәтте, оқырман өз жан дүниесінің түкпірінен шығып жатқан үнді естіп, әдебиеттің қаншалықты терең әрі көпқырлы екенін түсінеді. Өйткені әрбір сөз, әрбір тақырып – ол өз өміріңнің бір айнасы, ол сенің ішкі әлеміңнің сырлы бейнесі.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Сұрақ мазмұны	Жауап формасы
1	Мәтіндегі жыл мезгілдерінің қандай ерекшеліктері атап өтілген?	Қысқаша жауап
2	«Әдеби тақырыптарға пікір айту» ұғымын мәтін контекстінде қалай түсінесіз?	Өз сөзіңізбен түсіндіріңіз

3	Мәтіндегі табиғаттың символикасы автордың қандай ой-пікірін білдіреді?	Талдау, өз пікіріңізбен

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі «Жыл мезгілдерінің үнінде» деген метафораның мағынасы неде? Өз сөзіңізбен түсіндіріп, әдеби тақырыптың оқырманға қалай әсер ететінін сипаттаңыз (3-4 сөйлем).

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Автордың пікірінше, әдеби тақырыптар қандай қасиетке ие?

- А) Тек сұлулықты бейнелейді
- В) Өмірдің түрлі сезімдерін білдіреді
- С) Қиындықтарды жасырады
- D) Әрқашан объективті мәлімет береді

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге мәтіндегі әдеби тақырыптарды және олардың оқырманға ықпалын жазыңыз.

Әдеби тақырып	Оқырманға ықпалы (эмоция, ой, сезім)
Көктем	
Күз	
Қыс	
Жалпы жыл мезгілдері	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Сіздің ойыңызша, әдеби тақырыптарды талдау барысында әр адамның өз тәжірибесі мен сезімдері маңызды рөл атқара ма? Өз пікіріңізді дәлелдер келтіре отырып жазыңыз (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтін арқылы автор оқырманға қандай әдеби идеяны жеткізгісі келді деп ойлайсыз? Өз тұжырымдамаңызды қысқаша (3-4 сөйлем) негіздеңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау	өте жақсы жақсы орташа	бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Ассоциативті танысу» әдісі Мақсаты: оқушылардың есімдері мен қызығушылықтары н арқылы өзара		

		танысу және сабақ материалын байланыстыру. Қатысушылар өз есімдерін айтып, оған байланысты бір затты немесе ұғымды атап өтеді. Мысалы, «Менің есімім – Айбек, ұнататын спорт түрім – бокс», немесе «Менің есімім – Сәуле, ұнататын гүлім – раушан». Сабақта өткен ұғымдар мен терминдерді осы әдіс арқылы өз есімдерімен байланыстырып айтуға болады. Бұл әдіс оқушылардың өзара танысуына және сабақ тақырыбын есте сақтауға көмектеседі.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Кейіпкердің ішкі жан дүниесіне үңілу»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби шығармалардағы кейіпкердің ішкі жан дүниесін, оның ой-санасы, сезімдері, естеліктері мен армандарын терең талдап, сыни тұрғыдан бағалауға үйрету. Бұл сабақ барысында оқушылар кейіпкердің психологиялық портретін құрастырып, оның ішкі жан дүниесіне үңіліп, өз пікірлерін дәлелдеуге мүмкіндік алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Әдепті сұрау» ойыны Мақсаты: оқушыларға әдептілік пен сыпайылық дағдыларын үйрету. Мұғалім түрлі өтініштер айтады, мысалы: «Айжан, есік ашшы», «Нұржан, менің қасыма отыршы». Оқушы осы өтінішті әдепті түрде қалай айту керек екенін көрсетіп, сұраққа жауап береді. Мысалы, «Айжан, өтінемін, есікті ашшы», «Нұржан, менің қасыма отырсаң жақсы		Түрлі – түсті доптар

		болар еді». Бұл ойын оқушылардың әдептілік мәдениетін қалыптастыруға, бір-біріне сыпайы сөйлеуді үйретуге көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жүректің Жайнауы»

Әлия таңның алғашқы сәулелерімен оянды, бірақ оның жан дүниесі әлі тыныштықты таппады. Көзі алдында қалағандай жарық әлем болмады, оның ішкі әлемінде сұрақтар мен сезімдер шиеленіскен. Әлияның жүрегінде өткеннің ізі, болашаққа деген үміт пен күмән араласқан. Оның ойында есік ашылып-жабылған естеліктер, армандар мен өкініштер бір-бірімен үндестік таба берді.

Үйдің тыныштығында әкелерінің айтысқан сөздері, сүйіспеншілікпен өткен сәттер мен жоғалған мүмкіндіктер әлі де оның ойында жаңғырып жатты. Әлия өзіне: «Неге мен әрқашан өткенді еске алып, болашақты қорқынышпен қарсы аламын?» деп сұрақ қойды. Осы сәтте ол ішкі дүниесінің тереңіне үңіліп, өз сезімдерімен, армандарымен және әлсіздіктерімен бетпе-бет келді.

Бірнеше уақыттан кейін, Әлия өзіне мынаны ұқты: әрбір сезім – оның жеке тарихы, әрбір ой – болашағының нышаны. Ол өз ішкі жан дүниесін тыңдап, өткенді кешіріп, болашаққа сеніммен қарауға шешім қабылдады. Осы сәттен бастап оның жүрегі жайнай бастады, ішкі жан дүниесі тыныштық пен тепе-теңдікке орай өзгерді.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Мәтіндегі элемент	Мәтіндегі мысал (дәйек)	Сіздің талдауыңыз/пікіріңіз
1	Өткеннің естеліктері	«есік ашылып-жабылған естеліктер»	
2	Армандар мен үміт	«болашаққа деген үміт пен күмән»	
3	Өкініш пен сұрақтар	«Неге мен әрқашан өткенді еске алып...?»	

4	Ішкі жан дүниенің өзгеруі	«ішкі жан дүниесі тыныштық пен тепе-теңдікке өзгерді»	

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтінде Әлия өз ішкі жан дүниесіне үңіліп, қандай қорытындыға келді? Өз сөзіңізбен 3-4 сөйлем арқылы түсіндіріңіз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Әлияның ішкі жан дүниесінде не араластырылған?

- А) Тек өткеннің естеліктері
- В) Тек болашаққа деген үміт
- С) Өткеннің естеліктері мен болашаққа деген үміт пен күмән
- D) Тек қазіргі сәттің бейтараптығы

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге мәтіндегі кейіпкердің ішкі жан дүниесіне үңілу арқылы туындаған ойлар мен сезімдерді жазыңыз.

Сезім/Ой	Мәтіндегі көрсеткіш (дәйек)	Сіздің түсінігіңіз
Өткенге өкініш	«жоғалған мүмкіндіктер»	
Болашаққа сенім мен күмән	«болашаққа деген үміт пен күмән»	
Өзін-өзі тану	«әрбір сезім – оның жеке тарихы»	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Сіздің ойыңызша, Әлияның ішкі жан дүниесіне үңіліп, өткенді кешіру және болашаққа сеніммен қарау шешімі оның жеке тұлға дамуына қалай әсер етті? Өз пікіріңізді 4-5 сөйлеммен дәлелдеп жазыңыз.

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Кейіпкердің ішкі жан дүниесіне үңілу процесі оның сыртқы мінез-құлқына қалай әсер етуі мүмкін? Өз ойыңызды 3-4 сөймен сипаттаңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру Кері байланыс орнату	Өзін-өзі бағалау «Терминдермен танысу» әдісі Мақсаты: жаңа терминдермен танысу және оларды		бағалау парақтары

		қолданудың терең түсінігін дамыту. Мұғалім сабақ басында жаңа тақырыпқа қатысты үш терминді тақтаға жазады. Оқушылардан осы терминдерге қатысты үш сұраққа жазбаша жауап беруді сұрайды: 1. Қайда? Бұл терминдерді қай жерде және қандай мағынада бұрын кездестіргеніңізді айтыңыз. 2. Қалай? Өз тәжірибеңізде осы терминдерді қолданған мысалдар келтіріңіз. 3. Қандай? Осы сабақта бұл терминдер қандай контексте қолданылатынын болжап көріңіз. Бұл әдіс оқушыларға жаңа терминдерді тереңірек түсінуге және олардың қолданылу саласын		

		анықтауға көмектеседі.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Диалог пен монологты талдау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды мәтіндегі диалог пен монологтың ерекшеліктерін анықтауға, олардың құрылымы мен қызметін талдауға үйрету; кейіпкерлер арасындағы қарым-қатынасты, ойдың берілу тәсілін және эмоционалдық әсерді сыни тұрғыдан бағалауға баулу.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Мамандықтар		Түрлі – түсті доптар

		таңдау» ойыны Мақсаты: әртүрлі мамандықтар туралы түсініктерін кеңейту және шығармашылық ойлау қабілетін дамыту. Қатысушылар екі топқа бөлінеді. Әр топқа келесі сипаттамалар беріледі: ең ақшалы, ең жасыл, ең тәтті, ең күлкілі, ең ұсқынсыз, ең қарым-қатынасы күшті, ең жауапты, ең салмақты. Топтар осы сипаттамаларға сәйкес мамандықтарды таңдап, олардың әрқайсысына ең үйлесімді мамандықты ұсынуы керек. Мысалы, «ең ақшалы» мамандық ретінде қаржыгер, «ең күлкілі» мамандық ретінде комик немесе актер ұсынылуы мүмкін. Әр топ өз шешімдерін негіздеп, қай мамандықтың		

		берілген мінездемеге сай келетінін түсіндіреді. Бұл ойын қатысушылардың шығармашылық қабілеттерін және мамандықтар туралы білімдерін арттыруға көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Айналадағы үндер»

Күн шуақты болатын, шағын алаңда балалар ойнап жүрді. Айналада шулы әңгімелер мен күлкілер жаңғырап тұрғанда, бір бұрышта екі дос отырды.

— **Айдар:** «Білесің бе, бүгін менің жүрегімде ерекше сезім бар. Бұл сезім не екенін түсінбеймін, бірақ сол сәттің өзі маған өмірдің мәнін еске салады.»

Айдардың досы, Ерлан, сабырмен жауап қайтарды:

— **Ерлан:** «Менің ойымша, әр адамның ішкі дүниесінде осындай сәттер болады. Бірақ оларды айтуда әркімнің тәсілі әртүрлі: кейбіреулер өз сезімдерін ашық айтады, ал кейбіреулер іште ғана ұстайды.»

Сол кезде Айдар өзінің ойын жалғастырды (монолог):

— «Мен әрқашан жүрегімнің ішкі үнін тыңдап, өзімді терең түсінуге тырысамын. Өйткені, шын мәнінде, өзінді танып білу – өмірдің ең маңызды тапсырмасы. Әрбір ой, әрбір сезім – менің жеке тарихымның айнасы...»

Айналада әңгіме жалғасып, екі дос өздерінің ішкі дүниесі мен сыртқа шығаратын эмоциялары туралы терең пікір алмасып отырды.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Тапсырма мазмұны	Жауап формасы
1	Мәтіндегі диалогтың негізгі тақырыбы қандай?	Қысқаша жауап
2	Айдардың монолог бөлігінде қандай ойлар айқын көрінеді?	Өз сөзіңізбен түсіндіріңіз

3	Ерланның жауап беру тәсілі мен айтар сөзінің ерекшелігі қандай?	Талдау, қысқаша сипаттама

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі диалог пен монологтың айырмашылықтары неде? Өз сөзіңізбен 3-4 сөйлем арқылы түсіндіріңіз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Диалог пен монологты талдау барысында қайсысы оқырманға кейіпкердің ішкі сезімін толық ашады?

- А) Диалог
- В) Монолог
- С) Екеуі де теңдей
- D) Ешқайсысы емес

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге мәтіндегі диалог пен монологтың қызметін сипаттап жазыңыз.

Мәтін бөлігі	Қызметі (ақпарат беру, эмоционалдық әсер, ойды жеткізу және т.б.)
Диалог	
Монолог	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Сіздің ойыңызша, мәтіндегі диалог пен монолог оқырманға кейіпкерлердің ішкі жан дүниесін қалай әсерлі жеткізеді? Өз пікіріңізді дәлелдер келтіре отырып жазыңыз (4-5 сөйлем).

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Егер сіз осы әңгіменің авторы болсаңыз, диалог пен монологты қолданудың орнына кейіпкерлердің қарым-қатынасын қалай өзгертер едіңіз? Өз ұсынысыңызды қысқаша түсіндіріңіз (3-4 сөйлем).

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау	өте жақсы жақсы орташа	бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Ашық және Жабық сұрақтар» әдісі Мақсаты: оқушылардың ойлау дағдыларын дамыту,		

		сұрақтарға дұрыс жауап беру қабілетін арттыру. Бұл әдіс арқылы оқушылар жабық және ашық сұрақтардың арасындағы айырмашылықты түсінеді. Жабық сұрақтар нақты және қысқа жауап беруді талап етеді, ал ашық сұрақтар кеңірек ойлауды және талқылауды қажет етеді. Жабық сұрақ мысалы: «Сіз өткен кеште мектепке бардыңыз ба?»» Ашық сұрақ мысалы: «Сіз өткен кеште қандай әрекеттер жасадыңыз?»» Жұмыс үлгісі: Мұғалім оқушыларға белгілі бір тапсырма берер алдында ашық және жабық сұрақтарды салыстырып, олардың мәнін түсіндіреді. Оқушыларға сұрақтарды дұрыс түсініп, оларды қалай жауап беру		

		қажеттігін түсіну үшін мысалдар келтіреді. Сонымен қатар, оқушылар сұрақтарды әртүрлі тәсілдермен қойып, жауаптарды бағалау критерийлерін қанағаттандыруға қажетті дағдыларды дамытады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтін мазмұны мен шынайы өмірді байланыстыру»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндегі идеялар мен тақырыптарды шынайы өмірдегі оқиғалармен байланыстыруға үйрету; мәтін мазмұнын терең түсініп, өз өмірлік тәжірибелерімен салыстырып, сыни тұрғыдан талдау жасау дағдыларын дамыту.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару.	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың		Түрлі – түсті доптар

	Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Әділеттілік волейболы» ойыны Мақсаты: әділдік пен әділетсіздікті түсіну, сыни ойлау қабілетін дамыту. Мұғалім әртүрлі жағдайларды келтіріп, олардың әділдікке немесе әділетсіздікке қатысты екенін айтады. Әрбір оқушы дұрыс жауап бергенде допты қағып алады, ал қате жауап бергенде қағып алмайды. Мысалы, мұғалім «Сіздің досыңыз тапсырманы дұрыс орындаған, бірақ оны сіздің орныңызға орындады. Бұл әділетті ме?» деп сұрайды. Дұрыс жауап – «жоқ, әділетсіз» болса, оқушы допты қағып алады.		

		Бұл ойын арқылы оқушылар әділдік туралы ойлауға үйренеді және өз пікірлерін анық, нақты жеткізу дағдыларын дамытады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Өмірдің айнасы»

Күннің алғашқы сәулелері терезеден еніп, шағын бөлмеде ерекше жарық пен көлеңкені ойнады. Айнала тыныштықпен тыныстап тұрған кезде, Айсулу ескі альбомды алып, өткен күндердің суреттеріне қарап отырды. Әрбір сурет – ол өмірдің бір кезеңі, әрбір суреттен шыққан естелік – жүректің тереңінде сақталған сыр.

Айсулу суреттерді қарап отырып, балалық шағындағы қуаныш пен мұңды, ата-анасының мейірімін, достарының жылы сөздерін есіне алды. Осы сәтте ол түсінді: әдеби шығармалардағы кейіпкерлердің оқиғалары да шынайы өмірдің айнасы секілді, әрбір оқиға – өз өмірінен бір үзіліс, өзіне тән мағына мен сезімдер әлемі бар.

Бөлменің тыныштығында, суреттер мен естеліктер арасында, Айсулу өзіне былай деді:

«Менің өмірім де осы суреттердей – кейде жарқын, кейде сұр. Бірақ әр сәтте мен өзімнің ішкі әлеміме үңіліп, өткенді еске алып, болашақты армандаймын. Өмір мен әдебиет бір-бірінен ажырайтын емес, олар бір-бірін толықтырады.»

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Тапсырма мазмұны	Жауап формасы
1	Мәтіндегі Айсулудың естеліктері қандай өмірлік сәттерді бейнелейді?	Қысқаша жауап
2	«Өмір мен әдебиет бір-бірін толықтырады» деген ойдың мағынасы неде?	Өз сөзіңізбен түсіндіріңіз
3	Мәтін мазмұны мен шынайы өмірді байланыстыру арқылы қандай сабақ алу мүмкін?	Талдау, өз пікіріңізді білдіріңіз

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі суреттер мен естеліктер арқылы автор оқырманға өмірдің қандай мағыналық аспектілерін жеткізгісі келген деп ойлайсыз? Өз пікіріңізді 3-4 сөйлеммен түсіндіріңіз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Айсулудың альбомдағы суреттерге қарап өз ішкі жан дүниесін түсінуі арқылы қандай өмірлік құндылықты меңзейді?

- А) Өткенді ұмыту
- В) Өз өміріңді тану
- С) Болашаққа сенімсіздік
- D) Басты назарды сыртқы сұлулыққа аудару

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге мәтіндегі негізгі элементтерді және оларды шынайы өмірмен байланыстыратын аспектілерді жазыңыз.

Мәтіндегі элемент	Шынайы өмірдегі сәйкес аспект
Суреттер мен естеліктер	
Айсулудың өз-өзіне үн қатуы	
Өмірдің жарқын және сұр сәттері	

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Сіздің ойыңызша, әдеби мәтіндегі кейіпкердің өмірі мен ішкі сезімдерін шынайы өмірдегі тәжірибемен салыстыру оның өз-өзін тануына қалай ықпал етеді? Өз пікіріңізді дәлелдер келтіре отырып 4-5 сөйлеммен жазыңыз.

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Егер сіз Айсулудың орнына болсаңыз, өткен естеліктер мен суреттер арқылы қандай өмірлік сабақ алатын едіңіз? Өз тәжірибеңізді қысқаша сипаттап беріңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Сөйлемді толықтыр» тәсілі Мақсаты: оқушылардың өз ойларын еркін жеткізуіне және сабақ туралы пікірлерін білдіруіне мүмкіндік беру. Бұл тәсіл		

		стикерлерді пайдалану арқылы орындалады. Мұғалім тақтаға «Мұғалімге жеделхат» тақтасын қойып, әр оқушыға стикер таратады. Оқушылар өздеріне жақын сөйлемді таңдап, сол сөйлемді толықтырып жазады. Мысалы: • «Бүгінгі сабақта мен... түсіндім, ... білдім, ... көзімді жеткіздім.» • «Бүгін сабақта қуантқаны. ..» • «Мен өзімді... үшін мақтар едім.» • «Маған ерекше ұнағаны...» Оқушылар жазғандарын тақтаға жапсырып, сабақ соңында мұғалім сол пікірлерді оқып, сабақтың қалай өткенін, не ұнағанын және		

		не үйренгенін талқылайды. Бұл тәсіл оқушылардың өз сезімдері мен ойларын еркін жеткізуіне, өз сабағын рефлексиялауын а көмектеседі.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Уақыт және кеңістік ұғымдары»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндегі уақыт пен кеңістік ұғымдарын терең түсінуге, оларды мәтін мазмұнымен және шынайы өмірдегі тәжірибелерімен байланыстырып талдауға үйрету. Сонымен қатар, оқушылардың сыни ойлау қабілеттерін, мәтіндегі символдық мәндерді анықтап, өз пікірлерін дәлелдеуге дағдыландыру көзделеді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады,		Түрлі – түсті доптар

	Психологиялық ахуал орнату	сабақтың мақсаттарымен танысады. «Қасиеттер шеңбері» ойыны Мақсаты: өзара құрметті дамыту және әркімнің жақсы қасиеттерін байқап, оларды бағалай білу. Оқушылар екі шеңберге тұрып, қарама-қарсы айналады. Әуеннің ырғағымен олар бір-біріне қарап, шеңберде қозғалады. Әуен тоқтаған кезде әр оқушы өзіне қарсы тұрған адамның жақсы қасиетін айтады. Мысалы, «Сен өте еңбекқорсың», «Сен өте ашық және достыққа дайынсың» және т.б. Бұл ойын оқушылардың бір-бірінің жақсы жақтарын бағалауға және өзара құрмет орнатуға көмектеседі.		
Сабақтың	Жаңа тақырыпты	Мұғалім		

ортасы	түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Уақыт пен кеңістік»

(Кіріспе)

Алғашқы таң нұры терезеден баяу еніп, аспанды ашты. Таңертеңгі тыныштықта уақыт өз ақылын баяу ағызса, кеңістік өз шексіздігін ашып, сырлы әуенін шашты.

(Негізгі бөлім)

Нұр ескі ауылдың шетінде орналасқан кең далада жүріп, таңның жұмсақ сәулелерін, алыстан естілетін құстардың әнін тыңдады. Әрбір секунд оның жүрегінде ерекше естелікке айналды; уақыт – өтпелі сәттердің жиынтығы, ал кеңістік – оның арманы мен үмітінің айнасы еді. Ол ескі сағаттың үнін, желдің жұмсақ сыбырын және алыстағы таулардың көлеңкесін байқап, өз өмірінің әрбір сәтін сезінді. Нұр ойлана бастады: «Уақыт бізді өзгертіп, жаңа бастамаларға жетелейді, ал кеңістік – шексіз мүмкіндіктер әлемі. Екеуі де өмірдің мәнін, сезімнің тереңдігін ашады.»

(Қорытынды)

Күн толық шығып, аспан ашық, кең дала бір жаңа өмір мен үмітке толды. Нұр өткен мен болашақты, уақыттың өтіп кеткен сәттері мен кеңістіктің ұсынған мүмкіндіктерін бір-біріне қосып, өз жүрегінің тереңінен жаңа мағына іздеді. Осы сәтте ол өмірдің әрбір сәті – уақыт пен кеңістіктің үйлесімі екенін түсініп, өз болашағына сеніммен қарады.

(Авторлық мәтін, 2025)

Мәтін бойынша PISA форматындағы тапсырмалар:

1-тапсырма (кестеде):

№	Мәтін элементі	Уақыт ұғымымен байланысы	Кеңістік ұғымымен байланысы
1	Таңның алғашқы сәулелері	Жаңа күннің басталуы, жаңа бастамалар	Аспан мен дала кеңістігінің ашылуы
2	Ескі сағаттың үнінің естілуі	Өткеннің естеліктерін еске салу	Орналасқан жердің тұрақтылығы мен кеңдігі
3	Желдің жұмсақ сыбырын тыңдау	Сезімнің уақыттық өтпелі сипаты	Табиғаттың кеңістіктік еркіндігі

2-тапсырма (ашық сұрақ):

Мәтіндегі Нұрдың уақыт пен кеңістік ұғымдарын қалай қабылдап, өз өміріне қандай мағына енгізгенін өз сөзіңізбен 3-4 сөйлеммен түсіндіріңіз.

3-тапсырма (таңдау сұрағы):

Мәтіндегі автор Нұрдың ойында уақыт пен кеңістіктің өзара байланысы қандай мағынаға ие деп есептейді?

- А) Өткенді ұмытуға шақырады
- В) Жаңа бастамаларға есік ашады
- С) Тек табиғаттың сұлулығын көрсетеді
- D) Уақыт пен кеңістік қарапайым деректерді білдіреді

4-тапсырма (кестеде):

Төмендегі кестеге уақыт пен кеңістік ұғымдарының әдеби мәтіндегі қызметін сипаттаңыз.

Ұғым	Мәтіндегі қызметі мен эмоционалды әсері	Шынайы өмірдегі мағынасы
Уақыт	Өткен мен болашақтың, өзгерістің белгісі, жаңа бастамаларға жол ашады	Өмірдің өтпелілігі, жаңа мүмкіндіктер
Кеңістік	Шексіздік, мүмкіндіктер әлемі, армандар мен үміттің айнасы	Еркіндік, кең ойлау, өмірдің көпқырлылығы

5-тапсырма (сыни ойлауға бағытталған):

Сіздің ойыңызша, мәтіндегі уақыт пен кеңістік ұғымдары адамның ішкі әлемі мен шынайы өмірдегі тәжірибесін қалай байланыстырады? Өз пікіріңізді дәлелдер келтіре отырып 4-5 сөйлеммен жазыңыз.

6-тапсырма (ашық сұрақ):

Егер сіз Нұрдың орнына болсаңыз, уақыт пен кеңістік ұғымдарын өз өміріңізде қалай бағалар едіңіз? Қысқаша 3-4 сөйлеммен сипаттаңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Әңгімелесетін әріптестер» әдісі Мақсаты: өткен сабақ бойынша пікір алмасу, ой бөлісу және жаңа білімді тереңірек түсіну. Оқушылар жұптарға немесе топтарға бөлініп, өздерінің өткен сабақта алған білімдерімен бөліседі. Әр оқушы келесі		

		тақырыптар бойынша ақпарат алмасады: • Жаңа оқылған 3 фактіні айтады. • Оларға жеңіл болған тақырыптар туралы пікірін білдіреді. • Қиын болған тұстарды талқылайды. • Алдағы уақытта қандай нәрселерді оқығысы келетінін айтады. Бұл әдіс оқушылардың өткен сабақтағы түсініктерін қайта қарап, өзара ой бөлісуге мүмкіндік береді, сондай-ақ олардың оқуға деген қызығушылығын арттырады.		

Бөлім	
Педагогтің аты-жөні	

Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтіннің жасырын мағынасы»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндегі ашық айтылмаған, астарлы мағынаны анықтап, оны өз ойларымен байланыстырып талдауға үйрету. Сабақ барысында оқушылар мәтіннің символикасы мен нәзік нюанстарын сыни көзқарас қалыптастыру арқылы түсініп, өз пікірлерін дәлелдеуді меңгереді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сиқырлы жұмыртқа» ойыны Мақсаты: шығармашылық ойлау мен сурет салу қабілетін дамыту. Әр оқушыға жұмыртқа пішініндегі қағаз беріледі. Олар осы пішінді		Түрлі – түсті доптар

		аяқтап, жаңа бір зат немесе жануарға айналдыруы керек. Мысалы, жұмыртқа пішінінен ұшак, құс, робот немесе басқа да қиялдағы объектіні суретке салу қажет. Оқушылар өздерінің шығармашылық қабілеттерін қолдана отырып, жұмыртқа формасын әртүрлі қызықты, креативті заттарға айналдырады. Бұл ойын балалардың ойлау шеберлігін, елестету қабілеттерін дамытып, өз идеяларын визуалды түрде жеткізуге үйретеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Сырлы айна»

Түнгі аспан ай сәулелерімен жарықтанғанда, жалғыз ескі айна бөлмесінің бұрышында үнсіз тұрды. Бұл айна жай ғана әшекей зат емес, оның бетінде өткеннің көлеңкелері мен болашақтың үміттері бейнеленгендей еді. Әрбір сызығы мен жарық-түсі оның ішкі сырын ашып, көрерменге үнсіз әңгіме айтатын, мынандай сезімдерді оятатын: кейде өмірдің айнасы бізге өзімізді қайта

таныстырады, кейде ол жасыруға тырысқан шындықты білдіреді.

Айна алдында отырған Нұржан өз жүрегіне үңіліп, өткеннің ізі мен қазіргі сәттің мәнін түсінуге тырысты. Оның көзқарасында әрбір шағым-салқындаған әуен мен ескірген сурет оның өміріндегі жасырын оқиғалардың белгісі секілді. Нұржан айнадағы бейненің астарында жасырынып жатқан мағынаны сезініп, өз өмірінің маңызды жұмбақтарын шешуге ұмтылды. Сол сәтте ол түсінді: өмірдің әр сәті – бұл жасырын айна, ал біз – оның сырын аша алатын шынайы ізденімпаз жандармыз.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Мәтіннің құрылымдық талдауы (Толтырмалы кесте)

Толтырмалы кестеге мәтіндегі жасырын мағынаны білдіретін элементтерді, олардың символикалық мәнін және олар сіздің ойыңызша қандай идеяны жеткізеді деп санайтыныңызды жазыңыз.

Мәтін элементі	Символикалық мағынасы	Бұл элемент сізге қандай идеяны жеткізеді?
Айна		
Жарық пен көлеңке		
Нұржанның көзқарасы		

Тапсырма 2. Ашық эссе

Мәтіннің жасырын мағынасы туралы эссе жазыңыз. Эсседе келесі сұрақтарға қысқаша тоқталыңыз:

- Айна бейнесі арқылы автор қандай ішкі әлемді, өмірлік құндылықтарды көрсетуге тырысады?
- Сіз өз өміріңіздегі қандай оқиғаларды осы мәтіндегі жасырын мағынамен байланыстыра аласыз?

(Жауап көлемі – 150-200 сөз)

Тапсырма 3. Салыстырмалы талдау

Мәтіндегі жасырын мағына мен көрінетін мағына арасындағы айырмашылықты сипаттаңыз. Төмендегі нұсқалардың бірін таңдаңыз және неге сол нұсқаны таңдағаныңызды қысқаша түсіндіріңіз:

- А) Жасырын мағына өмірдің терең философиялық сұрақтарын көтереді
- В) Көрінетін мағына – әдеттегі әңгіме, ал жасырын мағына – автордың жеке әлемі
- С) Екеуі де тең дәрежеде маңызды, себебі олар бір-бірін толықтырады
- D) Жасырын мағына тек символика арқылы беріледі, ал көрінетін мағына нақты оқиға

Тапсырма 4. Диалог түріндегі пікірталас

Оқушылар жұп болып жұмыс істеп, төмендегі сұрақ бойынша диалог құрастырыңыз:

«Мәтіннің жасырын мағынасы сіздің жеке тәжірибеңізге қалай әсер етеді?»

Әр оқушы өз ойларын жеткізіп, диалог барысында жасырын мағына мен өмірлік мәнді талқыласын.

Диалогдың құрылымы: сұрақ – жауап – қосымша түсініктеме, кемінде 6 алмасу сөйлемнен тұруы керек.

Тапсырма 5. Креативті тапсырма (Бос параққа сурет салу)

Мәтіндегі жасырын мағынаны өзіңіздің көркем ойыңызбен бейнелеңіз. Бос параққа айна, жарық пен көлеңкенің символикасын пайдаланып, өзіңіздің жеке интерпретацияңызды көрсетіңіз.

Суреттің астында қысқаша түсініктеме жазыңыз (50-70 сөз).

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Әріптер мен сандар» ойыны Мақсаты: жылдамдық пен тапқырлықты дамыту, сергіту мақсатында пайдалану. Мұғалім белгілі бір әріп немесе сан айтады (мысалы, «А» немесе «3»). Қатысушылар екі топқа бөлінеді. Әр топ сол әріппен немесе санмен мүмкіндігінше көп сөздер немесе комбинациялар құрастыруы керек. Олар әртүрлі тәсілдермен (дауыстап айту,		

		жазу, қимылмен көрсету) 10-ға дейін санағанша бірінші болып тапсырманы орындаған топ жеңімпаз болады. Бұл ойын сергіту кезеңінде немесе жағымды ахуал туғызу сәтінде қолдануға өте тиімді, себебі ол қатысушылардың көңіл-күйін көтеріп, оларды белсенді етеді.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Қарама-қайшылықтарды талдау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндегі қарама-қайшылықтарды анықтап, олардың қалай көрініс тапатынын талдау арқылы автордың негізгі ойын, идеяларын және оқиға дамуының механизмін түсінуге үйрету. Сонымен қатар, оқушылар өз пікірлерін дәлелдеп, сыни тұрғыдан ойлауды дамытуға бағындыру көзделеді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару	Мұғаліммен амандасады.		Түрлі – түсті доптар

	Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Өкпені босату» жаттығуы Мақсаты: ішкі тыныштықты табу және өкпе мен ренішті босату. Оқушылар немесе қатысушылар өздерін жайлы жайғасып, тыныштық сақтап отырады. Олар өздерін қаракөленкеде, театрда отыр екендей елестетіп, алдына сахнаға тұрғызып, ең жек көретін, кешірім сұрау қажет адамды елестетеді. Бұл адам қазіргі уақытта сізге реніш әкелген, бірақ елестеткенде оның жағдайы жақсы, бетінде күлкі үйіріліп тұрғанын көресіз.		

		Әр қатысушы бұл бейнені ұзақ уақыт ойша көз алдына елестетіп, ішкі тыныштықты сезінуге тырысады. Осы жаттығу арқылы олар өкпе мен ренішті босатып, ішкі тыныштыққа қол жеткізуге бағытталған жұмыс жасайды.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жарық пен көлеңке»

Күннің ең жарқын сәулелері қала көшелерін жарықтандырса, сол сәтте ұзақ көлеңкелер де пайда бола бастады. Бір жағынан, адамдар қуанышпен, үмітпен жүріп, жаңа күннің басталуын қарсы алып жатса, екінші жағынан, әрбір бұрышта өткеннің ауыр естеліктері мен сын-қатерлері бейнеленіп тұрғандай еді.

Айдар мен Әсел – бір ауылдың екі жасы, бірақ олардың өмірге көзқарасы мүлдем қарама-қайшылыққа толы еді. Айдар әрқашан өмірді жарық бетпен қабылдай, болашаққа оптимистік қараса, Әсел өткеннің қайғылы сәттерінен сабақ алып, өмірдің қиындықтарын ескере отырып, сақтықпен қарады. Олар бір күннің таңында кездесті: Айдардың жарқыраған жүзіндегі қуаныш пен Әселдің мұңды көзі бір-біріне қарама-қайшы көрінді.

Сол кезде ауылдың ескі шіркеуінің жанындағы ағаш астында олардың арасында үнсіз дау болды. Айдар:

— «Әрбір күн – жаңа мүмкіндік, жарқын болашаққа бастау!»

деп айқайласа, Әсел мазақтап былай деді:

— «Ескі жараларымызды ұмытпай, болашақты абайлап құру керек, әрбір жарықтың өз көлеңкесі бар!»

Осы қарама-қайшылықта олардың әрқайсысының өмірге деген көзқарасы, сезімдері мен үміттері айқын көрінді. Ақырында, олар бір-біріне көз тастап, өз пікірлерінің негізінде ортақ шешімге келуге тырысты: өткеннің сабақтарын ескере отырып, болашаққа жарқын үмітпен қадам басу – шынайы тепе-теңдік.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:**Тапсырма 1. Мәтіндегі қарама-қайшылықтарды анықтау (Толтырмалы кесте)**

Толтырмалы кестеге мәтіндегі қарама-қайшылықтың элементтерін, олардың көрініс тапқан жерін және сіздің ойыңызша олар автордың қандай негізгі идеясын жеткізеді деп санайтыныңызды жазыңыз.

Қарама-қайшылық элементі	Мәтіндегі орнын көрсету (контекст)	Автордың бергісі келетін негізгі ойы
Жарық пен көлеңке		
Айдардың оптимизмі		
Әселдің сақтықпен қарауы		

Тапсырма 2. Ашық сұрақ (Қарама-қайшылықты талдау)

Мәтіндегі қарама-қайшылықтарды анықтап, олардың оқиға дамуына қалай ықпал еткенін түсіндіріңіз. Өз сөзіңізбен 4-5 сөйлем арқылы сипаттаңыз.

Тапсырма 3. Көп таңдау сұрағы

Мәтіндегі қарама-қайшылықтардың басты мақсаты не деп ойлайсыз?

- А) Кейіпкерлердің жеке қасиеттерін ашып көрсету
- В) Оқиғаның дамуын баяндау
- С) Өткен мен болашақтың арасындағы үйлесімділікті көрсету
- D) Әлеуметтік мәселелерді талқылау

Тапсырма 4. Қорытындылау тапсырмасы (Кесте)

Төмендегі кестеге әр кейіпкердің көзқарасын және олардың қарама-қайшылықтағы ролін талдап, өз пікіріңізді жазыңыз.

Кейіпкер	Өмірге көзқарасы	Қарама-қайшылықтағы ролі	Сіздің бағалауыңыз
Айдар			
Әсел			

Тапсырма 5. Креативті жазба

Сіз өзіңізді Айдар немесе Әселдің орнына қойып, өз өміріңіздегі осындай қарама-қайшылықты қалай шешкен едіңіз? Өз тәжірибеңізбен салыстырып, 4-5 сөйлеммен өз ұсынысыңызды жазыңыз.

Тапсырма 6. Рефлексиялық сұрақ

Мәтіндегі қарама-қайшылықтың сізге қандай ой салып, өз көзқарасыңызды өзгерткенін түсіндіріңіз. Жауабыңызды 3-4 сөйлеммен негіздеңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары

	ұйымдастыру Кері байланыс орнату	«Балалар философиясы» әдісі Мақсаты: оқушыларды терең ойлауға, сыни ойлау мен сұрақ қою дағдыларын дамыту. Тақырыппен таныстырғаннан кейін, мұғалім оқушыларға материалды мұқият қарап шығуға бірнеше минут уақыт береді. Оқушылар шеңберге отырып, тақырыпқа немесе пәнге қатысты сұрақтар ойластырып, сол сұрақтарды бір-бірімен талқылайды. Оған бір-екі минут беріледі. Әр оқушы өз сұрағын құрғаннан кейін, олар өз ойларын жариялап, талқылау барысында дауыс беру әдісімен сұрақтарды таңдайды.		

		Мұғалім сұрақтарды дұрыс құрастырып, дамытатын сұрақтар қойып немесе әр оқушының қатысуын қамтамасыз ету үшін топпен жұмыс істейді. Мұғалімнің рөлі — сұрақтардың тереңдігін арттыру, қатысушылардың көзқарастарын ашып көрсету және олардың әрқайсысының пікірін ескере отырып, талқылауды басқару. ретінде қатысады..		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтінді визуализациялау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндегі ойды визуалды түрде бейнелеуге, мәтіннің көркем образдарын, символдарын және эмоциялық әсерін түсініп, оны сурет, диаграмма немесе схемалар арқылы көрсетуге үйрету. Бұл сабақ оқушылардың шығармашылық ойлау қабілетін, визуалды ақпаратты интерпретациялау және оны өз бетінше қайта құрастыру дағдыларын дамытуға бағытталған.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Жағымды сөздер» ойыны Мақсаты: өзін-өзі тану, психологиялық мінездемелерді анықтау және жағымды қарым-қатынас дағдыларын дамыту. Қатысушылар шеңбер бойымен отырады. Жүргізуші жағымды сөздер айта отырып, кез келген қатысушыға доп лақтырады. Допты алған ойыншы шеңбердегі басқа қатысушыны таңдап, оған жағымды сөз айтады (мысалы,		Түрлі – түсті доптар

		«Сен өте еңбекқорсың» немесе «Сенің күлімсіреуің өте әдемі»). Әр қатысушы бір-біріне жағымды сөздер айта отырып, ойын жалғаса береді. Бұл ойын қатысушылардың бір-біріне жақсы қарым-қатынас орнатуға, өзара құрмет көрсетуге, сондай-ақ жағымды ойлар мен сөздерді көп қолдануға көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Сиқырлы бақша»

Күннің ең жылы сәулелері жайқалып, шексіз көкжиекке бет алған сәтте, жасыл бақша өз сиқырын көрсете бастады. Әрбір ағаштың жапырағы алтын нұр шашып, гүлдердің иісі ауаға таралды. Бақшада жайқалған әрбір шөп, әрбір гүл – өз әңгімесін айтып, өткен мен болашақтың сырын сырласқандай еді.

Бақша ортасында тұрған ескі шіркеу қабырғасы – уақыттың куәгері, оның әр тасына жылдардың іздері жазылған. Сол қабырғаның көлеңкесінде бір жас жігіт отыра, көзін жұмып, әсем пейзажды сезініп отырды. Ол үшін бұл бақша – тек табиғат көрінісі ғана емес, жүректің тереңіне үңілуге мүмкіндік беретін, әр түсті, әр иісті өз оқиғасына айналдыратын сиқырлы әлем еді.

«Бұл бақша маған әрбір сәттің мәнін сезінуге, өмірдің сырын аңғартуға үйретеді», – деп ойланатын жігіттің жүрегінен шыққан үн, шексіз аспан мен жайқалған бақша арасында үнсіз естіліп тұрды.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Визуализация схемасын құрастыру (Бос параққа диаграмма немесе сурет)

- **Міндет:** Мәтіндегі көркем образдарды (бақша, шіркеу, табиғат элементтері) визуалды түрде бейнелеңіз.
- **Нұсқаулық:** Диаграмма, схеманы немесе креативті сурет құрастырыңыз. Әрбір элементтің символикалық мағынасына қысқаша түсініктеме қосыңыз.

Тапсырма 2. Образдарды салыстыру (Кесте түрінде)

Мәтін элементі	Визуалды бейнеленуі	Сіздің жеке интерпретацияңыз (символикасы мен әсері)
Жасыл бақша		
Ескі шіркеу қабырғасы		
Жігіттің тыныш жүзі		

Тапсырма мақсаты: Мәтіндегі әр образдың көркемдік және символикалық мағынасын ашу.

Тапсырма 3. Креативті эссе

- **Міндет:** «Сиқырлы бақша» мәтініне негізделіп, сіздің өміріңіздегі бір көріністі визуалды түрде қалай бейнелейтін едіңіз?
- **Нұсқаулық:** 150-200 сөздік эсседе өзіңіздің жеке тәжірибенізден алынған бір көріністі сипаттап, оның эмоциялық әсерін, түстерді, формаларды және символдарды қалай бейнелейтін едіңіз?
- **Нәтиже:** Сіздің эссеңіз мәтіннің визуализациясы мен сіздің жеке әлеміңіз арасындағы байланысты көрсетуі тиіс.

Тапсырма 4. Визуализация картасын жасау (Диаграмма)

- **Міндет:** Мәтіндегі көркем образдар мен сезімдердің арасындағы байланысты бейнелейтін визуализация картасын жасаңыз.
- **Нұсқаулық:**
  1. Басты тақырып ретінде «Сиқырлы бақша» деген орталық образыңызды белгілеңіз.
  2. Оған байланысты мәтіндегі негізгі элементтерді (ағаштар, гүлдер, шіркеу қабырғасы, жігіттің бейнесі) сызықтармен байланыстырып, әр элементтің өзара байланысын суреттеңіз.
  3. Әр байланыс сызығының жанында қысқаша түсініктеме жазыңыз.
- **Құрал:** Ағаш диаграммасы, ақ қағаз, түрлі-түсті қарындаштар немесе компьютерлік құралдар.

Тапсырма 5. Рефлексиялық сұрақ

- **Сұрақ:** Сіз үшін мәтінді визуализациялау процесі қандай мағына береді? Бұл процесс сіздің мәтінді тереңірек түсініп, өз шығармашылық ойыңызды

қалай дамытатыны туралы қысқаша 3-4 сөйлеммен түсіндіріңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Батискаф» ойыны Мақсаты: қимыл арқылы ойлау және коммуникация дағдыларын дамыту, топтық жұмысқа ынталандыру. Оқушылар екі топқа бөлінеді. Әр топ кезекпен сөздер жасырады. Бір топтың оқушысы «батискаф» рөлін атқарып, өз тобына жасырылған сөзді тек қимыл арқылы жеткізуі керек. Қалған топ мүшелері сол қимылды көріп, қандай сөз жасырылғанын болжауы керек. Топ мүшелері дұрыс жауап берген кезде, ойын жалғасады. Бұл ойын арқылы оқушылар қимыл мен әрекеттер арқылы ойды жеткізу қабілетін арттырады және		

		топпен жұмыс жасауға ынталанады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтінге жаңа финал құрастыру»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіннің аяқталу бөлімін қайта өңдеп, өздерінің шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерін дамытуға баулу. Сабақ барысында оқушылар мәтіннің негізгі идеясын, кейіпкерлердің дамуын және авторлық ойды сақтай отырып, финалдың альтернативті нұсқасын құрастыруды үйренеді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сәлемдесу» ойыны Мақсаты: қозғалыс пен		Түрлі – түсті доптар

		қимыл арқылы өзара қарым-қатынасты дамыту, көңіл-күйді көтеру. Оқушыларға әртүрлі амандасу тәсілдері беріледі. Мұғалім «Бастаймыз» деген белгі бергенде, оқушылар осы тәсілдерді қолданып, бір-бірімен амандасады. Мысалы, көзбен амандасу, қолмен амандасу, иықпен амандасу, құлақпен, тіземен, иекпен, өкшемен, арқамен амандасу. Бұл ойын оқушылардың шығармашылық қабілеттерін арттырып, топ ішіндегі позитивті қарым-қатынасты күшейтеді. Сонымен қатар, көңіл-күйді көтеру үшін сергіту жаттығуы		

		ретінде өте тиімді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Көше сәулелері»

Бір шағын қала кешкісін өзіне тән ерекше тыныштықпен қарсы алды. Көшелер жарық шамдары мен айдың көлеңкесінде жұмсақ бейнеленіп, әрбір үйдің терезесінен жылы жарық ағып тұрды. Ескі кітап дүкенінің алдында шағын шіркеудің қасбеті көрініс тауып, қалада өткен уақыттың іздерін еске салды. Мәтіннің алғашқы бөлігінде кейіпкерлер – жас жігіт Жанар мен оның досы Арман – кездейсоқ жолда кездесіп, өмірдің өткінші сәттері мен арман-мақсаттары туралы әңгімелесті. Олар бір-біріне өздерінің өткендері мен болашағы жайлы сыр шертті, ал қаладағы көріністер олардың ішкі әлемін бейнелеп, әртүрлі эмоцияларды оятты.

Алайда, мәтіннің дәстүрлі финалы күтілгендей аяқталмады. Жанар мен Арманның әңгімесі кенеттен тоқтап, қала шамдарының бірінен қалған жалғыз көлеңке арқылы болашаққа қатысты белгісіздік сезімін қалдырды. Мәтін авторының ойынша, кейіпкерлердің тағдыры, олардың ішкі жан дүниесі мен өмірлік жолы ашық аяқталмағандай, оқырманға өз финалын елестетуге мүмкіндік берді.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Альтернативті финал схемасын құрастыру (Топтық жұмыс)

- **Міндет:** Мәтіннің финал бөлімін қайта құрастыру арқылы кейіпкерлердің тағдырына жаңа бұрыш қосыңыз.
- **Нұсқаулық:**
  1. Топтық жұмыс жүргізіп, әр топ жаңа финал нұсқасын жазсын.
  2. Әр топ өз нұсқасын схемалық түрде (мысалы, оқиға ағымы, басты оқиға элементтері) бейнелесін.
  3. Әр топ өз жұмысын презентация ретінде ортаға салып, қысқаша түсіндірсін.

Тапсырма 2. Жеке шығармашылық жұмыс (Эссе)

- **Міндет:** Мәтіндегі финалдың ашық қалуынан шабыт алып, өзіңіздің жеке финал нұсқаңызды құрастырыңыз.
- **Нұсқаулық:**
  - 150-200 сөз көлемінде эссе жазып, кейіпкерлердің тағдырының өзгеруін, болашаққа деген үміт немесе жаңа қиындықтардың пайда болуын сипаттаңыз.
  - Эсседе өзіңіздің мәтінге қосқыңыз келетін негізгі идеялар мен

эмоцияларды дәлелдеңіз.

Тапсырма 3. Критикалық талдау (Диаграмма)

- **Міндет:** Мәтіннің финал бөлімінің ашықтығын талдап, оның неге шешімсіз қалғанын анықтаңыз.
- **Нұсқаулық:**
  - Диаграмма немесе ақылды карта түрінде финалдың негізгі элементтерін (кейіпкерлердің мінез-құлқы, атмосфера, оқиға өрбуі) бөліп көрсетіңіз.
  - Әр элементтің финалға әсерін қысқаша жазып шығыңыз.

Тапсырма 4. Пікірталас және рефлексия (Кесте түрінде)

- **Міндет:** Мәтіннің финалын қайта өңдеу барысында қандай шығармашылық және сыни аспектілер маңызды екенін анықтаңыз.
- **Нұсқаулық:** Төмендегі кестені толтырыңыз:

Фактор	Маңызы (1-5)	Қысқаша түсініктеме
Кейіпкерлердің даму бағыты		
Оқиғаның логикалық толықтығы		
Эмоциялық әсер		
Оқырманға әсер ету әлеуеті		
Қайталанбасдық/инновация		

Тапсырма 5. Рефлексиялық сұрақ (Ашық жауап)

- **Сұрақ:** Сіз үшін мәтінге жаңа финал құрастыру қандай шығармашылық мүмкіндіктер ашады және бұл процесс сіздің сыни ойыңызға қалай әсер етеді?
- **Нұсқаулық:** Өз ойыңызды 3-4 сөйлеммен сипаттаңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Баяндама» әдісі Мақсаты: оқушылардың мәтіннің мазмұнын түсіну қабілетін арттыру, ақпаратты визуалды түрде беру дағдыларын		

		дамыту. Мұғалім оқушыларға мәтінді оқып, оның мазмұнын түсінуді ұсынады. Оқушылар мәтіннен кейін оны сурет немесе сызба түрінде баяндап береді. Бұл әдіс «шпаргалка» жасау арқылы ақпаратты жеңіл әрі түсінікті түрде жеткізуге мүмкіндік береді. Оқушыларға мазмұнды қысқаша, бірақ дәлме-дәл көрсету тапсырмасы беріледі, сол арқылы олардың шығармашылық ойлау қабілеті мен мәтіннің негізгі идеяларын анықтап беру дағдылары дамиды.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Автор стиліне баға беру»	

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби шығармалардағы автордың стилін анықтап, оның тілдік құралдары, синтаксистік ерекшеліктері мен эмоционалдық әсерін сыни тұрғыдан бағалауға үйрету. Сабақ барысында оқушылар автордың шығармашылық көзқарасын талдап, өз пікірлерін дәлелдеп жеткізу дағдыларына ие болады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Кім, нені жақсы көреді?» жаттығуы Мақсаты: оқушылардың өздерін ашық көрсетуіне және бір-бірімен танысуына көмектесу. Барлық қатысушылар орындықтарға отырады. Мұғалім түрлі сұрақтар қойып, «Кім, нені жақсы көреді?» деп бастайды.		Түрлі – түсті доптар

		Мысалы, «Кім балмұздақты жақсы көреді, сол орнынан тұрсын», «Кім өзін батырмын деп есептейді?», «Кім сары түсті жақсы көреді?» және т.б. Әр сұраққа сол қасиетке немесе сүйікті нәрсеге қатысты адамдар орнынан тұрып, бір-бірін танып-білуге мүмкіндік алады. Бұл жаттығу қатысушылардың бір-бірімен жақын танысуына, өздерінің қызығушылықтары мен қасиеттерін бөлісуіне көмектеседі.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Сөздің ырғақты саздығы»

Күн батқан кезде, көкжиекте қызғылт және күлгін түстер бір-бірімен өрнектесіп, әсем көрініс сыйлады. Осы кезде, жанардың жүрегі де ерекше ырғаққа енді: оның әрбір сөзі – бір әуен секілді, әр дыбысы – өмірдің нәзік тереңдігін бейнеледі. Жанар өз шығармасында табиғаттың тыныштығы мен адамның ішкі әлемінің үнін бірдей саздайтын, нәзік әрі ойлы сөздерді таңдап қолданды. Оның тілі – қиял мен шындықтың тоғысқан нүктесі, кейде өлеңнің ырғақты жолдары секілді, ал кейде әңгіме бойы жүректің сырын ашып беретін жұмсақ әуендей естіледі. Мәтіннің әр сызығы, әр тынысы оқырманға автордың жан дүниесін, оның өмірге деген терең көзқарасын жеткізіп, ерекше эмоциялық әсер қалдырады. Бұл – тек сөздердің үйлесімі ғана емес, әрбір таңдалған сөздің артында жатқан ой мен сезімнің айнасы.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Стилдік құралдарды анықтау (Кестелік талдау)

Толтырмалы кестеге мәтіндегі автор стилінің ерекшеліктерін анықтап, оларды сипаттаңыз.

Мәтін элементі	Қолданылған стилдік құрал	Бұл құрал мәтінге қандай әсер береді?
«Әуен секілді»	Метафора	
«Жүректің сырын ашатын»	Эпитет, гипербола	
«Ырғақты саздық»	Метафора, қайталану	

Тапсырма 2. Ашық эссе

Жазба жұмысы: «Автордың стилі сізге қандай эмоциялық әсер қалдырды және бұл стиль сіздің әдеби шығармашылық көзқарасыңызға қалай ықпал етеді?»

Нұсқаулық: 150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз. Мәтіндегі таңдалған стилдік құралдарды мысал келтіріп, өз пікіріңізді дәлелдеңіз.

Тапсырма 3. Көп таңдау сұрағы

Автордың стилін сипаттағанда келесі тұжырымдардың қайсысы ең дұрыс деп ойлайсыз?

- А) Автордың стилі қарапайым және бейтарап, оқырманға эмоциялық әсер қалдырмайды.
- В) Автордың стилі сөздердің әуендік үйлесімі арқылы оқырманға терең сезім мен ой сыйлайды.
- С) Автор өз шығармасында тек ғылыми терминдерді қолданады, сондықтан стилі формальді.
- D) Автордың стилі оқыrmанды алдап, нақты ойды жеткізбеуге бағытталған.

Тапсырма 4. Стилді салыстыру

Жазбаша тапсырма:

«Өткен оқыған шығармалардағы авторлық стиль мен осы мәтіндегі автор стилінің арасындағы айырмашылықтар мен ұқсастықтарды сипаттаңыз.»

Нұсқаулық: 150-200 сөз көлемінде салыстыру эссесін жазыңыз. Мәтіндегі ерекшеліктер мен таңдалған стильдік құралдарды салыстырып, өз көзқарасыңызды дәлелдеңіз.

Тапсырма 5. Рефлексия және өзін-өзі бағалау (Қысқа жауап)

Сұрақ:

«Автор стиліне баға бергенде сіз үшін ең маңызды аспектілер қандай? Неліктен?»

Нұсқаулық: 3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтар

	ұйымдастыру Кері байланыс орнату	«БББ» әдісі Жаңа тақырып бастар алдында оқушылар үш бағаннан тұратын сурет салады - Олар нені біледі? Олар нені білгісі келеді? Олар нені білді? Миға шабуыл өткізгеннен кейін оқушылар алғашқы екі бағанды толтырады және бөлімді оқып біте бастағанда, үшіншіге қайта оралады (немесе бөлімді оқу барысында толтыруы мүмкін). Ұсыным: «Қалайша оқып-үйренетін боламын?» деген қосымша баған қосуға болады.		Ы

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Эссе жазу: пікір білдіру»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндер арқылы өз көзқарастарын, сезімдері мен ойларын нақты әрі дәлелді түрде эссе түрінде білдіруге үйрету. Сабақ барысында оқушылар өз	

	пікірлерін жүйелі түрде жазып, сыни ойлау дағдыларын дамытуға, аргументтерін логикалық түрде ұсынуға дағдыланады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сантки, Фантики, Лимпопо» ойыны Мақсаты: топпен бірлесе жұмыс жасау, ептілік пен қимылдарды үйлестіру қабілетін дамыту. Барлық қатысушылар шеңбер бойымен тұрып, бір баланы бөлменің сыртына шығарады. Шеңбердегі балалар ішінен бір баланы жүргізуші етіп таңдайды.		Түрлі – түсті доптар

		Жүргізуші қимылдарды көрсетіп тұрады, ал ойыншылар осы қимылдарды жүргізушіге қарамай, дәл қайталауы керек. Қимылдарды шапалақпен бірге орындап, барлық ойыншылар бірге «САНТИКИ, ФАНТИКИ, ЛИМПОПО» деп айтады. Ойында бөлмеден тыс тұрған бала жүргізушінің артынан қимылдарды қайталап жатқан ойыншылардың дауыстарын тыңдап, кімнің қай қимыл жасағанын болжауға тырысады. Бұл ойын қатысушылардың ептілігі мен топтық үйлесімділігін жақсартады		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		
Авторлық көркем мәтін:				

«Сезім толы көктем»

Көктемнің алғашқы таңғы шығысы барша әлемді жаңа үмітпен оятады. Аспан күлгін мен алтын түстердің нәзік үйлесімін сыйласа, табиғат өз бейнесін жаңаша жалғастырады. Мен сол таңғы сәтте өзімнің ішкі әлемімнің кеңдігін сезіндім. Әрбір гүлдің ашылуы, әрбір жаңбыр тамшысы жүрегіме жаңадан өмірдің мәнін түсіндіруге шақырады.

Менің ойымша, көктем – бұл жаңа бастамалардың символы, ескі ауырлықтардан арылудың, болашаққа нық сеніммен қадам басудың белгісі. Әрбір табиғаттың әуені, әрбір шыңырақтың әні – адамның өз ішкі жан дүниесін тыңдап, өз пікірін қалыптастыруына мүмкіндік береді. Бұл сәтте мен тек табиғатты ғана емес, өз өмірімнің мағынасын, өткеннің сабақтарын және болашаққа деген үмітімді де қайта қарап, жаңа көзқараспен түсіне бастадым.

Осындай сәттерде өз ойым мен сезімдерімді сөзге айналдыру, оларды эссе арқылы жеткізу – мен үшін нағыз шығармашылық еркіндіктің көрінісі.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

1. Эссе құрылымын жоспарлау (Кестелік тапсырма)

Элемент	Мазмұны (Сіз не жазар едіңіз?)
Кіріспе	Тақырыпқа кіріспе: көктемнің жаңару символикасы, өз тәжірибеңізбен байланыстыру
Негізгі бөлім	Өз пікіріңізді негіздейтін дәлелдер, жеке тәжірибе мен сезімдеріңіздің сипаттамасы
Қорытынды	Негізгі ойды қорытындылау, болашаққа бағытталған пікір білдіру

2. Пікірді талдау (Ашық сұрақ)

Мәтіндегі «Сезім толы көктем» тақырыбы сізге қандай ойлар мен естеліктерді оятады? Өз сөзіңізбен 4-5 сөйлеммен сипаттаңыз.

3. Пікірді дәлелдеу (Көп таңдау сұрағы)

Сіздің ойыңызша, эссе жазуда келесі тұжырымдардың қайсысы ең маңызды рөл атқарады?

- А) Тақырыпты нақты анықтау
- В) Дәлелдер мен мысалдарды қолдану
- С) Эмоциялық әсерді жеткізу
- D) Барлық жауаптар дұрыс

4. Эссе жобасын бейнелеу (Диаграмма/Ақылды карта)

- **Міндет:** Өз эссеіңіздің құрылымын визуалды түрде бейнелеңіз.
- **Нұсқаулық:**
  - Ақ қағаз немесе цифрлық құрал арқылы эссеіңіздің негізгі бөлімдерін (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды) диаграмма түрінде орналастырыңыз.
  - Әр бөлімнің астына өз идеяларыңызды қысқаша жазып шығыңыз.

- Диаграммада өз пікіріңіздің негізін қалай дәлелдейтін элементтерді қосыңыз.

5. Эссе жазуға арналған шығармашылық тапсырма (Жеке жұмыс)

Өзіңіздің өміріңіздегі немесе оқыған шығармаларыңыздан шабыт алып, «Көктем мен жаңару» тақырыбында эссе жазыңыз.

Нұсқаулық:

- Эссе көлемі 150-200 сөз болсын.
- Өз тәжірибеңіз бен сезімдеріңізді, сондай-ақ табиғат пен өмірдің байланысын дәлелді мысалдар арқылы сипаттаңыз.
- Эссе жазу барысында жоғарыда көрсетілген құрылымдық элементтерді қолданыңыз.

6. Рефлексия және өзінді бағалау (Қысқа жауап)

Эссе жазу процесі сіздің шығармашылық және сыни ойлауыңызға қалай әсер етті? Өз ойыңызды 3-4 сөйлеммен негіздеңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Блиц кездесу» әдісі Мақсаты: оқушылардың түсіндіру дағдыларын дамыту, сөздік қорын кеңейту. Оқушылар жұптасып, біреуі тақтаға, екіншісі қарама-қарсы жақта отырады. Мұғалім түсіндіру үшін негізгі сөзді немесе сөздер тобын тақтаға жазады. Бірінші қатысушы осы		

		сөзді екінші қатысушыға түсіндіруі керек, бірақ тек 30 секунд уақыт беріледі. Түсіндіру кезінде сөзді қолдану, мысалдар келтіру арқылы басты мағына жеткізілуі тиіс. Бұл әдіс оқушылардың жылдам ойлау қабілетін, түсіндіру дағдыларын және өз пікірлерін нақты әрі қысқа жеткізу қабілеттерін дамытады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Дебат: мәтін бойынша пікірталас»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндегі пікірталас арқылы әртүрлі көзқарастарды салыстырып, өз ойларын дәлелдеп жеткізуге үйрету. Бұл сабақ барысында оқушылар дебат жүргізу, аргументтерді талдау, және пікірталас нәтижелерін синтездеп, өз көзқарастарын сыни тұрғыдан бағалауды меңгереді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс

Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Қолдағы хат» әдісі Мақсаты: сезімталдықты дамыту, қарым-қатынас және назар аудару дағдыларын арттыру. Оқушылар жұпқа бөлінеді. Бір оқушы көзін жұмып, қолын алға созып тұрады, ал екінші оқушы оның алақанына баспа әріптерімен хат жаза бастайды. «Соқыр» ойыншы жазылған әріптерді тауып, не жазылғанын айтуы керек. Бір әріпті жазған соң, келесі әріпті жазбас бұрын бірінші әріпті өшіріп тастау қажет.	Түрлі – түсті доптар

		Бұл әдіс оқушылардың сезімталдықтары н дамытуға, назарларын шоғырландыруға және өзара қарым-қатынастарын нығайтуға көмектеседі. Сонымен қатар, оқушылардың жазу мен оқу дағдыларын басқа формада тәжірибе жүзінде жаттықтыруға мүмкіндік береді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Әдебиет пен дәстүр: Әңгіме сәті»

Бір шағын мейрамханада, жылы шырайлы асүй бұрышында, екі дос – Жасұлан мен Ардақ – әдебиеттің дамуы туралы қызу дебат жүргізіп отырды.

Жасұлан

— «Менің ойымша, әдебиет әрқашан өзгеріске ашық болуы керек. Жаңа заманның талаптарына сай жаңа идеялар мен эксперименттер әдебиет әлемін өркениеттің жаңа белестеріне көтереді. Заманауи жазушылар өз шығармаларында қазіргі қоғамның мәселелерін, жаңа технологиялар мен мәдени трансформацияларды бейнелейді, ал бұл өз кезегінде оқырманды шабыттандырады.»

Ардақ

— «Ал менің пікірімше, әдебиеттің түп негізі – классика мен дәстүр. Ескі шығармаларда адамзаттың мәңгілік даналығы, рухани құндылықтары бар. Дәстүрлі стиль мен классикалық идеялар ғасырлар бойы өз орнын сақтап, оқырманға терең мағына мен тұрақты эмоционалдық әсер сыйлайды. Сондықтан, жаңа жаңалық енгізген кезде, сол негізді ұмытпауымыз қажет.»

Пікірталас барысында Жасұлан заманауилықтың артықшылықтарын атап өтті, ал Ардақ өткеннің мәңгілік құндылығына баса назар аударды. Алайда, олардың пікірлері өзара қарама-қайшы болғанымен, олар бір-бірінің көзқарасын сыйлап тыңдап, әдебиеттің өзгерісті де, дәстүрді де біріктіретін көпқырлылығын мойындады. Қайталанбас дебат сәті екі досқа да өз көзқарастарын жетілдіруге

және ортақ, жан-жақты тұжырымға келуге мүмкіндік берді.
(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Пікірталастың аргументтерін талдау (Кестелік тапсырма)

№	Кейіпкер	Негізгі аргументі	Мәтіндегі дәйек (сілтеме)	Сіздің талдауыңыз (қысқаша түсініктеме)
1	Жасұлан	Әдебиет жаңа идеяларға, өзгеріске ашық болуы керек	«Жаңа заманның талаптарына сай...»	...
2	Ардақ	Әдебиеттің түп негізі – классика мен дәстүр	«Ескі шығармаларда адамзаттың даналығы...»	...

Мақсат: Әр кейіпкердің өз пікірін қалай дәлелдейтінін және мәтіндегі дәлелдемелерді қалай қолданғанын талдау.

Тапсырма 2. Эссе сұрағы (Ашық жауап)

«Сіздің ойыңызша, әдебиет пен дәстүрді біріктіру арқылы әдебиеттің дамуы қалай жүзеге асады?»

Нұсқаулық: 150-200 сөздік эссе жазыңыз. Эсседе Жасұлан мен Ардақтың пікірлерін салыстырып, өз көзқарасыңызды дәлелдермен түсіндіріңіз.

Тапсырма 3. Пікірталастың нәтижесін болжау (Таңдау сұрағы)

Мәтіндегі дебаттың ең маңызды нәтижесі қандай деп ойлайсыз?

- А) Жасұлан мен Ардақтың пікірлері толықтай қарама-қайшы болып қалды.
- В) Әдебиеттің дамуы тек жаңа идеяларға байланысты екендігі анықталды.
- С) Классика мен дәстүрдің маңыздылығы мойындалды, сонымен қатар заманауи жаңалықтар да қажет екендігі туралы ортақ тұжырымға келінді.
- D) Әдебиет саласындағы пікірталас ешқандай нәтижеге жетпеді.

Тапсырма 4. Креативті пікірталас картасын құрастыру

(Диаграмма/Ақылды карта)

Міндет: Мәтіндегі дебаттың негізгі элементтерін, олардың өзара байланысын және сіздің ойыңызша, әдебиет дамуына әсерін визуалды түрде көрсетіңіз.

Нұсқаулық:

1. Ақ қағаз немесе цифрлық құралды пайдаланып, диаграмма немесе ақылды карта жасаңыз.
2. Орталықта «Әдебиет пен дәстүр» негізгі тақырыбын қойыңыз.
3. Диаграммаға Жасұланның және Ардақтың негізгі аргументтерін қосып, олардың арасындағы байланыс пен қарама-қайшылықты көрсетіңіз.
4. Әр байланыс сызығының жанында қысқаша түсініктеме жазыңыз.

Тапсырма 5. Рефлексиялық сұрақ (Қысқа жауап)

«Дебат кезінде өз пікіріңізді дәлелдеп жеткізу неге маңызды және бұл процесс сіздің сыни ойыңызға қалай әсер етеді?»

Нұсқаулық: 3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Блок ортасында бағалау» әдісі Мақсаты: оқушылардың білімін уақытылы бағалап, түсінбеушіліктер мен қиындықтарды анықтау. Бұл әдіс сабақтың немесе бөлімнің ортасында оқушылардың түсінгенін бағалауға мүмкіндік береді. Мұғалім оқушылардан белгілі бір тақырыпты өткен соң, олардың білімін тексереді. Бұл үшін тест, сұрақ-жауап немесе қысқа жазбаша тапсырмалар берілуі мүмкін. Оқушылардың жауабына қарап, мұғалім түсінбеушілік туындаған немесе қиындықтар орын алған		

		тақырыптар бойынша уақытылы түсіндіру жұмыстарын жүргізеді. Осылайша, бөлімнің соңында бағалау кезінде оқушылардың қандай тұстарда қиындықтарға тап болғаны алдын ала белгілі болады, және бұл оқыту процесінің тиімділігін арттырады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтін мазмұнына негізделіп постер жасау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіндегі негізгі идеялар мен символдарды анықтап, оларды визуалды түрде бейнелеу дағдыларына үйрету. Сабақ барысында оқушылар мәтін мазмұнын талдап, өз шығармашылық көзқарастары арқылы постер жасау арқылы пікір білдіруді және сыни ойлау қабілеттерін дамытады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару.	Мұғаліммен амандасады.		Түрлі – түсті доптар

	Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Көңіл-күй неге ұқсас?» ойыны Мақсаты: өз эмоцияларын білдіру және солармен жұмыс істей білу, шығармашылық ойлау дағдыларын дамыту. Ойыншылар бүгінгі көңіл-күйлерінің неге ұқсас екенін айтып береді. Мысалы, «Менің көңіл-күйім жаздың ыстық күндеріне ұқсайды», немесе «Менің көңіл-күйім жаңбырлы күнге ұқсайды». Бұл ойынды бастау үшін мұғалім өз көңіл-күйін сипаттап, мысал келтіреді, сол арқылы балаларды ойынға тартуға болады.		

		Бұл ойын оқушылардың эмоцияларын тануға және оларды білдіруге көмектеседі, әрі өз сезімдерін табиғатпен, ауа райымен, жыл мезгілдерімен байланыстыру арқылы шығармашылық ойлауды дамытуға ықпал етеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жолдың екі шеті»

Кештің салқын желі мен алтын күннің соңғы сәулелерімен, қала көшелері ерекше бейнеге енді. Бір жағынан, көкжиекте жарқын болашақтың үміт толқыны сезілді – жаңа бастамалар мен армандардың жарқырауы, ал екінші жағынан, өткеннің үнсіз естеліктері, уақыттың өткен іздері көрінді.

Адам өмірі – бұл жолдың екі шеті сияқты: бір жағында жарқын, үмітке толы болашақ, екінші жағында өткеннің сырлы естеліктері мен сабақтары. Әрбір таңдау – әрбір қадам адам жүрегінің түкпірінен шыққан терең сезімдер мен ойларға негізделген. Осы екі қарама-қайшылықты бейнелейтін бұл көрініс – өмірдің сиқыры, ол бізді үнемі өзімізге қайта көз жүгіртуге шақырады.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Мәтіндік элементтерді визуализациялау (Кестелік талдау)

Төмендегі кестеге мәтіндегі негізгі элементтерді, оларды қандай визуалды бейнемен жеткізуге болатынын және олардың символикалық мағынасын жазыңыз.

Мәтін элементі	Визуалды бейне ұсынысы	Символикалық мағынасы
Жарық болашақтың үміті	Жарық шашып тұрған жолдың бір шеті	Жаңа бастамалар, армандар, оптимизм
Өткеннің үнсіз	Төмен қарай батқан, жұмсақ	Өткеннің сабақтары, уақыттың

естеліктері	көлеңке	іздері
Екі шет арасындағы бөлу	Жолдың екі бөлек бағыты, сызықтық бөлініс	Таңдау жасау, өмірдің екі қырының үйлесімі

Тапсырма 2. Постер жобасының жазбаша жоспары (Ашық эссе)

«Жолдың екі шеті» мәтініне негізделе отырып, постер жасау үшін өз идеяңызды жазбаша жоспар түрінде сипаттаңыз.

- **Нұсқаулық:** 150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз. Эсседе мәтіндегі негізгі идеяларды, символдарды және оларды постер арқылы қалай бейнелейтіндігіңізді нақтылап түсіндіріңіз.

Тапсырма 3. Топтық жұмыс: Постер жобасын талқылау

- **Міндет:** Оқушылар топқа бөлініп, мәтіндегі идеяларды постер арқылы қалай жеткізуге болатынын талқыласын.
- **Нұсқаулық:**
  - Әр топ өз постер жобасының схемасын (ақылды карта немесе диаграмма) құрастырып, оның құрылымы мен негізгі элементтерін анықтасын.
  - Әр топ өз жобасын сынып алдында қысқаша таныстырып, өз ұсыныстары мен аргументтерін қорғасын.

Тапсырма 4. Салыстырмалы талдау және шығармашылық интерпретация (Интерактивті тапсырма)

- **Міндет:** Мәтіндегі «Жолдың екі шеті» образын өз өмірлік тәжірибеңізбен салыстырыңыз.
- **Нұсқаулық:**
  - Ашық форматтағы жауапта (3-4 сөйлем) өз өміріңіздегі ұқсас екі бағытты сипаттап, оларды постерде қалай көрсетуге болатыны жайлы ойыңызды білдіріңіз.
  - Жауабыңызда өз тәжірибеңіз бен мәтіннің негізгі идеясын байланыстырыңыз.

Тапсырма 5. Рефлексия және өзін-өзі бағалау (Қысқа жауап)

- **Сұрақ:** Мәтін мазмұнына негізделіп постер жасау сіздің шығармашылық және сыни ойлау қабілеттеріңізді қалай дамытты?
- **Нұсқаулық:** Өз ойыңызды 3-4 сөйлемдік қысқа жауап түрінде жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Боди-арт» ойыны Мақсаты:		

		шығармашылық қабілеттерді дамыту, топ ішінде қарым-қатынас орнату және ойын арқылы көңілді жағдай жасау. Оқушылар бірінің артына бірі тұрып, кезекпен сурет салады. Соңғы ойыншы алдыңғысының арқасына қалаған суретін салады, ал ол суретті сезінген оқушы өз алдындағы ойыншының арқасына салады. Бұл процесс шеңбер бойынша жалғасып, соңғы сурет бірінші ойыншыға жетеді. Ойын соңында, соңғы және бірінші қатысушының суреттері салыстырылып, әртүрліліктер немесе ағаттықтар анықталады. Бұл ойында қызықты әрі күлкілі жағдайлар туындап, оқушылардың		

		өзара әрекеттесу дағдылары мен шығармашылық ойлау қабілеттері дамиы.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтінге кейіпкер атынан хат жазу»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды оқылған әдеби мәтін негізінде кейіпкердің ішкі сезімдері мен ойларын хат жанрында жеткізуге үйрету. Сабақ барысында оқушылар кейіпкердің эмоционалдық әлемін, тұлғалық ерекшеліктерін және жеке көзқарасын сипаттап, өз пікірлерін дәлелді әрі шығармашылық түрде білдіруді меңгереді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Тасбақалардың жүгірісі» ойыны		Түрлі – түсті доптар

		Мақсаты: оқушылардың шыдамдылығын, төзімділігін және үйлесімді қозғалыс дағдыларын дамыту. Ойыншылар бөлменің бір жағында қатарға тұрып, қарама- қарсы жаққа «жүгіру» керек болады. Бірақ осы ойынның ерекшелігі — жүгіру өте баяу және тұрақты болуы қажет. Қатысушылар бір орында тұрып қалмай, әрдайым қозғалыста болуы керек. Ең баяу және соңғы мәреге жеткен ойыншы жеңімпаз болады, себебі ол шыдамдылық пен тұрақтылық танытады. Бұл ойын қатысушыларға шыдамдылықты және жүйелі түрде мақсатқа жету дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:**«Арманымның даусы»**

Құрметті Әлия!

Мен бүгін сенің есігіңе хат жазып отырмын, өйткені жүрегімнің тереңінен шыққан ойларымды сенбен бөліскім келеді. Өткен күндердің шағымы мен қазіргі сәттің үміті мен үшін бірдей маңызды. Көршілердің дауысы, қала көшелеріндегі шу мен тыныштықтың арасында мен өз арманымның даусын тыңдап жүрмін. Әр таң менің жүрегіме жаңа үміт сыйлайды, ал кейде өткеннің ауыр естеліктері маған сабақ береді.

Сен білесің бе, әрбір сәт мен үшін ерекше – әрбір күлкі, әрбір жылау мені терең ойға жетелейді. Мен өмірдің мәнін іздеп, өзімнің ішкі жан дүниемді, арманым мен үмітімді табуға тырысамын. Осы хат арқылы мен сенен өзіңнің де ішкі дүниенің тыңдап, өткен мен болашақтың арасындағы нәзік байланысты сезінуді сұраймын. Мүмкін, сенің де жүрегіңде өзіңе тән сыр бар шығар, мен оны білгім келеді.

Сүйіспеншілікпен,

Арман

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:**Тапсырма 1. Хаттағы кейіпкердің сезімдері мен көзқарасын анықтау****(Кестелік тапсырма)**

№	Хаттағы бөлім (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды)	Негізгі сезім/ой	Сіздің түсінігіңіз (қысқаша түсіндірме)
1	Кіріспе: «Құрметті Әлия!»	Жылу, шынайылық	Кейіпкердің ашық әрі жылы қарым-қатынасы
2	Негізгі бөлім: өткен мен қазіргі сәттер туралы ойлар	Үміт, ой, ізденіс	Өткен мен болашақтың байланысын сезіну
3	Қорытынды: «Сенің де жүрегіңде өзіңе тән сыр бар шығар»	Қызығушылық, достық, ынта	Өзара түсіністік пен терең сезімнің белгісі

Тапсырма 2. Ашық сұрақ:

Мәтіндегі Арманның Әлияға жазған хаты оның ішкі жан дүниесінің қандай ерекшеліктерін көрсетеді? Өз сөзіңізбен 4-5 сөйлем арқылы сипаттаңыз.

Тапсырма 3. Таңдау сұрағы:

Арманның хаты арқылы автор келесі ойды жеткізгісі келеді деп ойлайсыз:

- А) Өткеннің ауыртпалығы тек еске алу ғана
- В) Өмірдің мәні – өткен мен болашақтың үйлесімі
- С) Хат жазу – тек әдеттегі әрекет
- D) Кейіпкер өзіне тән сырды ешқашан ашпайды

Тапсырма 4. Креативті тапсырма: Хаттың альтернативті аяқтамасын құрастыру

Міндет:

Арманның хатының соңғы бөлімін қайта өңдеп, өзіңіздің балама нұсқаңызды жазып шығыңыз.

Нұсқаулық:

- 100-150 сөз көлемінде жаңа финал бөлімін құрастырыңыз.
- Хаттың эмоционалдық әсерін сақтап, өз ойыңызды, болашаққа деген үміт пен достықты баса айтыңыз.

Тапсырма 5. Рефлексия: Қысқа жауап

Сіздің ойыңызша, хат жанры арқылы кейіпкердің ішкі жан дүниесін жеткізу қандай артықшылықтарға ие? Өз пікіріңізді 3-4 сөйлеммен түсіндіріңіз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Борт журналы» «Борт журналы» әдісі Мақсаты: оқушылардың өз ойларын жүйелі түрде жазып, оқу материалын тереңірек түсінуге көмектесу. Оқушыларға мәтінмен танысудан бұрын және кейін жауап беруге арналған арнайы сұрақтар беріледі. Бұл әдіс олардың оқу кезінде назарын аударып, алған білімдерін нақтылауға көмектеседі. Оқушылар келесі сұрақтарға жауап жазады:		

		1. Берілген тақырып бойынша маған не белгілі? 2. Мен не білемін? 3. Мәтіннен қандай жаңалық туралы білдім? Бұл әдіс оқушылардың өз білімін бағалап, оқу материалын қалай қабылдағанын түсінуге және өз түсініктерін жазбаша түрде білдіруге көмектеседі. «Борт журналы» оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттырып, материалды еске түсіруге мүмкіндік береді.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтіннен алынған дәйексөзді талдау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби шығармадан алынған дәйексөздер арқылы автордың негізгі ойын, стильдік ерекшеліктерін және шығармашылық көзқарасын терең түсінуге үйрету.	

	Сабақ барысында оқушылар дәйексөзді мәтін контекстінде талдап, оның символикалық мағынасы мен эмоциялық әсерін анықтап, өз пікірлерін дәлелдеуге машықтанады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Көкөністер арқылы ұрысамыз» ойыны Мақсаты: қарым-қатынаста жағымды тіл мәдениетін қалыптастыру, балалардың эмоцияларын бақылауға үйрету. Бұл ойын барысында балалар өзара ұрысқан кезде жаман сөздердің орнына көкөніс атауларын		Түрлі – түсті доптар

		қолданады. Мысалы, «Сен мені қауын сияқты ұнатпайсың!» немесе «Сен кәдідей қаталсың!» деген сияқты әзіл-оспақпен айтылған көкөніс атаулары арқылы бір-біріне өз эмоцияларын жеткізуге тырысады. Бұл әдіс балаларға жаман сөздерден аулақ болуға, жағымды қарым-қатынас орнатуға және қиын жағдайларды жеңіл түрде шешуге көмектеседі. Сондай-ақ, балалардың ойлау қабілетін дамытып, шығармашылық тіл байлығын арттырады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		
Авторлық көркем мәтін: «Сырлы сөздің күші» Сол бір көне кітаптың беттерінен шыққан дәйексөз:				

"Әрбір сөз – жүректің айнасы, әр тыныс – өмірдің сыры."

Бұл дәйексөз мені ұзақ жылдар бойы ойландырып келді. Оның әрбір сөзі – өмірдің терең сырын ашып беретін бір кілт секілді, ал тыныстың нәзіктігі адам жанына үніліп, өткеннің естеліктерін, болашаққа деген үмітті жеткізеді. Автор бұл жерде сөздің тек ақпарат беруші құрал ғана емес, рухани әлемнің айнасы екенін меңзейді. Әрбір әріп, әр дыбыс – өмірдің күйін, адамның ішкі жан дүниесін бейнелейтін ерекше құралға айналады. Сол сәтте мен сөздің күші арқылы өзімнің ішкі әлеміме қайта қарап, әрбір ойымның мағынасына назар аударуды үйрендім.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Дәйексөзді контекстке қою (Кестелік тапсырма)

№	Дәйексөз бөлімі	Мәтіннің қандай бөлімінен алынғанын көрсетіңіз (кіріспе, негізгі бөлім, қорытынды)	Сіздің ойыңызша, дәйексөздің мәтінге қосқан әсері қандай?
1	«Әрбір сөз – жүректің айнасы...»		
2	«Әр тыныс – өмірдің сыры.»		

Тапсырма 2. Дәйексөзді талдау эссесі (Ашық жауап)

Міндет:

Мәтіндегі дәйексөздің авторлық стиль мен идеяны қалай жеткізетінін талдаңыз.

Нұсқаулық:

150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз. Эсседе дәйексөздің символикалық мағынасын, оның эмоционалдық әсерін және мәтіннің жалпы құрылымына ықпалын көрсетіңіз.

Тапсырма 3. Дәйексөздің семантикалық кеңістігін бағалау (Таңдау сұрағы)

Сұрақ:

Дәйексөздің «жүректің айнасы» деген бөлігі сізге қандай мағынаны білдіреді?

- А) Сөздер тек сыртқы бейнені көрсетеді
- В) Сөздер адамның ішкі сезімдері мен ойларын бейнелейді
- С) Сөздер тек әуенге ұқсайды
- D) Сөздер тек ақпаратты жеткізеді

Тапсырма 4. Дәйексөзді визуалды түрде интерпретациялау (Шығармашылық тапсырма)

Міндет:

Дәйексөздің мағынасын көрсету үшін креативті постер жасаңыз.

Нұсқаулық:

- Постерде дәйексөзді негізгі элемент ретінде қойыңыз.

- Қолданылатын бейнелер мен түстер арқылы «жүректің айнасы» мен «өмірдің сыры» ұғымын визуалды түрде жеткізіңіз.
- Постердің астында қысқаша 50-70 сөзбен түсініктеме беріңіз.

Тапсырма 5. Рефлексия және пікірталас (Қысқа жауап және топтық жұмыс)

Сұрақ:

Дәйексөзді талдау барысында қандай аспектілер сіздің ойыңызды ең көп қозғады?

Нұсқаулық:

- Жеке ойыңызды 3-4 сөйлеммен жазыңыз.
- Кейін топтық талқылау барысында әр оқушы өз пікірін ортаға салып, авторлық стиль мен дәйексөздің мәтінге қосқан үлесін талқыласын.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Бөлмедегі заттар» ойыны Мақсаты: сабаққа рефлексия жасау, шығармашылық ойлауды дамыту. Сабақ соңында әр оқушы бөлмедегі бір жансыз заттың атын жазады (мысалы, стол, тақта, орындық және т.б.). Жазылған қағаздар жиналып, әр оқушы біреуін таңдайды. Таңдаған қағазындағы заттың атынан бүгінгі сабаққа қатысты ойларын айтуы		

		керек. Мысалы: «Мен столмын. Бүгін маған тыныштық болмады. Алдымен, топқа бөліну үшін құлағымнан ұстап алып жан- жаққа сүйреледі. Содан соң үстіме қағаздар жайып тастап, постер сызды. Мен бүгін «Сын есімнің» қолданылуын түсіндірген кезде бірнеше қызықты идеяларды үстіме жазды...» Бұл әдіс оқушылардың сабаққа деген өз көзқарасын ашық және шығармашылық түрде білдіруіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар, олар сабақты қайта қарап, өзінің сабаққа қалай қатысқанын тереңірек түсінеді.		

Бөлім			
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	

Сабақтың тақырыбы	«Автор мен оқырман арасындағы байланыс»
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби шығарманың автор мен оқырман арасындағы өзара қарым-қатынасын талдау және түсіну арқылы сыни ойлау дағдыларын жетілдіруге, автордың ниеті мен оқырманның қабылдау механизмін салыстырып, өз көзқарастарын дәлелдей білуге баулу.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс та
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Тыныштықты жақсы көретін патша» ойыны Мақсаты: балалардың тыныштықты сақтап, ептілік пен зейін қою қабілеттерін дамыту. Ойынның басында бір бала патшаның рөлін атқарады. Патша шуды жек көреді,		Түрлі – түсті доптар

		сондықтан ханзаданың көңіл-күйін бұзбау үшін барлық қатысушылар тыныш қозғалуы керек. Патша жеңіл, баяу және аяқтың ұшымен жүреді, ал қалған ойыншылар оның қозғалысына еліктеп, мүмкіндігінше шуламауға тырысады. Жүргізуші келесі сөздерді айтады: «Барлық балалар, патшадан басқа, өз орындарына қозғалады». Барлық қатысушылар патшаға шуламай, тып-тыныш жүріп өтеді. Бұл ойын балалардың ширақтықты, тыныштықты сақтауды және бір-бірімен үйлесімді қимылдауды үйретеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Сөзімнің үнсіз диалогы»

Автор өз сөздерімен оқырманға үнсіз шақыру жасап, жүректің тереңіне үңілуді мақсат етті. Әрбір сөйлем – мұқабадағы сырлы сурет сияқты, әрбір таңба – жүректің құпия әлемін ашатын кілт.

Кішкентай қаланың ескі көшесінде жазылған бұл әңгімеде, автор өз ойы мен сезімін оқырманға жеткізу үшін, тілімнің әуендік үйлесімін, әсем метафоралар мен нәзік эпитеттерді қолданды. Ол:

«Сөзім – сіздің жан дүниеңіздің айнасы, ал әрбір жазбам – жүректің үнсіз әуені...»

дегендей, оқырманды өз әлеміне терең үңілуге шақырады. Бұл үнсіз диалог арқылы автор мен оқырман арасындағы байланыс ерекше, жеке әрі шынайы сезімдермен өрнектеледі. Оқырман өз өмірінен, өз тәжірибесінен ұқсас сәттерді тауып, автордың әр сөзіне өз ойлары мен сезімдерін қосады.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

1. Түсініктеме мен дәйектеме (Кестелік тапсырма)

№	Тапсырма	Нақты мәтіннен алынған дәйек немесе түсініктеме жазыңыз
1	Автордың оқырманға үнсіз шақыруы	«Сөзім – сіздің жан дүниеңіздің айнасы...»
2	Автордың тілі арқылы оқырманмен байланыс орнату	Метафоралар мен әуендік үйлесімнің қолданылуы
3	Оқырман өз өмірінен қандай сәттерді елестете алады?	«Әрбір жазбам – жүректің үнсіз әуені...»

Мақсат: Мәтіндегі дәйексөздерді контекстіне сәйкестендіріп, автор мен оқырман арасындағы байланыс қалай қалыптасатынын көрсету.

2. Жазбаша талдау (Эссе түрінде)

Міндет:

150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз. Эсседе автор мен оқырман арасындағы қарым-қатынастың мәнін, автордың ниеті мен оқырманның қабылдау ерекшеліктерін өз тәжірибеңіз бен мәтіннің мысалдары арқылы түсіндіріңіз.

3. Интерактивті пікірталас (Диалог түрінде)

Міндет:

Сынып ішінде жұп болып жұмыс істеп, автор мен оқырман арасындағы байланыс туралы қысқа диалог құрастырыңыздар.

Нұсқаулық:

- Әр жұп өз диалогында автордың негізгі идеясын және оқырманның сол идеяны қалай қабылдайтынын талқыласын.
- Диалог кемінде 6 алмасу сөйлемнен тұруы керек.

4. Креативті постер жобасы (Визуалды тапсырма)

Міндет:

Мәтіндегі автор мен оқырман арасындағы байланысты бейнелейтін постер жасаңыз.

Нұсқаулық:

- Постерде автордың ниеті мен оқырманның қабылдауын білдіретін символдар мен бейнелерді қолданыңыз.
- Постердің астында 50-70 сөзбен қысқаша түсініктеме жазыңыз, онда сіз постер арқылы қандай идеяны жеткізгіңіз келгенін түсіндіріңіз.

5. Рефлексиялық сұрақ (Қысқа жауап)

Сұрақ:

«Сіздің ойыңызша, әдеби шығарманың автор мен оқырман арасындағы қарым-қатынасы қалай қалыптасады және бұл байланыс сіздің өзіңізді қалай өзгертуге ықпал етеді?»

Нұсқаулық: 3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Броундық қозғалыс» ойыны Мақсаты: ақпарат жинау, ынтымақтастық және зерттеу дағдыларын дамыту. Оқушылар сынып ішінде қозғала жүріп, тақырыпқа қатысты мәліметтер мен ақпараттарды іздейді. Мұғалім алдын ала сыныптың түрлі орындарына осы тақырып бойынша ақпаратты		

		орналастырады (мысалы, плакаттар, карточкалар, сызбалар). Оқушылар бір-біріне кедергі жасамай, ақпаратты жинап, оны өздері үшін түсінікті түрде жазып алады. Ойын барысында оқушылар әртүрлі көзқарастарды, пікірлерді зерттейді және өзара талқылауға қатысады. Бұл әдіс оқушылардың ақпаратты іздеуге және жинақтауға деген қызығушылығын арттырып, топта жұмыс істеу дағдыларын жетілдіреді.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың	«Мәтінмен жұмыс барысында рефлексия жасау»	

тақырыбы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтінмен жұмыс кезінде өз ойларын, сезімдерін және түсініктерін жан-жақты бағалап, рефлексия жасауға үйрету. Сабақ барысында оқушылар мәтіннің мазмұнын терең түсініп, оның өз өміріне, ой-санасына әсерін анықтап, сыни тұрғыдан өз пікірлерін қалыптастыруға мүмкіндік алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс та
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Тыныш бақтағы гүлдер» Сипаттамасы: Бұл ойын «Тыныштықты жақсы көретін патша» ойынына ұқсас. Ойын барысында барлық балалар «бақтағы гүлдерге» айналады. Олар жайқалған, бірақ үнсіз, жел соқса да сыбдырламайтын гүлдер болуға тырысады.		Түрлі – түсті доптар

		Тапсырма – тыныштықты сақтау және қимылдамай қатып қалу. Как ойнайды: 1. Бір баланы «Көбелек» рөліне таңдаңыз. Қалған балалар бөлменің әр жеріне тұрып, қолдарын сәл көтеріп, бастарын еңкейтіп, «гүл» кейпіне енеді. 2. Жүргізуші: «Бір әдемі бақ бар екен, ол бақта түрлі-түсті гүлдер өсіпті. Сол гүлдер өте тыныш, сыбдырсыз болыпты. Ал баққа бір көбелек ұшып келіпті. Көбелек өте сезімтал, ол ең кішкентай дыбысты да естіп қояды». 3. Көбелек бөлмені		

		айналып аралай бастайды. Ол гүлдердің жапырақтар ын (балалардың қолдарын) жеңіл түртіп, айналып шығады. Гүлдер мүлде қозғалмауы керек, дыбыс шығармауы керек. 4. Егер көбелек бір «гүлдің» қозғалып немесе дыбыс шығарғанын байқаса, сол «гүл» ойыннан шығады немесе «гүлдің» орнын ауыстырып қоюға болады. 5. Соңында ең шыдамды, мүлде қимылдамаға н, үн шығармаған «гүлдер» жеңімпаз атанады. Бұл ойын балаларды тыныштықты		

		сезінуге, өзін-өзі бақылауға, зейінділікке және топ арасында тәртіп сақтауға үйретеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Өзімді іздеу»

Салқын күзгі кеште, жалғыз ағаштың көлеңкесінде отыра отырып, Мейіржан өткеннің ізі мен болашаққа үмітін ойға батырды. Оның жүрегінде әрбір жазылған сөз – өзімен өткен шақтың бейнесі, әрбір тыныс – жаңа бір бастаманың үміті болды.

Мейіржан өзіне:

«Әрбір оқылған мәтін мен үшін жаңа бір әлемнің есігін ашады, ал әрбір ой – менің ішкі жан дүниемнің айнасы. Мен өзімді іздеймін, өткеннің сабақтарымен болашаққа сеніммен қарауға тырысамын», – деп үнсіз түрде ойлады.

Ол осы сәтте тек кітаптағы сөздерді емес, өз өміріндегі сәттерді де еске алып, әрбір өткен сәт пен келешек үмітінің маңызын бағалады. Осы рефлексия арқылы Мейіржан өзіне деген сенімділік пен болашаққа ашық көзқарасты қалыптастырды.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Рефлексиялық күнделік (Кестелік тапсырма)

№	Сұрақтар	Жауап беру үлгісі / Ескертпелер
1	Мәтінді оқығаннан кейін өзіңізді қалай сезіндіңіз?	(мысалы, тыныштық, ой толғанысы, шабыт)
2	Мәтін сіздің өткен өмірлік тәжірибеңізбен қалай байланысады?	(өз өміріңіздің нақты оқиғаларымен салыстырыңыз)
3	Болашаққа деген сеніміңіз немесе күмәніңіз қандай өзгерістерге ұшырады?	(өз ойыңызды қысқаша сипаттаңыз)
<i>Мақсат: Мәтінмен жұмыс барысында туындаған сезімдер мен ойларды жүйелі түрде бағалап, жазбаша түрде көрсету.</i>		

Тапсырма 2. Рефлексия эссесі (Ашық жауап)

Міндет:

150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз, онда Мейіржанның өз-өзіне жасаған

рефлексиясын талдап, мәтіннің сіздің жеке өміріңізге, ойыңызға және болашаққа көзқарасыңызға қалай әсер еткенін сипаттаңыз.

Нұсқаулық:

- Мәтіннің негізгі идеясы мен өзіңізге әсер еткен тұстарын анықтаңыз.
- Өткен мен болашаққа деген көзқарасыңыздың өзгеруіне қатысты нақты мысалдар келтіріңіз.

Тапсырма 3. Интерактивті топтық рефлексия (Диалог түріндегі тапсырма)

Міндет:

Оқушылар топқа бөлініп, әрқайсысы мәтіннен алған әсерлері мен рефлексиясын бөліссін. Төмендегі сұрақтарға жауап беріңіздер:

- Мәтін сіздің ішкі жан дүниенізге қалай әсер етті?
- Өткен мен болашақ туралы ойыңыз қалай өзгерді?
- Сіздің жеке өміріңізде қандай оқиғалар осы мәтіндегі идеяларға ұқсас?

Нәтиже ретінде топтық диалог жазбаша түрде тіркеледі.

Тапсырма 4. Рефлексия картасын құрастыру (Визуалды тапсырма)

Міндет:

Мәтінді оқығаннан кейін өз ойыңызды, сезімдеріңізді және алған әсерлеріңізді визуалды түрде картаға түсіріңіз.

Нұсқаулық:

- Орталыққа мәтіннен алған негізгі идеяны орналастырыңыз.
- Бұдан шығатын тармақтарда өзіңізді қандай сезімдер, ойлар, естеліктер бейнелейтінін жазыңыз.
- Әр тармақтың жанында қысқаша түсініктеме қалдырыңыз.

Тапсырма 5. Рефлексиялық сұрақ (Қысқа жауап)

Сұрақ:

«Мәтінмен жұмыс барысында өзіңізді қалай бағалайсыз және қандай жаңа түсініктерге қол жеткіздіңіз?»

Нұсқаулық: Өз ойыңызды 3-4 сөйлеммен қысқаша жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Білім каруселі» Сынып ішіне бірнеше ақпараттық станция орналастырыңыз. Оқушыларды топтарға бөліп, әр топты бір		

		станциядан бастатыңыз. Белгі берілгенде, топтар станциядағы ақпаратты оқып, қысқаша белгілер жасап алады. Уақыт біткенде келесі станцияға ауысады. Барлық станцияларды айналып шыққан соң, топтар алған ақпараттарын талдап, қорытындылайды.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Функционалдық мәтіндерге сыни көзқарас»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды функционалдық мәтіндердің (хабарландыру, жарнама, ереже, нұсқаулық) құрылымы мен мақсаттарын сыни тұрғыдан талдауға үйрету. Сабақ барысында оқушылар функционалдық мәтіндерді тек ақпарат беруші құрал ретінде ғана емес, олардың астарында жатқан идеологияны, авторлық ниетті және ықпал механизмін анықтай алады.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару.	Мұғаліммен амандасады.		Түрлі – түсті доптар

	Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сырлы сипаттама» Сипаттамасы: Бұл ойын «Бұл кім?» әдісіне ұқсас. Мұғалім (немесе арнайы дайындалған оқушы) сыныптағы белгілі бір адамды немесе тіпті белгілі бір кейіпкерді сипаттайды. Сипаттамаға оның сыртқы белгілері, мінезі, әдеттері немесе ерекше ерекшеліктері кіруі мүмкін, бірақ тура атын атамайды. Басқа оқушылар берілген сипаттама бойынша кім немесе қандай кейіпкер туралы айтылып жатқанын табуы тиіс. Қалай ойнайды: 1. Жүргізуші (мұғалім) бір оқушыны немесе танымал кейіпкерді ойға алады. 2. Сол адамды		

		(немесе кейіпкерді) оған тән ерекше белгілер арқылы сипаттайды: көзқарасы, сөйлеу мәнері, сүйікті ісі, киім үлгісі, мінез-құлық ерекшеліктері 3. Басқа оқушылар көтерілген қол арқылы немесе кезекпен болжам жасайды. 4. Дұрыс жауап айтылғанда, жүргізуші оны растайды. Сосын жеңімпаз келесі сипаттаушы болуы мүмкін. Бұл әдіс байқағыштықты, зейінділікті және өзара қарым-қатынасты дамытады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:**«Сауда орталығындағы хабарландыру»**

Сауда орталығының жартылай жабық қабырғаларына ілінген жарнама тақтасында былай деп жазылған:

«Құрметті клиенттер! Алдағы аптада жаңа өнімдермен танысуға шақырамыз. Сапалы, сенімді және жаңашыл технологиялар сізді күтеді! – «Технология әлемі» дүкені»

Бірақ бұл қарапайым хабарландырудың астында не жатыр?

Өткен аптаның жарнамаларының ретінен айырмашылығы, бұл хабарландыруда әрбір сөздің артында дүкеннің нарықтағы орнын нығайтуға, тұтынушы сенімін арттыруға арналған стратегиялық ниет жатады. Әрбір таңдалған сөз – мақсатты аудиторияға әсер етудің, инновацияның және болашақтағы тұрақты қарым-қатынастың кілті. Осы хабарландыруды оқыған адам, тек өнім туралы ақпарат алып қоймай, сол дүкеннің беделіне, қызмет көрсету сапасына және тұтынушыларға деген көзқарасына сыни тұрғыдан баға беруі тиіс.

PISA форматындағы тапсырмалар:**1. Мәтіннің құрылымдық талдауы (Бос кесте толтыру)**

Мәтін элементі	Функциясы мен мақсаты	Сіздің сыни бағалауыңыз
Хабарландырудың бас сөзі	Мазмұнды назарға алу, клиентті тарту	
«Сапалы, сенімді және жаңашыл» сөздері	Өнімнің артықшылықтарын көрсету	
Дүкен атауы мен шақыру	Сенімділік қалыптастыру, брендті нығайту	

Нұсқа: Кестеге өз ойларыңызды қысқаша жазыңыз.

2. Ашық эссе (Жазбаша талдау)**Міндет:**

150-200 сөздік эссе жазыңыз, онда функционалдық мәтін ретінде берілген хабарландырудың құрылымын, авторлық ниетін және оның тұтынушыға әсерін сыни тұрғыдан талдаңыз.

Нұсқаулық:

- Хабарландырудағы сөздер мен құрылымдық элементтердің өзара байланысын түсіндіріңіз;
- Мәтіннің ықпалына қатысты өз көзқарасыңызды нақты дәлелдер келтіре отырып түсіндіріңіз.

3. Интерактивті топтық тапсырма**Міндет:**

Оқушылар топқа бөлініп, функционалдық мәтіннің артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтап, келесі сұрақтарға жауап берсіндер:

- Бұл хабарландырудың ақпарат беру функциясы қаншалықты тиімді?
- Хабарландыруда қолданылған тілдік құралдар тұтынушының сеніміне қалай әсер етеді?
- Мәтіннің ықпалы қандай әлеуметтік немесе экономикалық нәтижелерге әкелуі мүмкін?

Нәтиже:

Өр топ өз талқылауын жазбаша түрде құжаттап, сынып алдында презентация жасасын.

4. Көп тандау сұрағы (Жауаптарды тандау)

Сұрақ:

Функционалдық мәтіндерде авторлық ниетті жеткізу үшін келесі тәсілдердің қайсысы жиі қолданылады?

- А) Эмоциялық эпитеттер мен метафораларды пайдалану
- В) Нақты мәліметтер мен фактілерді ұсыну
- С) Поэтикалық бейнелерді қолдану
- D) Оқиға желісін толық баяндау

5. Рефлексиялық сұрақ (Қысқа жауап)

Сұрақ:

«Функционалдық мәтін арқылы берілетін ақпарат пен автордың ықпалын қалай бағалайсыз?»

Нұсқаулық: 3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Кім жылдам?» Сипаттамасы: Бұл ойын да 3 адамнан тұратын шағын топта өтеді: екі ойыншы және бір төреші. Мұғалім белгіленген тақырыпты атағаннан кейін, екі ойыншы сол тақырыпқа қатысты мүмкіндігінше көп сөз, термин немесе дерек айтуға		

		тырысады. Кім жылдам және кідіріссіз жауап қайтара алады – сол ұтады. Қалай ойнайды: 1. Топта 2 ойыншы, 1 төреші болады. Төреші – ұпайларды санап отыратын адам. 2. Мұғалім немесе жүргізуші бір тақырыпты атайды (мысалы, «Жемістер»). 3. Ойыншылар кезекпен сол тақырыпқа қатысты сөздер мен атауларды атайды (мысалы: алма – ойыншы 1, алмұрт – ойыншы 2, жүзім – ойыншы 1, шабдалы – ойыншы 2 және т.б.) 4. Ешбір ойыншы кідірмей, тоқтамай, жылдам жауап		

		бергенше ойын жалғасады. Егер бір ойыншы сөз таба алмай бөгеліп қалса, төреші оның жеңілгенін хабарлайды. 5. Кейін рөлдермен ауысып, ойынды қайта жалғастыруға болады. Осылайша ойын зейінділікті, тақырыптық сөз қорын кеңейтуді және жылдам реакцияны дамытады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Мәтін құрылымын өзгерту»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби шығарманың құрылымын қайта қарастыру, оның бөліктерін өзгертіп, жаңа логикалық байланыс орнату арқылы шығармашылық пен сыни ойлау қабілеттерін дамытуға баулу. Сабақ барысында оқушылар мәтіннің құрылымын өзгерту арқылы авторлық идеяны жаңаша жеткізу тәсілдерін үйренеді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс

Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару . Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Орман жолындағы саяхат» Нұсқау: Көздерінді жұмып, ыңғайлы отырындар. Терең бір-екі рет дем алындар. Мен сендерді жайқалған жасыл орман ішіндегі шағын соқпақпен саяхатқа шақырамын. Көз алдарыңа күн шуағына малынған, қалың жапырақты ағаштар арасындағы жұмсақ топырақты жолды елестетіндер. Аяқтарың жерге жеңіл тиіп, әр қадамдарыңды сезінесіңдер. Жан-жағыңда түрлі құстардың		Түрлі – түсті доптар

		әні сыңғырлай естіледі. Жапырақтардың сыбдыры, жеңіл самал жел беттеріңнен сипап, тыныштық пен бейбіт сезім сыйлайды. Орманның жұмсақ хош иісін сезініп, тыныш жолмен ілгері қадам басыңдар. Алдарыңда сендерді бақытты, жайлы сезінетін бір шырайлы мекен бар. Ол жерге жеткенде айналаңдағы сұлулық пен тыныштықты түйсініп, өзінді сергек, күшті және сенімді сезініңдер. Тыныш отырып, сол сәтті сезініп, бар болмысыңмен рахаттаныңдар. Қашан дайын болсаңдар, жеңіл дем алып, көздеріңді жаймен ашып, өздеріңнің оқу бөлмелеріңе оралыңдар.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		
Авторлық көркем мәтін: «Жаңғырық»				

Бір кездері бір шағын ауылда әрдайым жаңғырықтың үнінен өмірдің мәні естіледі екен. Күннің алғашқы сәулелері мен кешкі тыныштықтың арасында, өмір бір оқиға желісі ретінде өрбиді, ал әрбір сәт – өз алдына ерекше мағынаға ие. Бірақ ауылдың бір бұрышында өмірдің басқа да қырлары, жасырын сырлары жатыр еді. Ескі ағаштың астында отырған қария, өткеннің естеліктерін шертсе, жаңа күннің үмітіне арқа сүйеді. Осы сәтте өмірдің құрылымы өзгеріп, өткен мен болашақтың арасында нәзік сызықтар пайда болады. Мен ойлаймын, әрбір сәт – бір бет, ал өмір – өзгермелі кітап секілді. Өткеннің сабағы мен болашақтың үміті бір-бірімен тоғысып, жаңа әңгіме бастайды. Сол сәтте әркім өз тарихын қайта жазып, жаңа құрылымды қалыптастырады. *(Авторлық мәтін, 2025)*

PISA форматындағы тапсырмалар:

1. Мәтін құрылымын қайта құру (Кестелік тапсырма)

Міндет: Төмендегі кестеге мәтіндегі негізгі құрылымдық элементтерді және оларды өзгерту арқылы қандай жаңа байланыс орнатуға болатынын жазыңыз.

Мәтін элементі	Ағымдағы функциясы	Құрылымды өзгерту арқылы қандай жаңа мағына қосуға болады?
Кіріспе (Бір кездері...)	Аталмыш ауылдың атмосферасын көрсету	Ауылдың тарихын, дәстүрін тереңірек көрсету
Негізгі бөлім (Ескі ағаш астында...)	Өткен мен қазіргі сәттің үйлесімі	Өткен мен болашақтың арасында тұрақты байланысты көрсету
Қорытынды (Мен ойлаймын...)	Өмірдің өзгермелі табиғатын сипаттау	Жаңа өмірлік бағдар мен жеке тарихты қайта жазу идеясы

2. Ашық сұрақ:

Мәтін құрылымын өзгерту арқылы автор қандай жаңа идеяны жеткізгісі келгенін ойластырып, өз сөзіңізбен 4-5 сөйлемде түсіндіріңіз.

3. Көп таңдау сұрағы:

Мәтінді қайта құрылымдау барысында қандай тәсіл ең тиімді деп ойлайсыз?

- А) Мәтінді қысқарту және нақты фактілерді көрсету
- В) Мәтінді қайта бөлу және бөлімдер арасындағы байланыстарды күшейту
- С) Мәтінге жаңа эпизодтар қосу
- D) Мәтіннің барлық бөлімдерін өзгерту

4. Шығармашылық тапсырма:

Өзіңіздің жеке тәжірибеңізден немесе ойыңыздан шабыт алып, осы мәтін құрылымын өзгерту арқылы жаңа финал немесе қосымша бөлім құрастырыңыз.

Нұсқаулық:

- Жаңа бөлім 100-150 сөз көлемінде болсын.
- Өзгертілген құрылым арқылы мәтіннің негізгі идеясын қалай толықтыратыныңызды айтыңыз.

5. Рефлексиялық сұрақ (Қысқа жауап):

Мәтін құрылымын өзгерту сіздің шығармашылық ойыңызды қалай дамытты? Өз әсеріңізді 3-4 сөйлеммен сипаттаңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Білемін – Білгім келеді – Үйрендім» әдісі Сипаттамасы: Бұл әдіс «Білетініңіздің барлығы» тәсіліне ұқсас, бірақ оқу процесін үш кезеңге бөледі. Оқушылар алдымен тақырып туралы бұрыннан білетінін жазады, содан кейін нені білгісі келетінін анықтайды, ал бөлімнің соңында нені үйренгенін қорытындылайды. Қалай қолданылады: 1. Сабақтың басында оқушылар параққа тақырып бойынша «Білемін» деген бағанға өздеріне таныс ақпаратты жазады.		

		2. Кейін «Білгім келеді» деген бағанға осы тақырыпқа қатысты білгісі келетін сұрақтарын немесе қызықтыратын тұстарын тіркейді. 3. Тарауды немесе сабақты аяқтағанда «Үйрендім» деген бағанға жаңа алынған білімдерін, түсінген мәліметтері н жазып, қорытынды жасайды.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Бір мәтінді түрлі көзқараспен түсіну»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды бір әдеби мәтінді әртүрлі көзқарастар арқылы талдап, автордың ниеті мен оқырманның жеке тәжірибесіне сәйкес интерпретациялау дағдыларын дамытуға үйрету. Сабақ барысында оқушылар мәтіннің	

	көпқырлылығын анықтап, өз пікірлерін дәлелдеп жеткізуге, әртүрлі ұғымдар мен сезімдерді салыстырып, шығармашылық көзқарасты қалыптастыруға ұмтылады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Растаймын – Растамаймын» Сипаттамасы: Бұл ойын да зейінділікті дамытады. Мұғалім немесе жүргізуші бірқатар сөйлемдер айтады, ал оқушылар дұрыс тұжырым болса «Растаймын!» деп жауап береді, қате не оғаш тұжырым болса, үндемей отырады. Қалай ойнайды: 1. Мұғалім тақырыпқа байланысты бірнеше сөйлем дайындалады. Мысалы: ○ Мен бүгін күндіз мектепке келдім. (Растаймын!) ○ Мектептің		Түрлі – түсті доптар

		шатыры қызыл емес, жасыл түсті. (Растамаймын – үндемей қалады, егер рас болмаса) Мектептің жанында үлкен алма ағашы бар. (Растаймын!) 2. Мұғалім сөйлемдерді біртіндеп оқиды. Оқушылар дұрыс сөйлем естісе «Растаймын!» деп айтады. Ал егер сөйлем қате болса, ешқандай реакция білдірмейді. 3. Ойын барысында дұрыс жауап берген оқушыларды мадақтап отыруға болады. 4. Соңында ең зейінді, дұрыс жауап берген оқушылар анықталып, мақтау сөздер айтылады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		
Авторлық көркем мәтін: «Көлеңке мен жарық» Түнгі аспан астында бір ескі көшеде баяу жүріп келе жатқан адам өз көлеңкесіне терең қарады. Оның әр қадамы – өткеннің ізі, болашақтың үміті, қазіргі сәттің сыры сияқты сезілді. Кейбіреулер үшін бұл көрініс тек сол бір шағын көшенің				

қарапайым бейнесі болып көрінеді; ал басқалар үшін ол өмірдің өзгермелі табиғатының, уақыттың ағысының, ішкі жан дүниесінің терең сырларының көрінісі болып табылады.

Мәтіннің әрбір сөзі әртүрлі оқырманға әртүрлі ой салады. Біреу үшін ол өмірдің мәнін іздеу, өзін-өзі танудың белгісі болса, екіншіеу үшін – өткен мен болашақтың арасындағы үзіліс, уақыттың тоқтаусыз ағымы туралы философиялық ойларға түрткі болады. Оқырман өз өмірінен, өз тәжірибесінен ұқсас сәттерді тауып, автордың айтқанын өз сезімдерімен, ұғымдарымен толықтырады.

Міне, сол сәтте жарық пен көлеңкенің арасында жасырын мағына, әркімнің жүрегінде ерекше орынды иеленетін көпқырлы оқиға орын алады.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

1. Мәтінді интерпретациялау (Кестелік тапсырма)

№	Мәтіндегі элемент	Әр түрлі көзқарастар бойынша сіздің түсінігіңіз	Қысқаша түсініктеме (негізгі ойлар)
1	«Көлеңке»	- Өткеннің естеліктері - Адамның ішкі күйзелісі	Көлеңке – эмоция мен өткеннің бейнесі
2	«Жарық»	- Болашаққа үміт - Жаңа бастамалар, оптимизм	Жарық – жаңа мүмкіндіктер мен өмірдің қуаты
3	«Жүрек»	- Ішкі жан дүниесінің ашылуы - Өзін-өзі танудың символы	Жүрек – оқырманның жеке сезімдері мен тәжірибесі

Нұсқа: Кестені толтырып, әр элементтің бірнеше интерпретациясын өз сөзіңізбен баяндаңыз.

2. Ашық эссе:

Міндет:

150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз, онда мәтіндегі «Көлеңке мен жарық» образы арқылы әртүрлі көзқарастардың қалай пайда болатынын және олар сіздің жеке өміріңіздегі тәжірибе мен көзқарасқа қалай әсер ететінін талдаңыз.

Нұсқаулық:

- Мәтіннің көпқырлылығын түсіндіріңіз;
- Өз өміріңіздегі ұқсас сәттерді мысал ретінде келтіріңіз;
- Әр түрлі интерпретациялардың әдебиеттің терең мағынасына қалай ықпал ететінін дәлелдеңіз.

3. Таңдау сұрағы:

Сұрақ:

Сізге, бір мәтінді түрлі көзқараспен түсіну неге маңызды деп ойлайсыз?

- А) Өткен оқиғаларды қайта қарауға мүмкіндік береді
- В) Жаңа идеялар мен шығармашылық көзқарастарды дамытады
- С) Тек автордың ниетін ғана ашады
- D) Оқырманның жеке тәжірибесін ескермейді

4. Интерактивті топтық тапсырма:

Міндет:

Топтарға бөлініп, мәтінді әртүрлі интерпретациялау процесін талқылаңыздар.

Нұсқаулық:

- Әр топ өзара пікір алмасып, мәтіннің қандай элементтері әртүрлі көзқарастарға себеп болатынын анықтасын;
- Топтық пікірталасты жазбаша түрде құжаттап, ортақ қорытынды жасаңыздар.

5. Креативті тапсырма: "Менің көзқарасым" (Визуалды тапсырма)

Міндет:

Бос қағазда немесе сандық құралдар арқылы, бір мәтіннің әртүрлі интерпретациясын бейнелейтін визуалды карта жасаңыз.

Нұсқаулық:

- Орталықта негізгі мәтіндік идеяны орналастырыңыз;
- Оған байланысты бірнеше бұтақтар арқылы әр түрлі көзқарастарды, сезімдерді және ойларды көрсетіңіз;
- Әр бұтақтың жанында қысқаша түсініктеме қосыңыз (әр бұтақ 1-2 сөйлем).

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Сұрақтар шеңбері» Оқушыларды топтарға бөліңіз. Әр топ тақырып бойынша сұрақ дайындайды. Бір топ сұрақ қояды, ал екінші топ 20-30 секунд ішінде жауап береді. Дұрыс жауап үшін ұпай беріледі. Топтар кезекпен сұрақ қойып, жауап береді. Ең көп ұпай жинаған топ жеңеді.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың	«Көркем және ғылыми мәтінді салыстыру»	

тақырыбы	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды көркем және ғылыми мәтіндердің ерекшеліктерін анықтауға, олардың құрылымдық, стилистикалық және мақсаттық айырмашылықтарын талдауға үйрету. Сабақ барысында оқушылар екі түрлі мәтін жанрының өзара байланысын түсініп, сыни ойлау дағдыларын жетілдіруге және өз пікірлерін дәлелді түрде жеткізуге қабілетті болады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Білім жарысы» Мұғалім өткен тақырыпқа байланысты сұрақтар қояды, ал оқушылар жауап берген сайын алға жылжиды немесе артқа шегінеді. Бірақ ойынға қызықтық қосу үшін мынаны енгізуге болады: 1. «Кедергілер»: Белгілі бір нүктеде мұғалім қосымша қиын		Түрлі – түсті доптар

		сұрақ немесе тапсырма қояды. Егер оқушы дұрыс жауап берсе, екі қадам алға жылжиды. Қате жауап болса, бір қадам артқа кетеді. 2. «Жүлделі қадам»: Әрбір 5-ші қадамға жеткенде ерекше бонус беріледі – мысалы, қосымша көмек алу құқығы немесе сұрақты өткізіп жіберу мүмкіндігі. 3. «Топтық қолдау»: Егер оқушы сұраққа жауап бере алмаса, өзі таңдаған сыныптасының көмегін сұрай алады. Бірақ егер көмек дұрыс болмаса, екеуі де артқа шегінеді. 4. «Сюрприз сұрақтар»: Мұғалім алдын ала дайындаған ерекше сұрақтарды (мысалы, күлкілі,		

		логикалық немесе шығармашылық) кезекпен қояды. Дұрыс жауап бірден үш қадам алға жылжуға мүмкіндік береді. 5. «Финиште сыйлық»: Мұғалімнің үстеліне бірінші болып жеткен оқушы жеңімпаз болып қана қоймай, шағын сыйлық немесе мақтау қағазын алады. Бұл өзгерістер оқушылардың қызығушылығын арттырып, ойын барысын көңілді әрі ынталандыратын етеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Сезім мен факт»

Көктемнің алғашқы нұры мен таңның шуақты үнін естігендей, жүрекпен жазылған өлеңнің әр жолы адам жанын терең тебіренетеді. Бұл көркем мәтінде табиғаттың жұмсақ сұлулығы, сүйіспеншілік пен үміттің поэзиясы бейнеленген, ал сөздер адам жүрегінің нәзік әуенін жеткізеді. Әр әріп, әр дыбыс – шынайы сезімнің айнасы, өмірдің өзгермелі пейзажын суреттейді.

Екінші жағынан, дәл осы сәтте ғылыми мәтіннің салмақты логикасы мен нақты деректері де маңызды орын алады. Мысалы, көктем мезгілі ауа-райының

өзгеруін, температураның нақты көрсеткіштері мен табиғаттың ғылыми сипаттамасын баяндайтын деректер жинағына ұқсас. Мұнда әрбір факт – дәлелді, әрбір көрсеткіш – объективті талдау нәтижесі болып табылады.

Осылайша, көркем мәтіннің жұмсақ эмоциясы мен ғылыми мәтіннің қатаң фактілері өмірді екі түрлі қырынан ашады: бірі жүректің сезімін, ал екіншісі ақылдың тереңдігін суреттейді.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Салыстырмалы талдау кестесі

Міндет: Төмендегі кестені толтырып, көркем және ғылыми мәтіндердің негізгі ерекшеліктерін салыстырыңыз.

Сипаттама	Көркем мәтіннің ерекшелігі	Ғылыми мәтіннің ерекшелігі	Қорытынды: Екеуінің айырмашылығы
Мақсат	Сезімдерді, эмоцияны ояту	Ақпарат беру, нақты деректерді жеткізу	
Тілдік құралдар	Метафора, эпитет, поэтикалық бейнелеу	Фактылар, статистика, дәлелдер	
Құрылымы	Еркін, символикалық құрылым	Логикалық, реттелген бөлімдер	
Оқырманға әсері	Эмоционалдық, интуитивті	Интеллектуалдық, аналитикалық	

Нұсқа: Әр бағанды өз сөзіңізбен қысқаша түсіндіріп, өз пікіріңізді қосыңыз.

Тапсырма 2. Эссе жазу

Міндет:

150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз, онда көркем және ғылыми мәтіндердің айырмашылықтары мен ұқсастықтарын талдап, олардың оқырманға қалай әсер ететінін өз пікіріңізбен дәлелдеңіз.

Нұсқаулық:

- Эсседе екі мәтін жанрының басты ерекшеліктерін салыстырыңыз;
- Өз тәжірибеңіз бен оқылымыңыздан мысал келтіріңіз;
- Қайсысы сіздің ойыңызша өзекті және неге екенін түсіндіріңіз.

Тапсырма 3. Таңдау сұрағы

Сұрақ:

Ғылыми мәтіннің негізгі мақсаты қандай?

- А) Оқырманның эмоциясын ояту
- В) Нақты ақпарат пен деректерді жеткізу
- С) Поэтикалық бейнелеу арқылы әсер қалдыру

- D) Символикалық мәндерді ашып көрсету

Тапсырма 4. Интерактивті топтық талқылау

Міндет:

Топтарға бөлініп, келесі сұрақтарды талқылаңыздар:

- Көркем мәтіннің сезімге әсері мен ғылыми мәтіннің объективтілігі арасындағы негізгі айырмашылық неде?
- Қай мәтін түрі сіздің жеке тәжірибеңізге көбірек әсер етеді және неге?

Нұсқаулық:

Әр топ өз талқылауын қысқаша жазбаша түрде қорытындылап, сынып алдында өз ойларын ортаға салып, пікірталас жүргізсін.

Тапсырма 5. Рефлексиялық қысқа жауап

Сұрақ:

«Сізге қай мәтін түрі – көркем немесе ғылыми – өзіңізді тереңірек түсінуге көмектеседі және неге?»

Нұсқаулық: 3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Сезімдер қабырғасы» Оқушылар сабақ соңында өз әсерлерін немесе алған білімдерін білдіретін бір сөзді жазады, бірақ бұл сөзді түрлі эмоциялармен байланыстыру керек. Олар сөздерін арнайы «Сезімдер қабырғасына» жапсырады (мысалы, қабырғаға бекітілген үлкен қағаз немесе плакат). Мұғалім алдын ала келесі сөздерді ұсына алады: қуаныш, түсінікті, шабыттандым, сенімділік, қиындық,		

		жеңдім, зерттедім, қызықтым, таңдандым. Қалай ойнайды: 1. Сабақ соңында оқушылардан сабақтан алған әсерлерін немесе жаңа білімдерін бір сөзбен сипаттап, қағазға жазуды сұраңыз. 2. Әр оқушы өз сөзін қабырғаға (плакатқа) жапсырады. 3. Мұғалім бірнеше оқушыдан өз сөзін түсіндіріп беруін сұрайды немесе қабырғадағы ең жиі кездескен сөздерді талқылайды. Бұл әдіс сабақтың қорытындысын шығаруға, оқушылардың сезімдері мен әсерлерін ескеруге және келесі сабақтарды жоспарлауға пайдалы.		

Бөлім			
Педагогтің аты-жөні			
Күні:			
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:	

Сабақтың тақырыбы	«Мәтінге видео/аудио контент арқылы қосымша көзқарас»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтіннің негізгі мазмұнын толықтыратын және оның интерпретациясын кеңейтетін видео/аудио контент арқылы қосымша көзқарас қалыптастыруға үйрету. Сабақ барысында оқушылар мәтінді тыңдау, көру және талдау арқылы өз пікірлерін жүйелі түрде дәлелдеп, сыни ойлау дағдыларын жетілдіреді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Үндемес үйлесім» Сипаттамасы: Бұл ойын оқушылардың өзара түсіністік пен үйлесімділік қабілетін дамытуға арналған. Олар үнсіз әрекет арқылы бірдей нәтиже көрсетуге тырысады. Қалай ойнайды: 1. Оқушыларды шағын		Түрлі – түсті доптар

		топтарға бөліңіз (4-5 адамнан). 2. Әр топтың мүшелері шеңбер құрып, қолдарын жұмып ұстайды. 3. Белгі берілгенде, барлығы бір уақытта жұдырықтары н ашады және саусақ санын көрсетеді. 4. Мақсат – топтың барлық мүшелері бірдей санды көрсетуі керек. Ойын кезінде сөйлесуге, ым жасауға болмайды. 5. Егер саусақ саны сәйкес келмесе, олар қайтадан әрекет жасайды. Бұл үйлесімге қол жеткізгенге дейін жалғасады. 6. Топтар арасындағы үйлесімділік жылдамдығын бағалауға болады – қай		

		топ бірдей санды бірінші болып көрсетеді. Бұл ойын зейінділік, топтық интуиция және бір-бірін түсіну қабілетін дамытады.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Жарық пен үн: Қосымша әлем»

Күн батқан сәтте, аспан алтын жалынға бойланып, қала көшелері жұмсақ көлеңкеге батқан еді. Бұл көріністі түсірген бейнефильмнің артынан нәзік әуен ағып, жүректің терең сырын айқындап тұрды. Оқырман тек көз алдына келген суреттер мен дыбыстар арқылы ғана емес, сол бейне мен аудио контент арқылы өмірдің басқа бір қырын – эмоциялар мен ойлар әлемін де сезінеді.

Әрбір кадрда табиғаттың сұлулығы, әрбір әуен шумағы адамға өткен мен болашақтың арасындағы нәзік байланысты жеткізеді. Видеоның динамикасы мен музыка әуені мәтіндегі жазбаның астарлы мағынасын толықтырып, оқырманға қосымша көзқарас сыйлайды. Осылайша, «Жарық пен үн» бейнефильмі мәтіннің әуендік сиқырын арттырып, әркімнің ішкі жан дүниесіне жаңа үн қосады.
(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Видео/аудио контенттің мәтінмен байланысын анықтау (Кестелік тапсырма)

№	Мәтін элементі	Видео/аудио контент арқылы қалай толықтырыла алады?	Сіздің сыни пікіріңіз
1	Табиғаттың көрінісі	Бейнефильмде табиғаттың нақты көріністерін көрсету	(мысалы, түстердің үйлесімі, қозғалыстың динамикасы)
2	Әуеннің эмоциялық әсері	Жұмсақ музыка немесе табиғат дыбыстары арқылы эмоцияны күшейту	
3	Өткен мен болашақ арасындағы	Аудио мәтін немесе бейне монтаж арқылы уақыттың	

	байланыс	өтуін көрсету	

Тапсырма 2. Эссе жазу (Ашық жауап)

Міндет:

150-200 сөздік эссе жазыңыз, онда «Жарық пен үн: Қосымша әлем» атты мәтінге сәйкес видео/аудио контенттің қалай әсер ететінін, оның мәтінді қалай толықтыратынын және оқырманға қандай қосымша ақпарат беретінін талдаңыз.

Нұсқаулық:

- Видео/аудио элементтердің мәтін мазмұнымен байланысын нақты мысалдар келтіріңіз;
- Контенттің оқырманға қандай эмоционалдық және интеллектуалдық әсер ететінін түсіндіріңіз.

Тапсырма 3. Таңдау сұрағы

Сұрақ:

Мәтінді толықтыруда видео/аудио контенттің басты мақсаты қандай?

- А) Тек ақпаратты көбейту
- В) Эмоцияны күшейту және қосымша түсінік беру
- С) Мәтінді қысқарту
- D) Мәтінге жанама әсер қосу

Тапсырма 4. Контент визуализациясы (Интерактивті тапсырма)

Міндет:

Бос қағазда немесе цифрлық құралдар арқылы, мәтіннің негізгі идеясын толықтыратын видео/аудио контенттің визуалды картасын жасаңыз.

Нұсқаулық:

- Орталыққа негізгі идеяны орналастырыңыз («Жарық пен үн»);
- Оған байланысты контент элементтерін (бейне кадр, музыка, дыбыстық эффектілер) қосып, олардың мәтінмен байланысын графикалық түрде көрсетіңіз;
- Әр элементтің жанында қысқаша түсініктеме қалдырыңыз (әр элементке 1-2 сөйлем).

Тапсырма 5. Рефлексия және қысқа пікір (Қысқа жауап)

Сұрақ:

«Мәтінге видео/аудио контент қосу сіздің мәтінді түсінуіңізге қалай әсер етті?»

Нұсқаулық: 3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Ортақ пікір» 1. Оқушыларды		

		4 адамнан тұратын топтарға бөліңіз, әрқайсысына 1-ден 4-ке дейін нөмір беріңіз. 2. Жалпы сұрақ немесе тапсырма беріңіз, топ ішінде талқылауға уақыт беріңіз. 3. Топ ортақ шешім қабылдайды, бірақ жауап беретін оқушыны мұғалім кездейсоқ нөмірмен анықтайды. 4. Барлық топтар шешімдерін ұсынады, кейін сыныппен талқылау өтеді. Бұл әдіс бірлескен жұмыс пен жауапкершілікті дамытады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың	«Қорытынды жоба: таңдалған мәтінге негізделген	

тақырыбы	талдау»
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды таңдалған әдеби мәтінді жан-жақты талдау арқылы оның негізгі идеясы, құрылымы, кейіпкерлері мен авторлық ниетін анықтауға үйрету. Сонымен қатар, оқушылар өздерінің сыни ойлау дағдыларын, шығармашылық интерпретациясын және талдау нәтижелерін көрнекі түрде жеткізуге машықтанады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Үш сөзбен қорытынды» Сипаттамасы: Бұл әдіс оқушыларды қысқа әрі нақты қорытынды жасауға ынталандырады. Олар тақырыпты немесе сабақты үш негізгі сөзбен сипаттайды. Қалай ойнайды: 1. Сабақ соңында оқушылардан тақырыпты		Түрлі – түсті доптар

		қорытындыла йтын үш негізгі сөз жазуды сұраңыз. Мысалы, «маңызды», «қызықты», «түсінікті». 2. Барлық оқушылар өз сөздерін оқиды немесе сынып қабырғасына іледі. 3. Кейін мұғалім жалпы қорытынды жасап, жиі кездескен немесе ерекше сөздерді талқылайды. Бұл әдіс оқушылардың ойлау қабілетін дамытып, сабақты түсінгенін қысқаша баяндауға үйретеді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		
Авторлық көркем мәтін: «Көшелердің аңызы» Кешкі қала көшелері жұмсақ жарық пен көлеңкенің керемет ойынына толды. Әрбір көше бұрышы – өткеннің естеліктерімен, қазіргі сәттің үміттерімен, болашаққа арналған сырлы армандармен үйлескен. Бір жағынан, ескі үй қабырғаларының сынған терезелері өткеннің қиын күндерін еске түсірсе, екінші жағынан, жаңа жарқын жарнамалар мен заманауи ғимараттар келешекке сенім мен үміт сыйлады.				

Көшеде жүріп келе жатқан жас жігіт Айдар өз жүрегінің түкпірінен шыққан үнді тыңдайтындай, әр қадамы арқылы өмірдің мәнін іздеді. Ол үшін әрбір қадам – өткен мен болашақ арасындағы нәзік көпір, әрбір тыныс – ішкі жан дүниесінің айнасы секілді. Осы сәтте қаланың әрбір дыбысы мен иісі оның жанындағы терең сырлар мен армандарды оятты, өмірдің шынайы мәнін аңғаруға мүмкіндік берді. Айдардың ішкі дүниесінде, қала көшелерінің сыры мен тарихы жалпақ философияға айналып, оқырманға өз өміріндегі оқиғалар мен сезімдердің қаншалықты ұқсас екенін еске салады. Осылайша, әркім өз жүрегіндегі құпияларды, өткеннің сабағын және болашаққа деген үмітін қайта қарап, жаңа көзқарас қалыптастырады.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

Тапсырма 1. Мәтін элементтерін анықтау және салыстыру (Кестелік талдау)

№	Мәтін элементі	Анықтамасы мен символикалық мағынасы	Сіздің талдауыңыз (қысқаша түсініктеме)
1	Көшелердің жарығы мен көлеңкесі	Өткен мен болашақтың арасындағы байланыс, өмірдің екі қыры	(мысалы, ескі мен жаңа, қайғы мен үміт)
2	Айдардың жүрегі мен қадамы	Жеке тұлғаның ішкі жан дүниесінің көрінісі, өзін-өзі іздеу процесі	(мысалы, жеке тарих пен болашаққа сенім)
3	Қала архитектурасының элементтері	Заманауилық пен дәстүрдің өзара байланысы, уақыттың өткінші сипаты	(мысалы, ескі үй мен жаңа ғимараттың контрасттары)

Тапсырма 2. Эссе жазу (Ашық жауап)

Міндет:

150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз, онда «Көшелердің аңызы» мәтініне негізделген талдауыңызды баяндаңыз.

Нұсқаулық:

- Мәтіннің негізгі идеясы мен символикалық элементтерін анықтаңыз;
- Автордың қала бейнесі арқылы өткен мен болашақтың арасындағы байланысын қалай жеткізгенін талдаңыз;
- Өз тәжірибеңіз бен ойларыңызбен салыстырып, жеке көзқарасыңызды дәлелдеңіз.

Тапсырма 3. Визуалды диаграмма құрастыру

Міндет:

Мәтіндегі негізгі элементтер мен олардың арасындағы байланыстарды бейнелейтін диаграмма немесе ақылды карта жасаңыз.

Нұсқаулық:

- Орталықта «Көшелердің аңызы» негізгі идеясын қойыңыз;

- Бұтақтар ретінде мәтіндегі негізгі элементтерді (жарық/көлеңке, жеке тұлға, архитектура) орналастырыңыз;
- Әр бұтақтың жанында қысқаша түсініктеме жазыңыз (1-2 сөйлем) және элементтердің өзара байланысын көрсетіңіз.

Тапсырма 4. Интерактивті топтық пікірталас

Міндет:

Топтарға бөлініп, мәтінді талдау бойынша келесі сұрақтарды талқылаңыздар:

- Мәтіндегі жарық пен көлеңке образы қандай символикалық мағынаға ие?
- Айдардың жүрегі мен қадамы оның ішкі жан дүниесін қалай бейнелейді?
- Қала архитектурасының элементтері арқылы уақыттың қалай өтіп жатқанын қалай түсінесіздер?

Нұсқаулық:

Әр топ өз пікірін жазбаша түрде қорытындылап, сынып алдында ортақ талқылау жүргізісін.

Тапсырма 5. Рефлексия және қысқа жауап

Сұрақ:

«Бұл мәтіннің талдауы сіздің өміріңізге және болашаққа деген көзқарасыңызға қалай әсер етті?»

Нұсқаулық:

3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз, өз ойыңызды дәлелдер келтіре отырып сипаттаңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«Сұрақ-жауап тізбегі» Сипаттамасы: Бұл әдіс оқушылардың бір-бірімен өзара әрекеттесуін және тақырып бойынша білімдерін тексеруді көздейді. Қалай ойнайды: 1. Әр оқушыға бос қағаз таратып беріңіз. 2. Бірінші оқушы қағаздың		

		жоғарғы жағына сабаққа қатысты сұрақ жазады және қағазды келесі оқушыға береді. 3. Екінші оқушы сұраққа жауап жазады, содан кейін жаңа сұрақ ойлап, оны қағаздың төменгі жағына жазады. 4. Қағаз осылай тізбек бойынша барлық оқушыларға өтеді. Соңында қағаз қайта бастапқы оқушыға оралады. 5. Соңғы айналымда оқушылар жазылған жауаптар мен сұрақтарды талқылайды. Бұл әдіс оқушылардың сабаққа белсенді қатысуын қамтамасыз етіп, олардың бірлескен жұмыс жасау дағдыларын дамытады.		

Бөлім		
Педагогтің аты-жөні		
Күні:		
Сынып:	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы	«Қорытынды рефлексия мен бағалау»	
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	Сабақтың мақсаты: Оқушыларды әдеби мәтінмен жұмыс барысында алған әсерлері мен түсініктерін жүйелі түрде қорытындылап, өздерінің сыни ойлау және талдау дағдыларын бағалауға үйрету. Сабақ барысында оқушылар мәтіннің негізгі идеяларын, өз тәжірибелері мен сезімдерімен байланыстырылып, жеке рефлексия жүргізуді және бағалауды меңгереді.	

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурс
Сабақтың басы	Оқушылармен сәлемдесу, оқушыларды түгелдеу, оқушылардың назарын сабаққа аудару. Сабақтың тақырыбы мен мақсаттарымен таныстыру, жаңа тақырыпқа шолу Психологиялық ахуал орнату	Мұғаліммен амандасады. Сабақтың тақырыбын дәптерге жазады, сабақтың мақсаттарымен танысады. «Сұрақтар сандығы» Сипаттамасы: Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытуға және өзара әрекеттесуді күшейтуге		Түрлі – түсті доптар

		бағытталған. Қалай ойнайды: 1. Оқушылардың ішінен бір жүргізуші таңдалады. Жүргізушінің қолында «Сұрақтар сандығы» (қорап, сандықша немесе пакет) болады. 2. Барлық оқушылар тақырып бойынша өздері ойластырған ашық сұрақтарды қағазға жазып, сандықшаға салады. 3. Жүргізуші сандықшадан кез келген сұрақты алып оқиды. Қалған оқушылар сұраққа жауап беру үшін қол көтереді немесе топпен талқылайды. 4. Дұрыс және толық жауаптар үшін оқушыларға ұпай немесе мадақтама берілуі мүмкін. 5. Барлық сұрақтар		

		талқыланған соң, ең қызықты немесе күрделі сұрақтың авторы аталып, марапатталады. Бұл әдіс оқушылардың белсенділігін арттырып, өз ойларын еркін жеткізуге және пікір алмасуға мүмкіндік береді.		
Сабақтың ортасы	Жаңа тақырыпты түсінуге бағытталған бағытталған оқыту ортасын құрады	Мұғалім ұсынған тапсырмаларды орындайды		

Авторлық көркем мәтін:

«Өмір жолының айнасы»

Күн батқан соң, қала көшелері жұмсақ көлеңкеге бойланып, әрбір жан тыныштықтың сырлы әуенін тыңдайтын сәтке бөленді. Сол сәтте, бір оқырман өз жүрегіне үңіліп, өткеннің іздері мен болашаққа деген үмітінің арасындағы нәзік байланысты сезінді.

Ол өзіне:

«Мен бұл мәтін арқылы тек автордың ойын ғана емес, өз өмірімнің әрбір сәтінің мағынасын да түсіне аламын. Өткеннің сабақтары, бүгінгі тәжірибелер және болашаққа деген үміт – бәрі де маған бір айнадай, өзімді толық танып білуге көмектеседі», – деп ойлады.

Осы ойлар оның жүрегінде ерекше орын алып, өмір жолының әрбір бұрышының мағынасы тереңдей түсті. Оқырманның ішкі әлемі, оның өзімен жүргізген диалогы мен жан дүниесінің үнсіз бағалануы – нағыз өмірдің сырлы айнасы секілді жарық көрді.

(Авторлық мәтін, 2025)

PISA форматындағы тапсырмалар:

1. Рефлексия мен бағалау кестесі (Кестелік тапсырма)

№	Тақырыптық сұрақ	Жауап үлгісі немесе қысқаша түсініктеме
1	Мәтін сізге қандай басты идея мен	(мысалы, өткеннің сабақтары мен

	сезімді жеткізді?	болашаққа үміттің байланысы)
2	Өзіңіздің өміріңіздегі ұқсас сәттерді сипаттаңыз.	(өз тәжірибеңізден қысқаша мысал келтіріңіз)
3	Рефлексия арқылы қандай жаңа түсініктерге қол жеткіздіңіз?	(өз ойыңызды, ішкі жан дүниеңіздің өзгерісін сипаттаңыз)

2. Эссе жазу (Ашық жауап)

Міндет:

150-200 сөз көлемінде эссе жазыңыз, онда оқылған мәтін негізінде өзіңіздің алған әсерлеріңізді, өмірлік тәжірибеңізді және болашаққа деген көзқарасыңызды қорытындылап, рефлексия жүргізгеніңізді сипаттаңыз.

Нұсқаулық:

- Мәтіндегі негізгі идеяларды, автордың ойын және өзіңіздің жеке сезімдеріңізді байланыстырыңыз;
- Рефлексия процесінің сіздің ой-сананы қалай байытқанын дәлелдеңіз.

3. Көп тандау сұрағы

Сұрақ:

Рефлексия жүргізу кезінде ең маңыздысы не деп есептейсіз?

- А) Өткен оқиғаларды есте сақтау
- В) Өз ішкі жан дүниеңізді түсіну
- С) Болашаққа сеніммен қарау
- D) Барлық жауаптар дұрыс

4. Топтық пікірталас

Міндет:

Топтарға бөлініп, төмендегі сұрақтарды талқылаңыздар:

- Мәтін сіздің өзіңізге қандай жаңа түсініктер әкелді?
- Рефлексия процесі сіздің шығармашылық ойыңызды қалай дамытты?
- Өткен мен болашақтың арасындағы байланыс сіздің өміріңізде қалай көрінеді?

Нұсқаулық:

Әр топ өз талқылауын жазбаша түрде қорытындылап, сынып алдында ортақ пікірталас ұйымдастырып, өз көзқарастарын дәлелдеп ұсынсын.

5. Визуалды рефлексия (Креативті тапсырма)

Міндет:

Бос қағазда немесе цифрлық құралдар арқылы, өзіңізді және мәтіннен алған әсерлеріңізді бейнелейтін визуалды карта немесе инфографика жасаңыз.

Нұсқаулық:

- Орталыққа негізгі рефлексиялық идеяңызды орналастырыңыз;
- Бұтақтар ретінде өзіңізге әсер еткен негізгі ойларды, сезімдерді, өмірлік сабақтарды қосыңыз;
- Әр бұтақтың жанында қысқаша түсініктеме жазыңыз (әр бұтақ 1-2 сөйлем).

6. Рефлексиялық қысқа жауап

Сұрақ:

«Мәтінмен жұмыс барысында жүргізілген рефлексия сіздің шығармашылық және ойлау процесіңізге қалай әсер етті?»

Нұсқаулық:

3-4 сөйлемдік қысқа жауап жазыңыз.

Сабақтың аяғы	Оқушыларға өзін-өзі бағалауды ұйымдастыру	Өзін-өзі бағалау		бағалау парақтары
	Кері байланыс орнату	«REFLECT» әдісі Сипаттамасы: Бұл әдіс оқушыларға тақырыпты терең түсініп, оны жеке және топтық деңгейде талдауға мүмкіндік береді. • R – Recall – Еске түсіру: Тақырып немесе оқиға туралы бұрыннан білетіндерін еске түсіру. • E – Explore – Зерттеу: Жаңа ақпаратты талдап, маңызды мәліметтерді анықтау. • F – Focus – Негізгі ойды табу: Басты идеяларды немесе түйінді сөздерді белгілеу. • L – Link –		

		Байланыстыру: Жаңа мәліметтерді бұрынғы білімдерімен байланыстыру. • E – Evaluate – Бағалау: Ақпараттың маңыздылығын және оның қаншалықты пайдалы екенін бағалау. • C – Conclude – Қорытындылау : Алынған ақпарат негізінде қорытынды шығару. • T – Transform – Өзгерту: Жаңа білімді өмірлік жағдайларға немесе басқа тақырыптарға қолдану. Бұл әдіс оқушылардың аналитикалық және шығармашылық қабілеттерін дамытады, сонымен қатар ақпаратты жүйелі түрде зерттеуге үйретеді.		

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Абдрахманова, А. Ш. Қазақ тіліндегі шешендік өнер. // Оқу құралы. – Алматы: «Атамұра», 2020. – 220 б.
2. Жаманқұлова, Қ. Сыни ойлау – оқушының шығармашылық қабілетін дамыту құралы. – Алматы: «Білім», 2019. – 184 б.
3. Қоңыров, Т. Қазақ тілін оқытуда сыни тұрғыдан ойлау стратегиялары. – Астана: «Фолиант», 2021. – 200 б.
4. Жақсылықова, Қ. Жаңа формациядағы мұғалім және оқушы: сыни ойлау негіздері. – Алматы: «Мектеп», 2020. – 168 б.
5. Асанова, А. Мәтінмен жұмыс арқылы оқушылардың ойлау қабілетін дамыту. – Шымкент: «Айқын», 2021. – 176 б.
6. Тұрғанбаева, Б. А. Дамыта оқыту технологиясы. – Алматы: «Ғылым», 2018. – 240 б.
7. Омарова, М. Қазақ тілін оқытуда мәтінмен жұмыс жүргізу әдістері. – Алматы: «Арыс», 2019. – 152 б.
8. Ерғалиева, М. Сыни ойлау дағдыларын қалыптастыру әдістемесі. – Астана: «Ұлағат», 2020. – 192 б.
9. Нұрсейтова, Ж. Оқу сауаттылығы және мәтінмен жұмыс. – Алматы: «Көкжиек», 2021. – 140 б.
10. Баймұратова, Ә. Қазақ тілі сабағында мәтін арқылы ойлау қабілетін дамыту. – Қарағанды: «Болашақ», 2020. – 164 б.
11. Мырзабекова, Ш. Оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту жолдары. – Алматы: «Дарын», 2019. – 180 б.

12. Сәтбекова, Р. Мәтін және оқырман: түсіну және талдау жолдары. – Алматы: «Мектеп», 2020. – 150 б.
13. Сүлейменова, Р. Оқу үрдісіндегі сыни тұрғыдан ойлау. – Алматы: «Білім», 2021. – 198 б.
14. Әмірбекова, Л. Қазақ тіліндегі мәтіндердің құрылымдық ерекшеліктері. – Астана: «Фолиант», 2019. – 212 б.
15. Айтбаева, Ә. Оқытудың жаңа технологиялары және сыни ойлау. – Алматы: «Өрлеу», 2020. – 144 б.
16. Меңлібекова, Г. Қазіргі білім беру жүйесінде оқушының сыни ойлауын дамыту. – Алматы: «Тұлға», 2021. – 178 б.
17. Сейдахметова, А. Мәтінмен жұмыс жасау дағдыларын қалыптастыру. – Алматы: «Мектеп», 2020. – 160 б.
18. Жанұзақова, М. Қазіргі қазақ тілі және сыни ойлау. – Астана: «Қазақ энциклопедиясы», 2021. – 190 б.
19. Кенжеханова, Н. Сыни ойлау – сапалы білім негізі. – Шымкент: «Дарын», 2020. – 136 б.
20. Тілеуберді, А. Оқу мәтіндерін қолдану арқылы оқушылардың талдау қабілетін дамыту. – Алматы: «Атамұра», 2019. – 174 б.
21. Әліпбекова, С. Қазақ тілі сабағында логикалық ойлауды дамыту. – Астана: «Фолиант», 2020. – 160 б.
22. Бекенова, А. Сыни ойлау және мәтіндік талдау. – Алматы: «ҚазҰУ», 2019. – 142 б.
23. Жүнісова, Қ. Оқу сауаттылығы және мәтінді түсіну. – Алматы: «Дарын», 2021. – 158 б.
24. Оспанова, Г. Сын тұрғысынан ойлау арқылы оқушы белсенділігін арттыру. – Алматы: «Білім», 2020. – 186 б.
25. Мұхтарова, А. Мәтінмен жұмыс жүргізудің тиімді әдістері. – Астана: «Фолиант», 2021. – 172 б.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
«ӨРКЕНИЕТ» ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР «ӨРКЕНИЕТ»**

Электрондық почта: kabinet-2020@mail.ru
Байланыс телефоны: 87768438855